

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSLERİNDE
MATERYAL DESTEKLİ ÖĞRETİMİN
BAŞARI VE KALICILIĞA ETKİSİ
(9. SINIF VI. ÜNİTE ÖRNEĞİ)**

Ekin Devrim AÇIKGÖZ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ekin Devrim

Soyadı : AÇIKGÖZ

Bölümü : Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Materyal Destekli Öğretimin Başarı ve Kalıcılığa Etkisi (9. Sınıf VI. Ünite Örneği)

İngilizce Adı : The Effect of Material-Assisted Teaching on Achievement and Permanence in Turkish Language and Literature Courses (9th Grade 6th Unit Sample)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ekin Devrim AÇIKGÖZ

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ekin Devrim AÇIKGÖZ tarafından hazırlanan “Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Materyal Destekli Öğretimin Başarı ve Kalıcılığa Etkisi (9. Sınıf VI. Ünite Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Halil ÇELTİK

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. Feyzi ERSOY

(Çuvaş Türkçesi ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 05/07/2018

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Eğitimimin her aşamasında bana rehberlik eden ve ufkumu genişleten tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN'e ve Sayın Prof. Dr. İsmet ÇETİN'e, başta Hande TÜKENMEZ ve Dr. Gökhan DEMİR olmak üzere çalışmama katkıda bulunan bütün meslektaşlarıma, bana her zaman güvenen ve destek olan aileme teşekkür ederim.

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSLERİNDE MATERYAL
DESTEKLİ ÖĞRETİMİN BAŞARI VE KALICILIĞA ETKİSİ
(9. SINIF VI. ÜNİTE ÖRNEĞİ)**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Ekin Devrim AÇIKGÖZ
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Temmuz, 2018

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi tiyatro ünitesinin materyal destekli öğretimle yapılmasının başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemektir. Araştırmada, nicel araştırma modellerinden sontest kontrol gruplu model kullanılmıştır. Deneysel işlemler 2016-2017 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemini Ordu ilinde öğrenim gören 248 öğrenci oluşturmuş ve deney grubuna materyal destekli, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmıştır. Öğretim sürecinin ardından Akademik Başarı Testi, deney ve kontrol gruplarına öntest olarak uygulanmıştır. Öntest olarak uygulanan ölçek, üç hafta sonra sontest olarak tekrar uygulanmıştır. Öntest puan ortalamaları ile başarı, öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki fark ile kalıcılık ölçülmüştür. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 20 programı ile analiz edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puan ortalamalarının karşılaştırılmasında bağımlı t-testi ve bağımsız t-testi analizlerinden yararlanılmıştır. Araştırma yapılan gruplar arasındaki farkın hangi okullardan kaynaklandığı varyans analizi ve Tukey testi ile belirlenmiştir. Araştırma bulguları, 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi tiyatro ünitesinin materyal destekli öğretiminin, başarı ve kalıcılık yönünden, geleneksel yöntemlerle yapılan öğretimden daha etkili olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler : Türk Dili ve Edebiyatı, Materyal Destekli Öğretim, Başarı, Kalıcılık.

Sayfa Adedi : xv+105

Danışman : Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN

**THE EFFECT OF MATERIAL-ASSISTED TEACHING ON
ACHIEVEMENT AND PERMANENCE IN TURKISH LANGUAGE
AND LITERATURE COURSES (9th GRADE 6th UNIT SAMPLE)**

(M.S. Thesis)

Ekin Devrim ACIKGOZ

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July, 2018

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the effect on students achievement and permanent information by using material-asisted teaching of the 9th grade course of Turkish Language and Literature theater unit. In the study, post-test control group model was used in the quantitative research models. Experimental studies were carried out in the second term the 2016-2017 academic year. The research sample is consisted of 248 students who are studying Ordu province. The experiment group was taught with material-assisted method. The control group was taught by the traditional methods. After the teaching process, Academic Achievement Test was administered as a pre-test to experiment and control groups. The scale applied as pre-test was reapplied to the experiment and control groups as a post-test three weeks later. Pre-test averages and permanence were measured by the difference between achievement pre-test and post-test averages. Data obtained from the study were analyzed by SPSS 20 program. In the comparison of the pre-test and post-test averages of the experiment and control groups, paired sample t-test and independent sample t-test analyzes were used. The variance analysis and the Tukey test were used to determine the difference between the study groups. Research findings, 9th grade Turkish Language and Literature course has shown that the theater units material-assisted teaching is more effective than traditional methods teaching in terms of achievement and permanence.

Key words : Turkish Language and Literature, Material-Assisted Teaching, Achievement, Permanence.

Number of Pages : xv+105

Supervisor : Prof. Dr. Ayse YUCEL CETIN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6

1.7. İlgili Araştırmalar	7
BÖLÜM II.....	20
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	20
2.1. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi.....	20
2.2. Tiyatro.....	22
2.2.1. Türk Tiyatrosu	23
2.2.1.1. Geleneksel Türk Tiyatrosu	23
2.2.1.1.1. Meddah	25
2.2.1.1.2. Ortaoyunu.....	26
2.2.1.1.3. Kukla.....	27
2.2.1.1.4. Karagöz	27
2.2.1.2. Modern Türk Tiyatrosu	29
2.2.1.2.1. Tanzimat Tiyatrosu	29
2.2.1.2.2. Meşrutiyet Tiyatrosu.....	30
2.2.1.2.3. Cumhuriyet Tiyatrosu	31
2.3. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Tiyatro.....	33
2.4. Eğitim ve Öğretim Teknolojisi.....	34
2.4.1. Materyal Destekli Öğretim.....	36
2.4.2. Materyal Kullanımında Dikkat Edilmesi Gerekenler	39
2.4.2.1. Kazanımlar.....	40
2.4.2.2. Öğretim Yöntemi.....	40
2.4.2.3. Öğretim Ortamı.....	41
2.4.2.4. Öğretmen Özellikleri	41
2.4.2.5. Öğrenci Özellikleri	42
2.4.2.6. Materyal Tasarım Özellikleri	43

2.4.3. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Kullanılabilecek Materyaller	44
2.4.3.1. Yazılı Materyaller	44
2.4.3.2. Görsel Materyaller.....	45
2.4.3.3. İşitsel Materyaller.....	45
2.4.3.4. Görsel-İşitsel Materyaller.....	46
2.4.3.5. Duyuşsal Materyaller	46
BÖLÜM III	47
YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırmanın Modeli	47
3.2. Evren ve Örneklem.....	48
3.3. Veri Toplama Aracı	49
3.3.1. Akademik Başarı Testi	50
3.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması	51
3.4.1. Öğretim Sürecinde Kullanılan Materyaller.....	53
3.4.1.1. Yazılı Materyaller	53
3.4.1.2. Resim ve Fotoğraf	55
3.4.1.3. Kavram Haritası	55
3.4.1.4. Karikatür.....	56
3.4.1.5. Videolar.....	56
3.4.1.6. PowerPoint Sunuları	56
3.4.1.7. Bulmaca	57
3.5. Verilerin Analizi.....	57
BÖLÜM IV.....	59
BULGULAR VE YORUM	59
4.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular	59

4.2. İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular	60
4.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular.....	60
4.4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular	62
4.5. Beşinci Alt Amaca Yönelik Bulgular.....	65
BÖLÜM V	67
SONUÇ VE ÖNERİLER	67
5.1. Sonuç	67
5.2. Öneriler	69
KAYNAKLAR.....	70
EKLER	79
EK 1: Etik Kurul Onayı	80
EK 2: Araştırma İzni.....	81
EK 3: Akademik Başarı Testi	82
EK 4: Ders Planları.....	86
EK 5: Materyal Destekli Öğretimden Görüntüler.....	92
EK 6: 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabı VI. Ünite: Tiyatro	94
EK 7: Yazılı Materyal.....	96
EK 8: Resimler	97
EK 9: Afişler	100
EK 10: Kavram Haritaları.....	101
EK 11: Karikatürler	104
EK 12: Bulmaca	105

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrenci Özellikleri	42
Tablo 2. Sontest Kontrol Gruplu Model Deseni	48
Tablo 3. Akademik Başarı Testi'nin Güvenirlik Değer Tablosu.....	51
Tablo 4. Madde Güçlük ve Ayırt Edicilik İndeksi	52
Tablo 5. Araştırmanın Deneysel Deseni	53
Tablo 6. Kontrol ve Deney Gruplarının Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları	60
Tablo 7. Kontrol ve Deney Gruplarının Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark	61
Tablo 8. Gököy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları	61
Tablo 9. Gülyalı Turnasuyu Kız Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları	62
Tablo 10. Gürgentepe Şehit Ahmet Yaşar Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları	62
Tablo 11 Gürgentepe Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları	63
Tablo 12. Ordu Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları.....	63
Tablo 13. Ulubey Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları	64
Tablo 14. Gököy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark	64
Tablo 15. Gülyalı Turnasuyu Kız Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark	65

Tablo 16. <i>Gürgentepe Şehit Ahmet Yaşar Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark</i>	65
Tablo 17. <i>Gürgentepe Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark</i>	66
Tablo 18. <i>Ordu Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark</i>	66
Tablo 19. <i>Ulubey Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark</i>	66
Tablo 20. <i>Okulların Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları</i>	67

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Eğitim teknolojisi	35
Şekil 2. Üç boyutlu teknoloji entegrasyonu	36
Şekil 3. Yaşantı konisi.....	37
Şekil 4. İletişim süreci ve iletişim sürecinin temel öğeleri.....	38
Şekil 5. Renklerin insan psikolojisine etkileri.....	43
Şekil 6. Örneklemenin cinsiyete göre dağılım grafiği	49

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Çev.: Çeviren

D: Deney grubu

DAYM: Ders Aletleri Yapım Merkezi

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

Ed.: Editör

F: Varyans değeri

FATİH: Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

K: Kontrol grubu

KR: Kuder-Richardson

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

N: Birey sayısı

O: Ölçme işlemi

p: Anlamlılık düzeyi

R: Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesindeki yansızlık

s.: Sayfa

S: Standart sapma

SPSS: Statistical Package For The Social Siences

t: Hesap değeri

TDK: Türk Dil Kurumu

vb.: Ve benzeri

vd.: Ve diğlerleri

X: Deneysel işlem

$\bar{X}$: Aritmetik ortalama

BÖLÜM I

GİRİŞ

Hızla gelişen bilim ve teknoloji, bilgi çağı denilen yeni bir dönem yaratmıştır. Teknoloji, bilgi alışverişini hızlandırmış ve insanları karşı konulması güç bir bilgi yığını ile baş başa bırakmıştır. İnsan hayatındaki bu değişim her alanda olduğu gibi eğitimde de kendini göstermiş ve zamanla görsel-işitsel materyaller ve bilgisayar tabanlı materyaller öğretim ortamlarında kullanılmaya başlanmıştır. Bununla beraber materyal destekli öğretim ile geleneksel yöntemlerle yapılan öğretimin karşılaştırıldığı birtakım çalışmalar yapılmıştır. Farklı alanlarda materyal destekli öğretimin tutum, başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmıştır. Ancak bunlardan çok azı Türk dili ve edebiyatı öğretiminde materyal kullanımının etkisini belirlemeye yöneliktir.

Bu çalışma, Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Bu bölümde araştırmaya ait problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bu araştırmanın temel problemi, Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin başarı ve kalıcılığa etki edip etmediğini belirlemektir.

21. yüzyılda hedeflenen öğretim ile geleneksel yöntemlerle yapılan öğretim karşılaştırıldığında, geleneksel yöntemlerin bilgi odaklı yapısının yerini; düşünme,

araştırma, sorgulama ve deneme ile kazandırılan yaşantıların aldığı görülür (Güney ve Aytan, 2013, s. 2).

Günümüzde gelişmiş pek çok ülke eğitim sistemini beyin üzerine kurmaktadır. Öğrenmenin beyinde oluşması, öğretim sürecinin beynin özelliklerine göre tasarlanması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bilginin beyne girişi dil aracılığıyla olmaktadır. Dil ile edinilen bilgiler, okunan ya da işitilenlerin zihinde oluşturduğu görüntülerle depolanmaktadır. Bu görüntü eski bilgilerle pekişmekte ve beynin yorumlama bölümünde eleştirilip anlamlandırılmaktadır (Sekman, 2016, s.21; Yalçın, 2018, s. 128-129). Beyin sadece bilgiyi almakla kalmaz, aynı zamanda onu kullanır. Araştırmalar beynin aynı anda birçok işi yaptığını göstermektedir. Örneğin, sahnede şiir okuyan bir öğrenci bütün dikkatini metne toplamışken aynı anda arkada çalan fon müziğini duyabilir. Beynin karmaşık yollarla öğreniyor olması, anlamlı öğrenmeler için çoklu, karmaşık ve somut yaşantıların önemini ortaya koymaktadır (Ün, 2002, s. 2).

Her mesleğin hedeflerine ulaşmak için kullandığı bazı araçlar vardır. Türk dili ve edebiyatı öğretmenin en temel aracı, Türk dilidir. Öğretim hedefleri öğrenciye dil aracılığıyla kazandırılır. Öğretim sürecinde gerçekleşen iletişimde dil, kanal görevindedir. Süreçte kaynak durumunda olan öğretmen, öğretimi Türk dili ve edebiyatı dersinin kazanımlarını, ortam ve öğrenci özelliklerini dikkate alarak tasarlamalıdır. Öğretim tasarımında öncelikle dikkat edilmesi gereken unsur ise alıcı durumundaki öğrencidir.

Öğretimde etkili bir iletişim için öğretmenin öğrencilerini iyi tanıması gerekir. Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler, 2000 yılı ve sonrası doğumludur. Bu dönemde doğan çocuklar “Z kuşağı”nda yer almaktadır. Bu kuşağı diğerlerinden ayıran en belirgin özellik, teknolojiyi çok iyi kullanmalarıdır. Bu kuşaktakiler bilgisayarı kitap okumaya, cep telefonu ile uğraşmayı gezmeye tercih ederler (Taş, Demirdöğmez ve Küçükoğlu, 2017, s. 1033). Bu özellikler diğer kuşaklar tarafından olumsuz olarak algılansa da bu olumsuz düşüncenin aksine Z kuşağı kendisini en çok geliştiren kuşaktır. Onların teknolojiye olan yatkınlıkları, bilgiye daha kolay ulaşmalarını sağlamaktadır. Bu sebeple öğretmenin teknoloji ile öğrenci arasında dengeleri kurması ve bir köprü görevi üstlenmesi gerekir.

Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, alan bilgisi ve inandırıcılığının yanı sıra öğrencilerle benzer değerler taşımalıdır. Öğrenci, öğretmenin kendisiyle benzer tutum ve düşünceleri taşıdığını düşünürse öğretmenin öğrenci üzerindeki etkisi daha fazla olacaktır (Ergin, 2010, s. 40). Teknolojiyi başarılı bir şekilde kullanan öğrenciyle bağ kurabilmek için Türk dili ve

edebiyatı öğretmeninin de teknolojiyi kullanması ve öğretim sürecini teknolojik materyallerden faydalanarak tasarlaması gerekir. Çünkü Z kuşağına mensup öğrencilerle etkili bir iletişim kurabilmenin en kolay yolu çoklu ortam yaratmaktır.

Eğitim çevrelerinde, “Kalbine girilmeyen öğrencinin aklına girilemez.” diye bir söz vardır. Z kuşağının aklına ve kalbine girmenin tek yolu, teknolojidir. Çok küçük yaşlarda bilgisayar, cep telefonu, tablet vb. teknolojik araç-gereçlerle tanışan öğrenci, hayatının her alanında teknolojinin içinde olmak istemektedir. Öğretim ortamlarının teknolojiden soyut bir şekilde tasarlanmış olması, Z kuşağının sevdiği bir şeyi elinden almaktır ki bu ikinci tür bir cezadır. Öğretim sürecinde mutsuz olan öğrencinin iletişime katılması beklenemez.

İletişim, Aristo tarafından: “İkna etmenin tüm yollarının araştırılması” olarak tanımlanmıştır (Ergin, 2010, 175). Türk dili ve edebiyatı öğretimi; bireyin kendisi, başkaları ve toplum ile dengeli bir iletişim kurmasına aracı olmalıdır. Bu durum, mutlu bireyler ve toplum için ilk şartlardan biridir (Önal, 2011, s. 20).

Teknoloji ve öğretim materyallerinin öğretim ortamında bulunması, daha etkili bir öğretim için şarttır fakat yeterli değildir. Materyal destekli öğretimin başarı ve kalıcılığı artırması; ders kazanımları, öğretim yöntemi, öğretim ortamı, öğretmen ve öğrenci özelliklerine uygun materyallerin öğretim sürecinde kullanılması ile mümkün olacaktır.

Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın alt problemleri şöyledir:

- 1-Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin başarıya etkisi olabilir mi?
- 2-Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin kalıcılığa etkisi olabilir mi?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi tiyatro ünitesinin materyal destekli öğretimle yapılmasının başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemektir.

Araştırmanın amacına ulaşmak için belirlenen alt amaçlar şunlardır:

- 1-Kontrol ve deney gruplarının öntest ve sontest puan ortalamalarını ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek,
- 2-Kontrol ve deney gruplarının öntest ile sontest puan ortalamaları arasındaki farkı ve bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek,

3-Kontrol ve deney gruplarının öntest ve sontest puan ortalamalarını ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını okullar özelinde belirlemek,

4-Kontrol ve deney gruplarının öntest ile sontest puan ortalamaları arasındaki farkı ve bu farkın anlamlı olup olmadığını okullar özelinde belirlemek,

5-Okulların öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkın hangi okul ya da okullardan kaynaklandığını belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Edebiyat, insana ait bazı değerlerin yerleşip kökleşmesi, kültürün gelecek nesillere aktarılması, çağın gerektirdiği değerlerin benimsenmesi için önemli roller üstlenen toplumsal bir kurumdur. Edebiyat sadece hayatı yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda hayata yön verir. Böylece bireylerin kendilerini tanıma, gerçekleştirme, toplumla barışık olma, millî ve evrensel değerlerle donanma, Türkçeyi doğru ve güzel kullanma ve kendisini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilmelerini sağlar (Güzel, 2015, s. 109; Kavcar, 1999, s. 4-6).

Türk dili ve edebiyatı, tarih boyunca toplumda iz bırakan unsurlardan etkilenmiştir. Günümüzde toplum üzerinde en büyük etkiye sahip olan bilim ve teknoloji de Türk dili ve edebiyatından ayrı düşünülemez. Bilim ve teknoloji gerek edebî ürünlere gerekse edebiyatın öğretiminde kendisine yer bulmaktadır. Bilimin etkisiyle gelişen eğitim teknolojisi, dil ve edebiyat öğretimini geleneksel basılı metinlerden elektronik ortamlara taşımıştır. Bu değişim insanların okuma, yazma, dinleme ve iletişim becerilerini etkilemiştir (Ertem, 2014, s. 4). Eğitim teknolojisindeki bu gelişmeler, öğretim ortamlarının çağın gereklerine uygun şekilde tasarlanmasını zorunlu kılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), bilim ve teknolojinin öğretim ortamlarında kullanılması gerektiğini 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun ikinci bölümünde yer alan "bilimsellik" ilkesi ile şu şekilde belirtmiştir:

"Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi ve manevi bakımından teşvik edilir ve desteklenir" (MEB, 1973, s. 5103).

Yine bu doğrultuda Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda, görsel-işitsel materyal kullanımının amacı şöyle belirtilmektedir: “İletişim araçları vasıtasıyla karşılaştıkları görsel ve işitsel metinlere karşı eleştirel bir bilinç kazanmaları amaçlanmaktadır” (MEB, 2015, s. 3).

MEB, öğretimde teknoloji kullanımını artırmak amacıyla bütün eğitim kurumlarını etkileşimli tahtalarla donatmaktadır. Ancak daha kalıcı ve etkili bir öğretim için etkileşimli tahtalar tek başına yeterli değildir. Öğrencilere daha iyi bir öğretim sunmak için üst düzey yaşantılar kazandıracak materyallere başvurulmalıdır. Öğrenciyi derste aktif hâle getiren görsel, işitsel ve duyuşsal materyaller daha fazla duyu organına hitap edeceğinden daha etkili ve kalıcı bir öğrenme meydana getirecektir.

Gelişen teknoloji, öğretim ortamlarını dış dünyadan daha az ilgi çekici hale getirmiştir (Şimşek, 2002, s. 12). Aynı zamanda öğrenci sayısındaki artış ile ortaya çıkan kalabalık ve değişik nitelikteki sınıflar, öğretmenin öğrencilere ulaşmasını daha da güçleştirmiştir (Fowlkes, 1979, s. 2). Türk dili ve edebiyatı dersleri, yapısı gereği, dilin en fazla kullanıldığı derslerdendir. Öğretimin materyallerle desteklenmesi, ders kazanımlarına ulaşılabilmesi için önemlidir. Kullanılacak dikkat çekici bir materyal, öğrencilerin ilgisini artıracak ve etkili bir öğrenme için gerekli ortamı sağlayacaktır. Motive edilen öğrenciler, daha uzun süre öğretimde aktif hâle gelecektir. Bununla beraber öğrencilerin ders başarısı ve bilginin kalıcılığı artacaktır.

Bu araştırmanın,

1-Öğretimde materyal kullanımına dikkat çekmesi,

2-Türk dili ve edebiyatı derslerinin öğretiminde materyal kullanımı konusunda rehber olması,

3-Türk dili ve edebiyatı öğretimi üzerine araştırma yapacak araştırmacılar için kaynak olması beklenmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu çalışmada;

1-Deney ve kontrol grupları arasında araştırma sonucunu etkileyebilecek bir fark olmadığı,

2-Kontrol grubunun deney grubunun materyal destekli öğretim gördüğünden habersiz olduğu,

3-Araştırmacı tarafından kontrol edilemeyen değişkenlerin her iki grubu da aynı ölçüde etkilediği,

4-Öğrencilerin Akademik Başarı Testi'ne içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1- 2016-2017 eğitim-öğretim yılı ile,

2- Ordu ilinde öğrenim gören 248 öğrenci ile,

3- 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi tiyatro ünitesi ile,

4- Ölçme ve değerlendirme bakımından Akademik Başarı Testi ile,

5-Tiyatro ünitesine yönelik öğrenci başarıları ve öğrenilenlerin kalıcılığı bakımından yapılan öntest ve son test sonuçları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: “Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1998, s. 12).

Öğretim: “Öğretmen tarafından hedeflenen davranışları öğrenciye kazandırmak için, seçilmiş yaşantıları sunma sürecidir” (Başaran, 2013, s. 34).

Teknoloji: “Bilimsel ya da diğer sistematik bilgilerin pratik alanlara sistemli bir şekilde uygulanmasıdır” (Yalın, 2015, s. 2).

Eğitim Teknolojisi: “Eğitimle ilgili kuramların en etken ve olumlu uygulamalara dönüştürülmesi için personel, araç, gereç ve yöntemlerden oluşturulmuş sistemler bütünüdür” (Yücel, Yakar ve Demiral, 2015, s. 290).

Öğretim Teknolojisi: “Daha etkili bir öğretim sağlamak amacıyla, öğrenme ve iletişim ile ilgili araştırmalara dayalı, insan ve maddi kaynakları birlikte kullanarak, öğretme ve

öğrenme süreci bütününe belirli özel hedefler açısından sistematik olarak tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesidir” (Yalın, 2015, s. 4).

Öğretim Materyali: “Eğitim programlarında yer alan bilgi, beceri, tutum ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasında kullanılan bütün araç, gereç ve kaynaklardır” (Demircioğlu, 2015, s. 10).

Tiyatro: “Sanatsal formları ve farklı uygulamaları ile sahneden seyirciye estetik bir anlamlar dizgisi gönderen, her zaman ve toplumda, kendi özünü toplumsal ve yaşamsal olanla bütünleştirerek yeniden var eden sanattır” (Uzgören, 2013, s. 9).

Geleneksel Öğretim: “Öğretimin öğretmen merkezli olarak düz anlatım, tartışma, soru-cevap teknikleri ile yapıldığı süreçtir” (Şimşek, 2007, s. 8).

Materyal Destekli Öğretim: Öğretimin; kazanım, öğretim yöntemi, öğretim ortamı, öğrenci ve öğretmen özelliklerine uygun materyallerle yapıldığı süreçtir.

1.7. İlgili Araştırmalar

Kulaberoğlu (1999), *İlköğretim II. Kademe Fen Derslerinde Kavram Haritalarının Başarıya Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, deneysel karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini 192 öğrenci oluşturmuştur. Gazların mekaniği konusu deney grubuna kavram haritası yardımcı materyaliyle, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle anlatılmıştır. Hazırlanan 12 maddelik ölçek her iki gruba da öntest olarak uygulanmıştır. Aynı ölçek 9 hafta sonra sontest olarak tekrar uygulanmıştır. Elde edilen veriler, kavram haritası ile öğrenim gören deney grubu öğrencilerinin daha başarılı olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Tolga (2000), *Ortaöğretim Biyoloji Eğitiminde Görsel ve İşitsel Materyal Kullanımı* adlı yüksek lisans tez çalışması, nitel bir araştırmadır. Çalışmanın amacı, biyoloji öğretmenlerinin görsel ve işitsel araçları kullanım sıklığını belirlemektir. Araştırma verileri, Ankara'nın beş ilçesinde görev yapan 97 öğretmenin, araştırmacı tarafından geliştirilen, anket sorularını yanıtlaması ile toplanmıştır. Araştırmada, hizmet süresi 21 yılın üzerinde olan öğretmenlerin görsel ve işitsel materyalleri yeterince kullanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Meydan (2001), *İlköğretim Birinci Kademe Sosyal Bilgiler Ünitelerinin İşlenişinde Laboratuvar ve Görsel-İşitsel Materyal Kullanımının Öğrencilerin Niteliksel Gelişimine Etkisinin Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasının örneklemini Konya ilinde öğrenim gören 69 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada yarı deneysel model kullanılmıştır. Örnekleme öntest uygulandıktan sonra deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney grubuna görsel-işitsel materyal destekli, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmıştır. Araştırma sonucunda, görsel ve işitsel materyal destekli öğretim yapılan deney grubunun sontest puan ortalamasının geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol grubu ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Başak (2002), *Materyal Kullanımının İlköğretim Okulu Öğrenci Başarısına Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışmasının amacı, ilköğretim fen bilgisi derslerinde materyal destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarıları ve erişim düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek olarak belirtilmiştir. Araştırma, deneysel desen modelindedir. Bir kontrol ve iki deney grubuna yer verilen araştırmanın örneklemini 66 öğrenci oluşturmuştur. I. deney grubunun öğretim sürecinde yardımcı öğretim materyali olarak CD-Rom'dan, II. deney grubunun öğretim sürecinde gerçek nesneler, panolar, modeller, haritalar ve CD-Rom kullanılmıştır. Kontrol grubuna ise geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmıştır. Araştırmada, geleneksel yöntemlerle yapılan öğretim, yardımcı materyal olarak yalnızca CD-Rom kullanılarak yapılan öğretim ve çoklu materyal kullanılarak yapılan öğretim karşılaştırılmıştır. Öğretim sürecinde yardımcı materyal olarak sadece CD-Rom kullanılan grubun puan ortalaması diğer iki gruptan daha yüksek bulunmuştur. En düşük puan ortalamasının kontrol grubuna ait olduğu çalışmada, materyal destekli öğretim yapılan grupların daha başarılı olduğu sonucuna varılmış ve materyal sayısının öğrenci başarısına etkisinin olmadığı belirtilmiştir.

Çiftçi (2002), *Sosyal Bilgiler 6. 7. ve 8. Sınıf Derslerinde Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışması, deneysel desen modelindedir. Araştırmanın örneklemini 230 öğrenci oluşturmuştur. 4 haftalık öğretim sürecinde; 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin Türkiye'miz, 7. sınıf sosyal bilgiler dersinin yurdumuzun komşuları ve Türk dünyası, 8. sınıf sosyal bilgiler dersinin Türk inkılabı ünitelerinin öğretimini deney gruplarına materyal destekli, kontrol gruplarına geleneksel yöntemlerle yapılmıştır. Başarı ve tutum testleri tüm gruplara öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Araştırma bulguları, materyal kullanılarak öğretim yapılan deney gruplarının kontrol gruplarına göre daha başarılı olduğunu göstermiştir.

Aydın (2004), *Sosyal Bilgiler Dersinde Görsel Materyal Kullanımının Başarıya ve Derse Tutuma Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışmasının amacı, ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Avrupa’da yenilikler ünitesinde görsel materyal kullanımının başarı ve derse tutuma etkisinin incelemesi olarak belirtilmiştir. Deneysel işlemler, Bolu ilinde bulunan iki farklı okulda yapılmıştır. Örneklemi 50 öğrencinin oluşturduğu bu çalışmada, okulların 7. sınıf şubelerinden biri deney, diğeri kontrol grubu olarak seçilmiştir. Gruplar belirlenirken öğrencilerin 6. sınıftaki not ortalamaları ve öntest sonuçları göz önünde bulundurulmuştur. Veri toplama amacıyla 10’u bilgi, 6’sı kavrama ve 4’ü uygulama düzeyinde olmak üzere toplam 20 soruluk anket her iki gruba da deneysel işlemlerin öncesinde ve sonrasında uygulanmıştır. Öğretim sürecinde deney grubuna görsel materyallerle, kontrol grubuna düz anlatım yöntemiyle öğretim yapılmıştır. Araştırmada sonucunda, görsel materyal kullanımının öğrenci başarısı ve derse karşı tutumu olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir.

Agan (2004), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Destekli Yabancı Dil (İngilizce) Öğretiminin, İlköğretim Okul Öncesi Eğitimi Anasınıfı Öğrencilerinin Öğrenme ve Hatırlama Düzeyleri Üzerindeki Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışması, deneysel desen modelindedir. Örneklemi 46 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma, Muğla ilinde yer alan bir ilköğretim okulunda yapılmıştır. Deney grubuna öğretim teknolojileri ve materyal destekli öğretim yapılırken kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretim teknolojileri ve materyal destekli öğretim ile anasınıfı öğrencilerinin yabancı dil öğrenme ve öğrendiklerini hatırlama düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Günindi (2005), *Kullanılan Yöntem ve Araç-Gereçlerin İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenmesine Etkileri* adlı yüksek lisans tez çalışması, deneme modelindedir. Kastamonu ilinde yapılan çalışmanın örneklemi 52 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilere öntest uygulandıktan sonra öğretim yapılmıştır. Öğretim sürecinden iki hafta sonra aynı ölçek sontest olarak tekrar uygulanarak başarı; üç hafta sonra sontest-2 olarak bir kez daha uygulanarak kalıcılık ölçülmüştür. Araştırmada, sosyal bilgiler derslerinde araç-gereç kullanımı ile başarı ve kalıcılık arasında deney grubu lehine anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir.

Güvener (2005), *Öğretim Materyallerinin Başarıya, Tutuma ve Kalıcılığa Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışması, Ankara’nın Çubuk ilçesinde yer alan bir ilköğretim okulunda yapılmıştır. Deneysel desen modelinin kullanıldığı çalışmada örneklemi 68 öğrenci

oluşturmuştur. Deney grubunun öğretim sürecinde araştırmacı tarafında geliştirilen veya temin edilen materyaller kullanılmıştır. Kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmıştır. Araştırma verileri, fen bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinden sonra uygulanan testlerle toplanmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim 5. sınıf fen bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde materyal destekli öğretim ile başarı, tutum ve kalıcılık arasında deney grubu lehine anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yeşiltaş (2006), *Sosyal Bilgiler Fiziki Coğrafya Konuları Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımının Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Etkisi (Kars İli Örneği)* başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının örneklemini Kars ilinde görev yapan 21 sosyal bilgiler öğretmeni ve 78 öğrenci oluşturmuştur. Öğretmenlere 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin coğrafya ve dünyamız ünitesiyle ilgili bilgi düzeylerini ölçen 20 maddelik bir anket formu uygulanmıştır. Öğrencilerin bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla hazırlanan başarı testi, öntest olarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Kontrol grubuna geleneksel yöntemle, deney grubuna araç-gereçlerle öğretim yapılmıştır. Öğretim sürecinin ardından sontest uygulanmıştır. Araştırma sonucu, öğretmenlerin bilgi düzeyleri ve araç-gereç kullanımı ile öğrenci başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Eroğlu (2006), *Görsel ve İşitsel Materyal Kullanımının Ortaöğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin Biyoteknoloji ile İlgili Kavramları Öğrenmeleri ve Tutumları Üzerine Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışması, Ankara ilinde yapılmıştır. Çalışma örneklemini 52 öğrenci oluşturmuştur. Biyoteknoloji ve genetik mühendisliği ünitesindeki biyoteknoloji ile ilgili kavramlar deney grubuna görsel ve işitsel materyallerle anlatılırken kontrol grubuna öğretmen merkezli olarak anlatılmıştır. Araştırma sonunda, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Görsel ve işitsel materyal destekli öğretim sonrasında deney grubu öğrencilerinin biyoloji dersine yönelik tutumlarında bir değişiklik gözlemlenmezken biyoteknolojiye yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştiği belirlenmiştir.

Sönmez (2006), *İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Karadeniz Bölgesi Konusunun Görsel Araç-Gereçlerle Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisinin Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasının örneklemini Tokat ilinde öğrenim gören 50 öğrenci oluşturmuştur. Uygulama öncesinde gruplara 25 maddeden oluşan öntest uygulanmıştır. Araştırmada, Karadeniz Bölgesi konusu deney grubuna görsel araç-gereçler kullanılarak kontrol grubuna ise geleneksel yöntemlerle anlatılmıştır. Araştırma

sonucunda, sosyal bilgiler dersi öğrenci başarısında görsel araç-gereç kullanımının geleneksel öğretim yöntemlerine göre daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Tekmen (2006), *Fizik Dersinde, Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrencilerin Erişisine, Derse Karşı Tutumlarına ve Kalıcılığa Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışması, deneysel modeldedir. Araştırma örneklemini İzmir'in Aliaga ilçesinde öğrenim gören 43 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan ölçekler, grupları belirlemek için öntest olarak uygulanmıştır. Araştırma grupları belirlendikten sonra 9. sınıf fizik dersi ışıık ünitesinde yer alan aynalar konusu deney grubuna bilgisayar destekli olarak kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle anlatılmıştır. Deneysel işlemlerin ardından her iki gruba da sontest ve tutum ölçekleri uygulanmıştır. Araştırmada, deney ve kontrol grupları bilgi düzeyi puanlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmanın diğer problemleri deney grubu lehine sonuçlanmıştır.

Aydoğan (2007), *Meslek Liselerinde Derslerde Elektronik Materyal Kullanımının Dersin Etkinliğindeki Rolü* adlı yüksek lisans tez çalışmasında anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini İstanbul'un 4 farklı ilçesinde yer alan endüstri meslek liselerinde görev yapan 265 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada, öğretmenlerin % 37'sinin elektronik materyal kullanma konusunda kendini yeterli gördüğü ve elektronik materyal kullanımı ile öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, branşı ve yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Kacar ve Doğan (2007), *Okulöncesi Eğitimde Bilgisayar Destekli Öğretimin Rolü* adlı makale çalışması, deneysel desen modelindedir. Afyon ilinde yapılan araştırmanın örneklemini iki farklı ilköğretim okulunda öğrenim gören 80 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma, sayı ve şekil kavramları ile sınırlandırılmıştır. Oluşturulan deney ve kontrol gruplarına öğretim sürecinin öncesinde ve sonrasında Geometrik Şekil Kavram Formu ve Piaget'in Sayı Korunumu Testi uygulanmıştır. Deney grubuna bilgisayar destekli, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmıştır. Her iki test değerlendirildiğinde, bilgisayar destekli öğretim yapılan deney grubu ile geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubu arasında sayı ve şekil kavrama düzeylerinin deney grubu lehine anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir.

Akdağ ve Tok (2008), *Geleneksel Öğretim ile PowerPoint Sunum Destekli Öğretimin Öğrenci Erişisine Etkisi* adlı makale çalışmasında, denk olmayan kontrollü grup öntest/sontest deneysel desen kullanılmıştır. Üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmada,

seçkisiz atama yoluyla sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü deney, okul öncesi öğretmenliği bölümü kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma örneklemini bu bölümlerde öğrenim gören 68 öğrenci oluşturmuştur. Öğretim sürecinde, deney grubunda 17 diziden oluşan PowerPoint sunusu kullanılırken kontrol grubunda geleneksel yöntemler kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen 20 maddelik ölçek her iki gruba da öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilere İngilizce öğretiminde PowerPoint sunusu kullanılarak yapılan öğretimin geleneksel yöntemlerle yapılan öğretimden daha etkili olduğu belirlenmiştir.

Akçay, Tüysüz, Feyzioğlu ve Oğuz (2008), *Bilgisayar Tabanlı ve Bilgisayar Destekli Kimya Öğretiminin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi* adlı makale çalışmasının amacı, 9. sınıf kimya dersi atom teorileri ve atom modelleri ünitesinin bilgisayar destekli öğretimle yapılmasının öğrencilerin tutum ve başarılarına etkisini araştırmaktır. Bu amaçla iki deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemi uygulanan kontrol grubu karşılaştırılmıştır. Araştırma örneklemini Aydın ilinde öğrenim gören 108 öğrenci oluşturmuştur. Hazırlanan Bilimsel Başarı Testi, Kimya Tutum Ölçeği ve Bilgisayar Tutum Ölçeği öğrencilere öntest olarak uygulanmıştır. Kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle ders anlatılmıştır. I. deney grubu, bilgisayar laboratuvarında materyal destekli olarak yapılan öğretime katılmıştır. II. deney grubu, materyal destekli olarak sınıf ortamında öğrenim görmüştür. 9 ders saati süren öğretimin ardından öntestte yer alan soruların yerleri ve şıkları değiştirilerek sontest olarak üç gruba da tekrar uygulanmıştır. Araştırmada, bilgisayar destekli ve bilgisayar tabanlı öğrenme ile kimya dersindeki başarı ve tutum arasında deney grubu lehine anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan (2008), *İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Görsel ve İşitsel Materyal Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarıları ve Hatırda Tutma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi* adlı yüksek lisans çalışmasının örneklemini, İzmir’de öğrenim gören 46 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve başarı testi ile elde edilmiştir. Öğretim sürecinden önce örnekleme öntest uygulanarak deney ve kontrol grupları belirlenmiştir. Deney grubunda görsel ve işitsel materyaller kullanılarak kontrol grubunda geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmıştır. 18 hafta süren öğretim sürecinin ardından gruplara sontest uygulanmıştır. Araştırmada, ilköğretim inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde görsel ve işitsel materyal kullanımının uygulandığı deney grubunda, öğrencilerin öğretim sürecine ilişkin

görüşlerinin olumlu olduğu ve uygulanan çalışmanın öğrenme sürecini olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Can (2009), *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersinde (Araç-Gereç) Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışması, Kars ilinde yapılmıştır. Araştırma örneklemini 65 öğretmen ve 4. sınıfta öğrenim gören 44 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada deneysel yöntem ve genel tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerine yaşadığımız yer ve uzaktaki arkadaşları, 5. sınıf öğrencilerine adım adım Türkiye ve bölgemizi tanıyalım konularında öğretim yapılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin öğrencilere çok fazla harita kullandırmadığı ve materyal kullanılarak öğretim yapılan deney grubunun geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çakır (2009), *Servet-i Fünûn Edebiyatı'nın Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımı* adlı makale çalışması, tarama modelindedir. Üniversitelerin Türk dili ve edebiyatı bölümlerinde okutulan Servet-i Fünûn Edebiyatı dersleri göz önünde bulundurularak hazırlanan makalenin giriş bölümünde, Servet-i Fünûn dönemi ile ilgili bilgiler verilerek dönemin Türk edebiyatı tarihindeki önemine vurgu yapılmıştır. Makalede, Servet-i Fünûn dergisinin görselliğine, dönem sanatçılarının resim ve müziğe verdikleri öneme dikkat çekilmiştir. Bu dönemin öğretiminde görsel materyal kullanımının gerekliliği vurgulanarak derslerde kullanılabilecek görsel materyaller örneklenmiştir.

Arıkan (2009), *Edebiyat Öğretiminde Görsel Araç Kullanımı: Kısa Öykü Örneği* adlı makale çalışmasının örneklemini bir üniversitenin İngiliz dili ve öğretimi bölümünde öğrenim gören 140 öğrenci oluşturmuştur. Görsel araçlı öğretimin etkisini belirlemek amacıyla geliştirilen ve 10 sorudan oluşan anket, uygulama öncesinde ve sonrasında öğrencilerin kendilerini ve dersi değerlendirmeleri için uygulanmıştır. Öğretim sürecinde deney grubuna çeşitli etkinlikler yaptırılmış ve öğretim süreci görsel araçlarla desteklenmiştir. Deneysel işlemlerin ardından öğrencilerin başarısını ölçmek amacıyla yazılı sınav yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarından toplanan veriler karşılaştırıldığında, görsel araçlarla desteklenmiş edebiyat derslerinin öğretim sürecinde olumlu ortamlar yarattığı, öğrenci başarısını ve sınıf içi problem çözmeye dayalı davranışları artırdığı sonuçlarına varılmıştır.

İnce (2011), *Destanların Öğretiminde Film Kullanımının Ortaöğretim Türk Edebiyatı Derslerindeki Akademik Başarıya Etkisi* adlı doktora tez çalışmasının amacı, 10. sınıf Türk

edebiyatı dersi destan dönemi Türk edebiyatı ünitesinin öğretiminde filmle öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini belirlemek olarak belirtilmiştir. Çalışma Zonguldak'ta yer alan bir lisede yapılmıştır. Araştırma örneklemini 30 öğrenci oluşturmuştur. Deney grubu, destan dönemi Türk edebiyatı ünitesindeki İlyada destanı konusuyla ilgili olarak seçilen kısaltılmış filmi seyrederken kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmıştır. Öğretim sürecinin sonunda, başarıyı ölçmek için, her iki gruptan da konuyla ilgili hazırlanan testi cevaplandırmaları istenmiştir. Aynı test 1 ay sonra sontest olarak tekrar uygulanmış ve kalıcılık ölçülmüştür. Araştırma sonucunda, deney grubunun öntest ve sontest puan ortalamalarının kontrol grubu puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Filmle öğretim ile akademik başarı, kalıcılık, kelime hazinesi ve olay örgüsü inceleme kazanımı arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Öztürk (2011), *Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin Oran Orantı Konusunun Öğretiminde Akademik Başarıya Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışmasının amacı, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerine oran-orantı konusunun öğretimi ve öğrencilerin orantısal akıl yürütmelerinin geliştirilmesindeki akademik başarılarını artırmada, bilgisayar destekli öğretimin iki farklı uygulaması olan geleneksel ve yeni bilgisayar destekli öğretimi ile geleneksel öğretimin karşılaştırılması şeklinde belirtilmiştir. Araştırmada, yarı deneysel desenlerden eşleştirilmiş desen modeli kullanılmıştır. Araştırma örneklemini 66 öğrenci oluşturmuştur. Uygulama sürecinde deney gruplarına bilgisayar destekli, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretim yapılmıştır. Araştırma sonunda, en başarılı grup yeni bilgisayar destekli grup olurken akademik başarının en az olduğu grup geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol grubu olmuştur.

Altınok (2011), *Orta Öğretim 9. Sınıf Öğrencilerine Şiir Okuma Zevki Kazandırılmasında Görsel ve İşitsel Materyal Kullanımının Rolü (Mamak İlçesi Örneği)* adlı yüksek lisans tez çalışması, deneysel desen modelinde bir çalışmadır. Araştırma örneklemini Ankara'nın Mamak ilçesinde yer alan bir lisenin 9. sınıf düzeyinde öğrenim gören 79 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan Şiire Yönelik Tutum Ölçeği, öğretim sürecinden önce her iki gruba da öntest olarak uygulanmıştır. Coşku ve heyecanı dile getiren metinler ünitesi deney grubuna görsel ve işitsel materyallerle, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretilmiştir. 8 saatlik öğretimin ardından öntest olarak uygulanan ölçek, her iki gruba da sontest olarak tekrar uygulanmıştır. Araştırmada, öğretim sürecinde

görsel ve işitsel materyal kullanımı ile 9. sınıf öğrencilerine şiir okuma zevki kazandırılması arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sülükçü (2011), *Yabancılar Türkçe Öğretiminde (Temel Seviye A1) Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi* adlı doktora tez çalışmasında, tarama modeli ve deneysel model birlikte kullanılmıştır. Araştırma örneklemini bir üniversitede öğrenim gören 34 öğrenci oluşturmuştur. Ders kazanımları 27 başlık altında bilgisayar destekli materyal hâline getirilmiştir. Kontrol ve deney gruplarını belirlemek amacıyla seviye tespit sınavı yapılmış ve öğrencilerin seviyelerinin eşit olmaması sebebiyle öğrencilerin sınav sonuçlarına göre başarı sırası oluşturulmuştur. Tek ve çift sayılara göre deney ve kontrol grupları yansız atama yoluyla belirlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, bilgisayar destekli materyalle öğretim yapılan deney grubu ile düz anlatım yoluyla öğretim yapılan kontrol grubu arasında öğrencilerin akademik başarılarını artırma konusunda anlamlı bir fark ortaya koymamaktadır. Uygulama sonunda öğrencilerden 13'ü bilgisayar destekli öğretimin, 7'si düz anlatım yoluyla öğretimin faydalı olduğunu belirtmiştir.

İçel (2011), *Bilgisayar Destekli Öğretimin Matematik Başarısına Etkisi: GeoGebra Örneği* adlı yüksek lisans tez çalışmasının amacı, üçgen ve Pisagor bağıntısı konusunun GeoGebra ile öğretiminin öğrenci başarısına etkisini belirlemektir. Deneysel bir çalışma olan araştırmanın örneklemini Konya ilinde yer alan bir ilköğretim okulunun 8. sınıfında öğrenim gören 40 öğrenci oluşturmuştur. Dinamik bir yazılım olan GeoGebra'nın yardımcı öğretim materyali olarak kullanıldığı deney grubuna ve geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol grubuna, öğretim sürecinden önce, 13 maddeden oluşan bir öntest uygulanmıştır. Öğretim sürecinin ardından her iki gruba da 11 maddelik bir son test uygulanmıştır. Matematik derslerinde GeoGebra destekli öğretim ile öğrencilerin ders başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çapar (2012), *Coğrafya Öğretmenlerinin Etkili Materyal Kullanımının Öğrencilerin Tutum, Akademik Başarı ve Hatırda Tutma Düzeylerine Etkisi (İzmir Örneği)* başlıklı doktora tez çalışması, deneysel desen modelinde bir çalışmadır. Araştırma örneklemini İzmir ilinde yer alan bir özel eğitim kurumunda öğrenim gören 9. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örnekleme oluşturan 40 öğrenciye deneysel işlemlerden önce başarı ve tutumu ölçen öntestler uygulanmıştır. Kıpırdayan dünyamız ünitesi 9 ders saati boyunca deney grubuna materyal destekli, kontrol grubuna öğretmen merkezli olarak öğretilmiştir.

5 hafta sonra öntest olarak uygulanan testler tekrar uygulanarak tutum, başarı ve hatırd tutma düzeyleri ölçülmüştür. Araştırmada, coğrafya öğretmenlerinin etkili materyal kullanımı ile öğrencilerin tutum, akademik başarı ve hatırd tutma düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Güven ve Sülün (2012), *Bilgisayar Destekli Öğretimin 8. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersindeki Akademik Başarıya ve Öğrencilerin Derse Karşı Tutumlarına Etkisi* başlıklı makale çalışmasında, 8. sınıf fen ve teknoloji dersi maddenin yapısı ve özellikleri ünitesinin bilgisayar destekli öğretimle yapılmasının akademik başarı ve öğrencilerin ders tutumlarına etkisi araştırılmıştır. Araştırma örneklemini Ankara'nın Sincan ilçesinde yer alan bir ilköğretim okulunda öğrenim gören 63 öğrenci oluşturmuştur. Uygulama öncesinde araştırmacı tarafından hazırlanan başarı testi ve tutum ölçeği, öğrencilere öntest olarak uygulanmıştır. Deney grubunun öğretim süreci; ders yazılımları, slaytlar, animasyonlar, konu testleri, bulmacalar, deney videoları ile zenginleştirilmiştir. Kontrol grubunun öğretim sürecinde geleneksel öğretim yöntemlerinden düz anlatım, soru-cevap ve tartışma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin sontest puanları ile geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bilgisayar destekli öğretimin daha etkili olması; görsel-işitsel farklı bir ortamın kullanılması, benzetim ve modellerin konuyu somutlaştırması, öğrenci algısını artırması ve öğrencilerin güdülenme düzeylerinin artması ile açıklanmıştır.

Keser (2012), *Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgisayara Destekli Eğitimin Akademik Başarıya Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışması, Aksaray ilinde yer alan bir ilköğretim okulunda yapılmıştır. Araştırma örneklemini 60 öğrenci oluşturmuştur. 6. sınıf sosyal bilgiler dersi ülkemiz ve dünya ünitesi deney grubuna bilgisayar destekli, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretilmiştir. Araştırma sonucunda, deney grubu kontrol grubuna göre daha başarılı bulunmuştur.

Yörük, S. ve Verim, G. (2014), *Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımlarına İlişkin Görüşleri* adlı makale çalışması, Afyonkarahisar ilinde görev yapan öğretmenlerle yapılmıştır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada, veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Becerileri anketleri kullanılmıştır. Araştırmada; erkek öğretmenler,

mesleğe yeni başlayan öğretmenler ve yüksek lisans yapan öğretmenlerin materyal kullanımını konusunda daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Erşen (2014), *Materyal Destekli Matematik Öğretiminin Ortaokul 6. Sınıf Öğrenci Başarısına, Tutumuna, Kaygısına ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışması, yarı deneyseldir. Araştırma örneklemini 60 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilere öğretim sürecinden önce başarı, tutum ve kaygı testleri öntest olarak uygulanmıştır. Deney grubuna öğretim materyali ve çalışma kağıtları ile öğretim yapılmıştır. Öntest olarak uygulanan testler 8 hafta sonra sontest olarak tekrar uygulanmıştır. Elde edilen veriler, deney grubundaki öğrenme, tutum ve kalıcılığın kontrol grubuna oranla anlamlı derecede yüksek, kaygının ise düşük olduğunu göstermiştir.

Barani (2014), *Bilgisayar Destekli Animasyonla Öğretim Yönteminin Fen Bilgisi Öğretmenliği Fizik 4 (Modern Fizik) Dersi ile Ortaöğretim 11. Sınıf Modern Fizik Dersindeki Akademik Başarıya Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışması, deneysel desen modelindedir. Araştırma örneklemini Adana ilinde öğrenim gören 152 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada deney grubuna bilgisayar destekli öğretim yöntemlerinden animasyonlarla, kontrol grubuna geleneksel öğretim yöntemleriyle öğretim yapılmıştır. Araştırma sonucunda, animasyonlarla öğretimin aynı konuda öğretim yapılan lise ve üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Yıldız (2014), *Türkçe Öğretmenlerinin Derslerde Materyal Kullanımına İlişkin Görüşleri* adlı yüksek lisans tez çalışması, İzmir ilinde görev yapan 80 Türkçe öğretmeni ile yapılmıştır. Araştırma verileri nitel yöntemlerden görüşme ile toplanmıştır. Görüşme formunda 9 açık uçlu soruya yer verilmiştir. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin; eğitim teknolojisine karşı tutumlarının olumlu olmasına rağmen eğitim teknolojisini yeterince kullanmadıkları, kıdem yılları arttıkça materyal kullanma sıklıklarının ve kullandıkları materyal çeşidi sayısının azaldığı, en çok kullandıkları materyallerin ders kitabı, yazı tahtası olması, materyal kullanımı ile ilgili yeterli düzeyde eğitim almadıkları ve sınıflarda istenilen öğretim materyallerinin bulunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tokgöz ve Taşkın (2015), *Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme-Öğretme Sürecinde Materyal Kullanımlarının Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi* başlıklı makale çalışması, okul deneyimi dersi alan öğretmen adaylarının sınıf öğretmenlerinin öğretim sürecinde kullandıkları öğretim materyallerine yönelik görüşlerini belirlemeyi

amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini bir üniversitenin sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 27 öğretmen adayı oluşturmuştur. Öğretmen adayları, okul deneyimi dersi için gittikleri okullarda öğretim sürecini takip etmiş ve materyal kullanımı ile ilgili gözlemlerini araştırmacı tarafından hazırlanan formlara yazmıştır. Öğretmen adaylarının gözlem formunda; fotoğraflar, resimler, haritalar, grafikler, çizimler, çizelgeler, posterler, kavram haritaları, karikatürler ve üç boyutlu görsel materyaller kullanıldığına dair ifadeler rastlanmamıştır. Araştırmada, öğretmenlerin en çok yazı tahtası ve ders kitabını kullandıkları sonucuna varılmıştır.

Veyis (2016), *Millî Edebiyat Dönemi Türk Edebiyatı'nın Etkileşimli Çoklu Ortam Materyaliyle Öğretiminin Türk Edebiyatı Dersine Yönelik Tutuma ve Akademik Başarıya Etkisi* adlı doktora tez çalışmasında, karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel deseni kullanılmıştır. Araştırmanın amacı, geliştirilen etkileşimli çoklu ortam materyali ve uygulamalara yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesidir. Araştırma örneklemini, seviyelerinin birbirinden farklı olduğu belirtilen, üç farklı okulda öğrenim gören 123 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmanın başında her iki gruba öntest olarak Türk Edebiyatı Dersi Tutum Ölçeği ve Millî Edebiyat Dönemi Türk Edebiyatı Başarı Testi uygulanmıştır. Hazırlanan etkileşimli çoklu ortam materyali ile deney grubuna 3 ay öğretim yapılmıştır. Öğretim sürecinin sonuna öntest olarak uygulanan testler sontest olarak tekrar uygulanmıştır. Araştırmada, öğretim sürecinde etkileşimli çoklu ortam materyallerinin kullanımının Türk edebiyatı dersine yönelik tutum ve ders başarısını anlamlı düzeyde artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin uygulanan etkileşimli ortam materyaline ilişkin görüşleri; materyalin kullanışlı olduğu, derse olan ilgiyi artırdığı, anlamayı kolaylaştırdığı, geri bildirim sağladığı ve bütün derslerde bu tür materyallerin kullanılması gerektiği şeklinde olmuştur.

Güner (2016), *Türkçe Dersinde Otantik Görev Temelli Otantik Materyal Kullanımının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama, Yazma Becerileri ve Yazma Motivasyonları Üzerindeki Etkisi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında, nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Araştırma örneklemini Eskişehir'de bulunan bir ilkokulun iki şubesinde öğrenim gören 43 öğrenci oluşturmuştur. Şubelerden biri kontrol grubunu oluştururken diğeri deney grubunu oluşturmuştur. Deney grubunun öğretim sürecinde, haftada 6 saat olmak üzere 10 hafta boyunca dergi, gazete, televizyon, radyo gibi otantik materyallerden faydalanılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde t-testi ve betimsel çözümlemelerden

yararlanılmıştır. Araştırmada, Türkçe dersinde otantik görev temelli otantik materyal kullanımının ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin anlama ve yazma becerilerini geliştirdiği sonucuna varılmıştır. Araştırmanın nitel verilerinden; otantik materyallerin motivasyon ve okuma hızını artırdığı, öğrencide istek uyandırdığı sonuçları elde edilmiştir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırmanın temel kavramları olan Türk dili ve edebiyatı öğretimi, tiyatro, Türk dili ve edebiyatı öğretiminde tiyatro, eğitim ve öğretim teknolojisi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi

Eğitim, toplumun bir parçası olan bireylerin çağa uygun tutum ve davranış geliştirmesine katkıda bulunur (Kavcar, 1999, s. 1). Milletlerin geleceği, çağın gereksinimlerini karşılayan bireyler yetiştirebilmesiyle şekillenmektedir. Gelişmiş bir eğitim sistemine sahip olan milletler bilim ve teknolojiye, bununla beraber dünyaya hükmetmektedir. Bilim ve teknolojinin temelinde eğitim, eğitimin temelinde ise dil vardır.

Dil, toplumda anlaşma ve paylaşmayı sağlayan iletişim aracıdır. Duyuş ve düşünüşünü dil ile oluşturan birey, bunları yine dil vasıtası ile iletir. “Bu iletim ve alım, kişiler arası duygu ve düşünce paylaşımının; birlikteliğin, gelişimin, ilerlemenin, millet bilincinin, kültürel yapının ve bakış açısının temellerini oluşturur” (Güney ve Aytan, 2013, s. 1).

Bilgiyi etkili kullanmak için dil becerisine, iyi bir dil becerisi için de dilin en güzel örneklerine, yani edebiyata ihtiyaç vardır. Edebiyatın malzemesi dil, kaynağı hayat ve hayal gücüdür (Aytaç, 2016, s. 11). Edebiyat, hem öğrenciyi eğitir hem de ona estetik zevk kazandırır. Edebiyatın bu iki işlevinde de eğitim aracı olduğu görülür. Bu eğitim sadece bilgi vermek değil; bireyin kendisini tanımasını sağlamak, bireye beceri kazandırmak ve bireyi farklı alanlarda geliştirmektir. Türk dili ve edebiyatı öğretiminin asıl işlevi, öğrencinin karşılaştığı edebî bir metinden kendisi için bir örnek çıkarması, düşünmesi,

hissetmesi, bir beceri kazanması ya da olası durumlar karşısında yeni davranışlar meydana getirmesi ve kültür aktarımıdır (Uçan, 2015, s. 68).

Kültür bir milleti ayakta tutan değerlerin bütünüdür. Kaplan (2012), edebiyatın bütünüyle ele alındığında kültüre denk olduğunu söylemektedir (s. 11). Türk kültürüne ait unsurlarla beslenen edebiyat, oluşturduğu edebî metinlerle bunları gelecek nesillere aktarır (Önal, 2011, s. 4). Türk dili ve edebiyatı öğretimi; Türkçenin, Türk edebiyatının ve Türk edebiyatı tarihinin öğretilmesi içindir (Banarlı, 2013, s. 241).

Türk dilinin ve çevresinde gelişen edebiyatın öğretim tarihi, çok eski dönemlere dayanır. Köklü bir geçmişe sahip olan Türk dili ve edebiyatı öğretimi, sözlü dönemden yazılı döneme kadar kimi zaman merkezî otorite tarafından kimi zaman da yaygın eğitim aracılığıyla öğretilmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra, 1924 yılında ilk defa yaygın eğitim kurumlarında ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Çetin, 2015, s. 1). Dersin adı ve içeriği zaman zaman değişse de Türk dili ve edebiyatı öğretimi Cumhuriyet'ten günümüze kadar aralıksız olarak devam etmiştir. Bugün de ortaöğretim kurumlarında Türk edebiyatı, dil ve anlatım, Türk dili ve edebiyatı adlı dersler zorunlu olarak okutulmaktadır.

Öğrencilere yaşamları boyunca lazım olacak bilgi ve becerilerin tamamı Türk dili ve edebiyatı derslerinin amaçlarında yer almaktadır (Sever, 2004, s. 9). Türk dili ve edebiyatı dersleri ile öğrencilerin;

- 1-Türk edebiyatının kendisi ve toplum için ifade ettiği anlamı bilmesi,
- 2-Türk kültürünün ve Türkçenin inceliklerini tanınması,
- 3-Türk edebiyat tarihinin gelişimini bilmesi,
- 4-Millî, manevî, ahlâkî, kültürel ve evrensel değerleri benimsemesi,
- 5-Türk ve dünya edebiyatının seçkin eserlerini inceleyerek estetik zevk kazanması,
- 6-Okuma, yazma, dinleme, anlama, kendini doğru şekilde ifade etme ve değerlendirme becerilerini geliştirmesi,
- 7-Teknoloji vasıtasıyla karşılaştıkları metinlere karşı eleştirel bir bilinç kazanması amaçlanmaktadır (MEB, 2015, s. 3).

2.2. Tiyatro

Tiyatro, yazılı ya da yazısız bir eserin kendine özgü kurallarla izleyicilere gösterildiği sanattır. Tiyatroyu yazılı olarak ele aldığımızda temel ögesi dramatik metindir. Sahnelenen tiyatro eseri anlamında kullanılan tiyatro, dram diye adlandırılır. Dram ile yazılı eser olan tiyatro içerik-biçim ilişkisi ile değil, yazı dilinden tiyatro diline çeviri ile açıklanabilir (Çalışlar, 2009, s. 21).

Tiyatronun ortaya çıkışı üzerine farklı görüşler ileri sürülmektedir. İnsanın tutum ve davranışlarının yansıtıldığı duvar resimleri, ilkel toplumlar arasındaki her türlü gösteri, tören ve ritüeller ilk dram örnekleridir. Bu dramlara bağlı olarak tiyatronun iki ayrı kaynaktan gelebileceği düşünülmektedir. Bu görüşlerden ilki, insanların temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra içgüdüsel olarak oyun oynama isteği duyduğunu ve tiyatronun kaynağının mimus olduğunu belirtir. Diğer görüşe göre, tiyatronun kaynağını dini törenler, Latince adıyla cultus, oluşturur (Ergen, 2006, s. 21-22; Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 55).

Tiyatro tarihçileri, eski Yunan medeniyetinde eğlence ve bereket tanrısı olarak bilinen Dionizos için yapılan şükran törenlerini tiyatronun başlangıcı kabul etmişlerdir. Bu törenlerden bir kısmı zaman içinde gelişerek trajediyi, bir kısmı da taklitli ve gülünç eğlence biçimi olarak komediyi oluşturmuştur (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 55-57).

Trajedi, oyun kahramanının çevresindeki koşullarla savaşıp yenik düşmesini konu alır. Kahramanın yenildiği şey her zaman onun yaşamından daha anlamlıdır. Aristoteles, trajediyi şu şekilde tanımlamaktadır: Ahlak yönünden ciddi olan, kendi içinde bütünlük gösteren ve belli bir ölçüde içine sığdırılmış, bir olay ya da durumun yeniden yaratılmasıdır.

Trajediler bir olayın genellikle tek bir yerde, yirmi dört saatlik bir zaman diliminde gösterildiği oyunlardır. Kusursuz bir üslupla manzum olarak yazılan trajedilerin kahramanları yarı tanrı, kral, kraliçe gibi soylu kişilerdir. Bu yüzden şiddet sahneleri seyirciye gösterilmez. Trajedi türü Eshilos, Sofokles ve Europides'ten sonra da temel özellikleri aynı kalmakla birlikte çağ ve toplumlara göre bazı ufak değişikliklere uğramıştır (Nutku, 1990, s. 34-56).

Trajediler seyircide heyecan uyandırmayı amaçlayan oyunlardır. Trajedinin seyirci üzerindeki gerilimini biraz dağıtmak için yazılan metinler komedi türünü doğurmuştur. Trajedilerdeki soylu kişilerin yerini, komedilerde sıradan kişiler alır. Komedide bu sıradan

kişilerin gülünçlüklerine yer verilir ki gülünç olanın özü, soylu olmayışa ve kusura dayandırılır. Komedinin başlangıcı soytarıların ilkel taklitleri ve gülünç hareketleri kabul edilmektedir. Bu tür, trajedinin aksine seyirciyi heyecanlandırmayı değil, seyircide merak uyandırmayı amaçlar. İnsanların gülünç ve kusurlu yanlarını eleştiren komedinin öğretici yanı ağır basar. Karakter, töre ve entrika gibi türleri olan komedide, trajedilerde olduğu gibi yer, zaman ve olay birliğine uyulur (Nutku, 1990, s. 57-70).

Tiyatronun bir diğer türü dramdır. Dramlarda hayatın acıklı ve gülünç yönleri bir arada gösterilir. Bu tür oyunlarda toplumun her kesiminden kişiler görmek mümkündür. Dram için, trajedi ve komedinin modern birleşimi denilebilir. Hayatı olduğu gibi sahneye yansıtan bu türde yer, zaman ve olay birliği yoktur. İlk örneklerini XVI. yüzyılda yaşamış olan İngiliz sanatçı Shakespeare vermiştir. XIX. yüzyılda Victor Hugo, Goethe gibi romantizm etkisindeki isimler, dram türünü geliştirerek önemli eserler ortaya koymuştur.

İnsanın hayat, yaratılış ve kendini algılama gücü ile oluşan tiyatro, bilginin gelişimi ve toplumsal değişimlere bağlı olarak bir sanat gösterisi hâline gelmiş ve bugünkü şeklini almıştır (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 55-57).

2.2.1. Türk Tiyatrosu

Tiyatro, diğer sanatlardan farklı olarak bir yandan edebî metin, diğer yandan oyunculuk gibi göstermeye bağlı olanaklarıyla ikili bir yapıya sahiptir. Modern tiyatro, Eski Yunan oyunundan gelişmiştir ve Türk tiyatrosu Tanzimat edebiyatına kadar bu oyun yanından yoksundur. Ancak Türk tiyatrosunun oyun olanaklarına bakıldığında, Türk kültürüne özgü bir tavır ile oluşan Geleneksel Türk Tiyatrosu görülmektedir (And, 2014, s. 8).

2.2.1.1. Geleneksel Türk Tiyatrosu

Türk toplumunun kültürel yapısı ve siyasi değişimler, Türk tiyatrosunun çizgisini belirlemiştir. Osmanlı'nın yüzünü Batı'ya çevirdiği döneme kadar canlılığını sürdüren Geleneksel Türk Tiyatrosu, Anadolu şehirlerinde oluşan köylü tiyatrosu ve şehirlerde oluşan halk tiyatrosu adlarıyla iki kola ayrılır.

Köylü tiyatrosunun temelinde, oyuncunun başka bir kişiliği canlandırması vardır. Bunun için kılık değiştirme, yüz boyama, maske ve çeşitli eşyalardan faydalanılmıştır. Anadolu

köylüsü uzun kış gecelerinde, düğünlerde, bayramlarda ya da diğer özel günlerde eğlenmek ve vakit geçirmek için bu tür oyunlar oynamıştır. Oyunların başkışisi olan Anadolu köylüsü, hayatını, beklentilerini, âdet ve göreneklerini oyunlara yansıtmıştır (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 182).

Başlangıçta tarım toplumunun da etkisiyle sadece özel günlerde oynanan köylü tiyatrosu, zamanla bir tarihe bağlı olma özelliğinden sıyrılmış ve eğlence amaçlı olarak sürekli oynanmaya başlamıştır. Toprağa bağlı Türk köylüsünün eski bolluk törenleri ve canlılık inançlarını sürdürdüğü seyirlik oyunlar, zamanla bazı değişikliklere uğramasına rağmen günümüze kadar ulaşmıştır. Anadolu'nun her yerinde görebileceğimiz bu tiyatronun önemli türleri şunlardır:

- 1- Ölüp-dirilme
- 2- Kız kaçırma
- 3- Ölüp dirilme ve kız kaçırma
- 4- Köse oyunları
- 5- Esnaf oyunları
- 6- Tarıma bağlı oyunlar
- 7- Çoban oyunları
- 8- Hayvan benzetmeceleri
- 9- Günlük yaşamdan sahneler
- 10- Söylence ve masallardan oyunlar
- 11- Tarihî olaylara bağlı oyunlar
- 12- Şaka ve dilsiz oyunları
- 13- Bebek (kukla) oyunları (And, 2014, s.16-26; Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 182-183).

Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun en önemli kolu olan halk tiyatrosu, Türklerin Orta Asya'dan getirdiği unsurlar ve İslam medeniyeti çevresinde benimsenen sanatsal değerlerin Anadolu coğrafyasındaki birleşimi sonucunda ortaya çıkmıştır. Halk tiyatrosunu köylü tiyatrosundan ayıran en belirgin fark, ritüellere dayanmamasıdır. Oyunlarda Osmanlı yaşam tarzının etkileri açıkça görülür. Büyük şehirlerde yaşayan halk tarafından geliştirilen ve sürdürülen halk tiyatrosunun temelinde, Karagöz, Ortaoyunu, Meddah gibi geleneğe bağlı oyunlar ve kukla gibi el becerilerine dayalı gösteriler vardır. (Düzgün, 2000, s. 63-64).

Halk tiyatrosunun gelişimi ve bu gelişim çizgisi içerisinde yapılanması üzerine öne sürülen görüşlerin ortak yanları bir araya getirildiğinde, bunların iki ana başlık etrafında toplandığı görülmektedir:

“1-Sahnede oynanan oyunlar: Meddah, Ortaoyunu ve Kukla,

2-Perdede canlandırılan oyunlar: Karagöz” (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 161).

2.2.1.1.1. Meddah

Meddah, bir anlatı türü olması bakımından Karagöz ve Ortaoyunu gibi türlerden ayrılrsa da içinde barındırdığı söyleşme, taklit ve kişileştirme unsurlarıyla halk tiyatrosu ürünlerinden kabul edilmiştir (And, 2014, s. 31). Arapça methetmek kökünden gelen meddah sözcüğü, övücü anlamını taşır. Pek çok kaynakta kutsal olarak kabul edilen kişileri öven veya çeşitli kimselerin hâl ve hareketlerini taklit eden kişi olarak tanımlanmaktadır (Nutku, 1997, s. 11).

İslam kültüründe dram sanatının olmaması, meddahlık geleneğini yaygınlaştırmış ve türün gelişmesini sağlamıştır. Halkın seyirlik ihtiyaçlarına cevap veren meddahlar, zamanla büyük ilgi görmüş hatta kendisini geliştirenler saraylara girmiştir (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 161-162).

Meddah, seyircide coşkunluk, üzüntü, merak, acıma duyguları yaratmış ve izleyenle arasında duygusal bir bağ kurmuştur. Tek kişilik bir oyunu canlandıran meddah, konuşturduğu kişilerin ağızlarını, çeşitli hayvan ve doğa seslerini taklit etmiştir. Anlatımının daha etkili olması için iki materyalden yararlanmıştır. Bunlardan biri omzuna attığı mendil, diğeri ise sopasıdır (And, 2014, s. 31-33; Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 161-162).

Meddahlık sanatında önemli olan hikâyeciliktir. Taklitler ve ağız oyunları bu oyunun küçük süsleridir (Nutku, 1997, s. 144). Meddah, Orta Asya’daki ozan geleneği ve İslam kültüründen beslenmiştir. Diğer türlere yöntem bakımından benzese de zengin kaynaklara dayanması ve hikâye dağarcığının çeşitliliği bakımından diğer türlerden ayrılmıştır (And, 2014, s. 31).

2.2.1.1.2. Ortaoyunu

Dört tarafı izleyenlerle çevrili bir alanda oynandığı için bu adı aldığı düşünülen Ortaoyunu, bir metne bağlı kalmadan, tamamen oyuncuların yetenekleri çerçevesinde şekillenen bir oyundur. Ortaoyunu'nun ne zaman ortaya çıktığı konusunda farklı görüşler vardır. Bazı araştırmacılar Ortaoyunu ile ilgili en eski kaynaklara XIX. yüzyılın başlarında rastlandığını belirtmektedir. Ortaoyunu'nun içinde yer alan müzik, dans, muhavere, taklit ve temsil unsurlarının çok eski tarihlerde varlığı bilinmektedir. Bu unsurlar bazen meydan oyunu bazen de zuhuri adıyla Ortaoyunu'nu oluşturmuştur. Ortaoyunu'nun hem bu unsurları içinde barındıran köklü bir geleneğe sahip olması hem de eldeki diğer veriler bu oyunun çok daha eski tarihli olduğunu göstermektedir (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 175-182).

Tarihî gelişimini belgelerle takip edemediğimiz Ortaoyunu'nun gelişerek aldığı son biçimde oyunun başkişileri Kavuklu ve Pişekar'dır. Oyun tümüyle bu ikili etrafındaki çatışmalarla gelişir. Bu iki aslî karakterin yanında Zenne, Laz, Kayserili, Rum, Ermeni, Tiryaki, Hoca gibi yardımcı kişiler de bulunur (And, 2014, s. 52; Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 180).

Ortaoyunu'nda dört bölüm bulunmaktadır. Bunlar; mukaddime, muhavere, fasıl ve bitiş bölümleridir. Mukaddime bölümü, Pişekar ile zurnacının konuştuğu ve Pişekar'ın oyunun adını söylediği bölümdür. Bölümün sonunda Kavuklu ile Pişekar karşılaşır ve aralarındaki söyleşme ile ikinci bölüm olan muhavereye geçilmiş olur. Bu bölüm oyunun en çok ustalık isteyen yeridir. Kavuklu ile Pişekar çene yarışır ve bölüm Kavuklu'nun tekerlemelerle anlattığı olaylar ile sonra erer. Tekerleme sona erince bunun bir düş olduğu anlaşılır ve oyunun asıl bölümü olan fasıla geçilir. Oyunların çoğunda Kavuklu iş aramaktadır ve Pişekar tekerlemenin ardından ona iş bulur. Fasılda olaylar bu çerçevede gelişir. Fasılın ardından çok kısa bir bitiş bölümü yer alır. Pişekar seyircilerden özür diler, bir sonraki oyunun adını ve yerini duyurarak oyunu bitirir (And, 2014, s. 52-54).

Ortaoyunu'nun işlediği konulara bakıldığında, oyunlarda dönemin sosyal yaşantısının bütün ayrıntılarıyla yansıtıldığı görülmektedir. Gelenek ve görenekler, sosyal hayata dair eleştiriler, günlük hayat ve halk hikâyeleri bu türün ele aldığı başlıca konulardır. Halkın yaşayış ve inançlarının izlerini taşıyan bu tür, izleyenlere içinde bulundukları durumu yansıtarak mesajlar vermiş ve halk tarafından çok sevilmiştir (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 180-181).

2.2.1.1.3. Kukla

Asya, Avrupa ve Afrika milletlerinin çok eskiden beri tanıdığı Kukla, Türk coğrafyasında XI. yüzyıldan itibaren görülen bir oyun türüdür. El kuklası, ipli kukla, iskemle kuklası, resim kuklası olmak üzere dört şekilde oynanır. Anadolu köylüleri arasında “Bebek, Gelin, Karaçör” gibi isimlerle de bilinen Kukla, bir hareket ve hacim oyunudur. Kişileri temsil eden bebeklerle oynanan bu oyunda, konuşma ve taklitler bir sanatçı tarafından yapılır. Osmanlı’da XVI. yüzyılın sonlarından itibaren özellikle büyük şehirlerde görülmüş ve İtalyan oyuncuların etkisiyle gelişmiştir (Düzgün, 2000, s. 66; Elçin, 1981, s. 742-743; Güzel ve Torun, 2014, s. 260).

Konusunu günlük yaşam, efsaneler ve aşk hikâyelerinden alan Kukla, gürültülü, bol kavgalı ve gülünç durumları içeren oyunlardır (Ergen, 2006, s. 30). Kukla metinleri incelendiğinde Ortaoyunu’ndaki Kavuklu ile Pişekar, Karagöz’deki Karagöz ile Hacivat gibi İbiş ile İhtiyar olarak adlandırılan iki başkişi görülür. Kurnaz ve hazırcevap olan İbiş, varlıklı bir kişi olan İhtiyar’ın uşağıdır. Olaylar bu ikilinin etrafında gelişir. Bu iki ana karakterin yanında Arap, Şeytan, Yahudi, Laz gibi yardımcı kişiler vardır. Kukla’da kişilerin özellikleri diğer türlerdeki gibi kesin çizgilerle belirtilmemiştir. Yüzyıllar boyunca çeşitli türleri oynanmış olmasına rağmen içinde halkın sevgisini kazanmış kişiler bulunmadığı için Geleneksel Türk Tiyatrosu’nun diğer türlerinin yanında silik kalmıştır (And, 2014, s. 35-38).

2.2.1.1.4. Karagöz

Karagöz’ün dar ve geniş çerçeveli olmak üzere iki anlamı vardır. Bunlardan dar çerçeveli olanı, gölge oyununun başkişisi olan Karagöz karakterini içine alır. Geniş çerçeveli olanı ise gölge oyunlarının tamamına verilen genel bir addır (Sakaoğlu, 2011, s. 17).

Gölge oyunu, “bir aydınlatma kaynağı ile yarı saydam bir perdeden yararlanılarak, bu perdenin önünde ya da gerisinde, iki boyutlu saydam ya da yarı saydam olmayan kuklaların oynatılması” anlamına gelmektedir (Aça, Ekici ve Yılmaz, 2015, s. 222).

And (2014), Gölge oyununun Türkiye’ye 16. yüzyılda Mısır’dan geldiğini, Osmanlı ve Mısır kaynaklarında bunu destekleyen pek çok kanıt olduğunu belirtmektedir (s. 39-40). Bazı araştırmacılar ise Karagöz’ün ne zaman ve nerede ortaya çıktığını belirlemenin zorluğundan bahsetmektedir.

Ne zaman ve nerede ortaya çıktığı konusunda görüş farklılıkları olan Karagöz, kesin biçimini XVII. yüzyılda almıştır. Bu yüzyılda Evliya Çelebi ve bazı yabancı gezginlerin eserlerinde Karagöz'ü anlattığı görülür. Karagöz ile Hacivat'ın adlarının ilk kez anıldığı Evliya Çelebi'nin eserinde; oyun konuları, özellikleri ve çağın ünlü oyuncularını ile ilgili en kapsamlı bilgiler yer almaktadır (And, 2014, s. 41).

Karagöz ve Hacivat, oyunun başkışileridir. Karagöz, mesleği demircilik olan, tahsil görmemiş, neşeli, şakacı, açık sözlü, kaba bir insandır. Hacivat, oyunun Karagöz'den sonra en önemli kişisidir. Okuryazar, sofı, insanların güvendiğı, ölçülü ve ağırbaşlı, tedbirli, afyon tiryakisi biridir. Karakterlerin özelliklerine bakıldığında Hacivat'ın Pişekar'a, Karagöz'ün de Kavuklu'ya benzediğı görülmektedir. Oyunda bu iki kişinin yanı sıra Ortaoyunu'nda da karşımıza çıkan Tiryaki, Bebe Ruhi, Zenne, Tuzsuz Deli Bekir gibi kendine has özellikleri olan yardımcı tipler vardır (Aça, Ekici ve Yılmaz, 2015, s. 226; Kunos, 2001, s. 81; Sakaoğlu, 2011, s. 177-222).

Konusunu günlük hayat, masal, hikâye ve destanlardan alan Karagöz, Ortaoyunu'nda olduğu gibi mukaddime, muhavere, fasıl ve bitiş bölümlerinden oluşmaktadır. Mukaddime bölümünde izleyicide merak uyandırmak amacıyla yansıtılan görüntünün ardından perdenin solundan Hacivat gelir. Secili bir anlatımla yakarır ve bir beyit okur. Daha sonra bir arkadaş aradığını söyler ve perdenin sağından Karagöz gelir. Hacivat ve Karagöz dövüşür ve Hacivat kaçar. Karagöz, Hacivat'ı secili bir dille eleştirir. Ardından muhavere bölümü başlar. Bu bölümde Hacivat ve Karagöz'ün özellikleri ve çatışmaları tanıtılır. Bu yönüyle Ortaoyunu'ndaki tekerleme bölümüne benzer. Karagöz'ün asıl bölümü fasıldır. Burada Hacivat ve Karagöz ile diğerk kişiler bir konu ve olaylar dizisinde görünürler. Fasil bölümünden sonra çok kısa bir bitiş bölümü ile oyun sona erer (And, 2014, s. 46-48; Elçin, 1981, s. 738;).

Karagöz'ün teknik özelliklerine bakıldığında perde, tasvir ve hayalbaz öne çıkmaktadır. Karagöz perdesi 1,10 X 0,80 ölçülerle beyaz patiskadan yapılmaktadır. Bu beyaz kısma ayna adı verilir. Aynanın arkasında peş tahtası denilen bir raf bulunur. Buraya perde ve görüntüleri aydınlatan meşale konulur. Oyunun en önemli materyalleri olan tasvirler, kalın hayvan derisinden yapılır. Tasvirlerde aranan özellikler, saydamlaştırmaya yatkınlık, sıcağa dayanıklılık ve sağlamlıktır (And, 2014, s. 48).

Tek kişilik bir gösteri olan Karagöz'de, tasvirleri oynatan kişiye hayalî ya da hayalbaz denir. Hayalbazın tasvirleri veren ve perdeyi hazırlayan bir yardımcısı bulunmaktadır.

Ayrıca oyunlarda şarkı ve türkü okuyana yordak, tef çalana dayrezen denir (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 173).

Anadolu'nun farklı bölgelerinde görülen ancak İstanbul merkezli olarak gelişimini sürdüren halk tiyatrosu, Tanzimat Dönemi'nde Batı tiyatrosunun benimsenmesiyle etkisini yitirmiştir.

2.2.1.2. Modern Türk Tiyatrosu

Modern, geleneksel olanın karşısında yer alır. Modern tiyatronun da geleneksel tiyatroya karşıt olan, alışılmışın dışında ilkeler getiren ve bunları kullanarak tiyatroya yeni işlevler yükleyen bir yöneliş olduğu görülmektedir (Temel, 2016, s. 1763).

Modern tiyatro hakkında ilk bilgiler, Batı'ya gönderilen elçilerimizin yazdığı eserler ve Ceride-i Havadis gazetesi aracılığıyla öğrenilmektedir. Bu yazılar ve Tanzimat Dönemi'nde Türkiye'de bulunan elçilerin temsil ettirdiği oyunlar, Batılı tiyatroyu Türklere tanıtan ilk eserlerdir. Modern tiyatronun ilk temsilleri İstanbul'da bulunan azınlıklar tarafından Tanzimat'a kadar dar bir çevrede oynanmıştır.

Tanzimat'ta Türk toplumunu kökten sarsan siyasi ve sosyal düzenlemeler tiyatroyu da etkilemiştir. Tanzimat'a kadar tiyatroyu Karagöz ve onun canlı şekli olan Ortaoyunu'yla tanıyan Türk seyircisi, bu dönemden sonra tiyatronun modern şekillerini de tanımaya başlamıştır (Töre, 2009, s. 2183; Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 185-188).

Modern Türk Tiyatrosu, Geleneksel Türk Tiyatrosu'ndan ayrı olarak:

1-Tanzimat tiyatrosu (1839-1908)

2-Meşrutiyet tiyatrosu (1908-1923)

3-Cumhuriyet tiyatrosu (1923-1982) şeklinde üç döneme ayrılmıştır (And, 2014, s. 67).

2.2.1.2.1. Tanzimat Tiyatrosu

Gülhane Hattı Hümayunu'nun okunduğu ve İstanbul'da dört tiyatronun açıldığı 1839'dan II. Meşrutiyet'in ilan edildiği 1908 yılına kadar olan dönem Modern Türk Tiyatrosu'nun ilk dönemi olup Tanzimat tiyatrosu diye adlandırılmaktadır. Oyunculuk, seyirci ve tiyatro

anlayışının oluşması, tiyatro yapılarının kurulması ve modern tiyatronun kökleşmesi adına oldukça önemli bir dönemdir (And, 2014, s. 67).

Modern tiyatro, Tanzimat yazarları tarafından fikirlerini rahatça aktarabilecekleri bir kürsü olarak görülmüştür. Bu dönem eserlerinde, yazarların toplumu yönlendirme çabası dikkat çeker. Modern Türk Tiyatrosu'nun ilk eseri olarak kabul edilen Şair Evlenmesi'nin yazarı Şinasi, modern tiyatronun nasıl olması gerektiğini göstermiş olsa da dönemin diğer sanatçılarını etkileyememiştir (Töre, 2009, s. 2183).

Şinasi, Ahmet Vefik Paşa, Şemsettin Sami, Recaizade Mahmut Ekrem, Ahmet Mithat Efendi ve Namık Kemal gibi isimler bu dönemde kaleme aldıkları eserlerle modern tiyatronun edebî bir tür olarak gelişmesine öncülük etmişlerdir.

Bu dönem tiyatrosunda Tanzimat Dönemi'nin psikolojisi vardır. Fert olarak insanın eğitimi ve toplumun Batı medeniyeti seviyesinde yeni bir hayata kavuşması ideali üzerine yazılan eserlerde; zorla evlendirmeler, aile, kadın terbiyesi, seyahat, sınıf ve meslek ayrılıkları, Osmanlılık, vatan ve hürriyet aşkı, Batı hayranlığı, geleneklere karşı isyan ve bu konular içindeki yozlaşmış tipler ele alınmıştır (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 187-191).

2.2.1.2.2. Meşrutiyet Tiyatrosu

Osmanlı'da II. Meşrutiyet'in ilanı ile beraber toplumu saran hürriyet coşkusu tiyatroya da yansımıştır. Bu dönemde yazılan eserler arasında başarılı örneklerle rastlanmakla beraber, coşku ortamının etkisiyle alelacele yazılan oyunların çoğu teknik yönden kusurludur. Oyunlarda Osmanlı'nın yenilik hareketleri ya da bu hareketlerin trajik sonu, millî duygu ve düşünceleri harekete geçiren konular işlenmiştir (And, 2014, s. 133; Yalçın ve Aytaş, 2012, s.192- 195).

Bu dönem eserleri işlediği konu, yarattığı duygu, kullandığı dil ve müzikli oluşuna göre And (2014) tarafından şu şekilde tasnif edilmiştir:

A-Konusuna göre: tarihî ve toplumsal dramlar, siyasal ve belgesel oyunlar,

B-Yarattığı duyguya göre: komedya, duygusal dramlar,

C-Diline göre: manzum dramlar,

D-Müzikli oluşuna göre: müzikli oyunlar, operalar, operetler (s. 140-156).

Dönemin en çok dikkat çeken özelliği tiyatro seyircisinin durumudur. Halk, hürriyet coşkusu belirtme alanlarından birini tiyatroda bulmuştur. Bununla beraber pek çok tiyatro grubu kurulmuş ve sayısız oyun yazılıp oynanmıştır. Tiyatro faaliyetleri İstanbul dışına taşmış ve Bursa, Aydın, Manisa gibi Anadolu şehirlerinde de oyunlar oynanmıştır (And, 2014, s.114-125; Yalçın ve Aytaş, 2012, s.192- 195).

Tanzimat ile Cumhuriyet dönemleri arasında köprü vazifesi yapan bu dönemde, eski değer ve kurumlar tartışılmış, tiyatro dili gelişmeye başlamış, Türk oyuncu sayısı artmış ve tiyatro eğitimleri başlamıştır (İslam, 2009, 380).

2.2.1.2.3. Cumhuriyet Tiyatrosu

Cumhuriyet tiyatrosu kültürümüzle sıkı bir bağ içinde olan, sosyal meselelerin ağır bastığı, ruhî bunalımların görüldüğü, bazen toplumu eğitime kaygısının estetiğin önüne geçtiği, kısacası “öz”ün ön planda yer aldığı bir dönemdir (İslam, 2009, 381).

Tanzimat ve II. Meşrutiyet dönemlerinde temelleri atılan, Batı modeli çevresinde gelişen ve topluma ayna tutan Modern Türk Tiyatrosu, Cumhuriyet’in en çok etkilediği alanlardan biri olmuştur. Bu dönemde tiyatronun bir kültür işi olduğu düşüncesi yerleşmeye başlamış ve ilk dönemlerde küçümsenen oyunculuğa olumlu bakılmaya başlanmıştır. Başta Atatürk olmak üzere devletin ileri gelenleri tarafından sanatçılara ilgi gösterilmiş ve tiyatro bir kamu hizmeti olarak kabul edilmiştir (And, 2014, s. 158; Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 201).

Cumhuriyet’in ilk yıllarında tiyatro faaliyetleri II. Meşrutiyet Dönemi’nden kalma tiyatro topluluklarınca yürütülmüştür. Bu dönem tiyatrosu oyuncu, yönetmen, yönetici gibi görevlerle tiyatronun her alanında bulunmuş Muhsin Ertuğrul ile gerçek kimliğine kavuşmuştur. Ertuğrul, tiyatronun daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak ve tiyatroyu sevdirmek için önemli çalışmalar yapmıştır. Onun sanat yönetmenliği görevini üstlendiği Darülbeyti, 1931’den itibaren İstanbul Şehir Tiyatrosu olarak faaliyetlerine devam etmiş ve müzikli oyunlarla büyük başarı yakalamıştır. İstanbul Şehir Tiyatrosu’nda Reşat Nuri, Hüseyin Suat, Faruk Nafiz, Hüseyin Rahmi, Yakup Kadri, Cevdet Kudret, Nâzım Hikmet, Necip Fazıl gibi usta isimlerin yerli oyunları önemli oyuncu kadrolarıyla sahnelenmiştir (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 201-203).

Bu dönemde yazılan ve oynanan eserler, Cumhuriyet’i öven, Atatürk ilkelerinin getirdiği yenilikleri topluma kazandırmayı amaçlayan, yaşanan toplumsal sıkıntıları anlatan konuları

işlemiştir. Dönemin yerli oyunları ve konuları Yalçın ve Aytaş (2012) tarafından şu şekilde tasnif edilmiştir:

- 1-Toplumsal eleştiri yapan ciddi oyunlar,
- 2-Toplumsal eleştiriye hiciv katan güldürü türündeki oyunlar,
- 3-Çağırışım ve imgelere yer veren simgeci oyunlar,
- 4-Olayları bütün çıplaklığıyla yansıtan oyunlar,
- 5-Ruhsal gerçekliğe önem veren oyunlar,
- 6-Modern tiyatro akımlarının etkisiyle yazılmış oyunlar,
- 7-Bireysel sorunlara yönelik oyunlar,
- 8-Operet ve müzikli oyunlar (s. 207-208).

Atatürk'ün vefatının ardından siyasi ve sosyal hayatta değişimler yaşanmış ve bunlar tiyatroyu da etkilemiştir. 1950'li yıllarda Devlet Tiyatroları yeni bir anlayış ortaya koymuş ve repertuvarını güncelleyerek yabancı oyunlara yer vermiştir. Bu dönemde Küçük Sahne; Orhan Asena, Turgut Özakman, Refik Erduran, Haldun Taner, Necati Cumalı, Sabahattin Kudret Aksal gibi usta yazarlar yetiştirerek bir okul görevi üstlenmiştir. Bu isimlerin etkisiyle tiyatro eserlerinin işlediği konularda değişim yaşanmıştır. Orhan Asena, Şükrü Eren, Musahipzade Celal, Nazım Kurşunlu gibi isimler tarihî; Haldun Taner, Turgut Özakman, Necati Cumalı, Orhan Burian gibi isimler toplumsal konulara eserlerinde yer vermişlerdir (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 209-212).

1960'lı yıllar, siyasi olarak önemli gelişmelerin yaşandığı yıllar olmuştur. Bu gelişmeler tiyatrodaki da etkili olmuş ve tiyatro sahneleri çeşitli ideolojilerin savunulduğu mekânlar hâline getirmiştir. Siyasette yaşanan olumsuzluk, tiyatro seyircisini etkilememiş ve tiyatroya olan ilgi bu dönemde de artmıştır. Türkiye'nin dört bir yanında tiyatrolar açılmış ve oyunlar sahnelenmiştir. Bu dönemde Melih Cevdet, Oktay Rifat, Haldun Taner, Turgut Özakman, Güngör Dilmen, Adalet Ağaoğlu, Recep Bilginer, Turan Oflazoğlu, Refik Erduran gibi isimler eserleriyle dikkat çekmiştir (Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 212).

1970'li yıllardan itibaren tiyatrodaki önemli gelişmeler sürmüştür. Kadın yazarlar ve genç yazarların eserleri sahnelenmeye başlanmıştır. Bu dönemde ve sonrasında Modern Türk Tiyatrosu ara ara siyasi olaylardan etkilense de belli bir çizgide gelişimine devam etmiştir.

2.3. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Tiyatro

Tiyatro, farklı pratikleri ile sahneden seyirciye mesajlar gönderen ve meydana geldiği toplumdan beslenen bir sanattır. Tiyatro, uzun yıllar edebiyatın bir dalı olarak görülse de kendine özgü malzeme ve biçim özellikleriyle edebiyattan ayrı bir sanat olarak kabul görmüştür.

Tiyatro ve edebiyatın ortak noktası eğitimidir. Her ikisi de sadece meydana geldiği toplumu yansıtmakla kalmaz, onu eğitir ve nasıl olması gerektiğini belirtir (İslam, 2009, s. 381). Edebiyat ve tiyatro, konuları itibariyle insan ve evreni kapsamaktadır. Bu geniş kapsamlı alanda, oyunların kaynağı doğrultusunda halkın yaşantısı, gelenekleri, edebî ürünleri, insan ve doğa çatışmaları yer alır. Hem tiyatro hem de edebiyatın işlevi, insana içinde yaşadığı toplumu, olayları ve olguları estetik değerlerle yansıtarak bunlar üzerine düşünmesini sağlamaktır. Her iki sanat da olduğu toplum ve kültürü etkiler, insana kişilik ve kimlik kazandırarak onları eğitir (Ergen, 2006, s. 21-23; Yalçın ve Aytaş, 2012, s. 9).

Eğitimde doğrudan ve dolaylı pek çok katkısı olan tiyatronun eğitimdeki işlevlerini İpşiroğlu şu beş temel noktada toplar:

“Hayal gücüne seslenerek yaratıcılığı geliştirme,

Oyun oynama, dans etme, müzik gibi becerileri geliştirme,

Farklı roller ve davranış biçimlerini yansıtarak çok yönlü düşünmeyi öğrenme,

Eleştirel bir bakışa sahip olma,

Farklı görüş ve düşüncelere saygılı olma” (Çelik, 2010, s. 200).

Tiyatronun bir sanat olarak Türk dili ve edebiyatı öğretiminde yer alması, öğrencilere türler arası karşılaştırma imkânı sağlar. Yazılı eser ile görselleştirilmiş şekillerinin karşılaştırılması, estetik zevkin farklı biçimlerini öğrencilere sunar. Öğrenciler farklı biçimlerde de olsa “güzel”i estetik ölçülerle değerlendirir. Türk dili ve edebiyatı derslerinde tiyatro konusunun görsel-işitsel materyallerle desteklenen öğretimle yapılması, öğrencinin okur ve izleyici olarak daha etkin ve eleştirel bir tutum sergilemesini sağlar. Tiyatronun bütün türleri hayatı olduğu gibi yansıtır ve insanlar bundan zevk alır (Güzel, 2014, s. 103; Tanpınar, 2013, s. 235).

Tiyatro ve edebiyat, gerçeğe uygun olarak kurgulanan ürünleri ortaya koyar. Dilin yanı sıra görsel öğeleri de içinde bulunduran bu iki sanat, hem hayatı yansıtmaları hem de yaratıcılığı

geliştirmesi bakımından eğitim ortamları için oldukça önemlidir. Bu ortak noktalara sahip sanat dallarının bir arada sunulduğu öğretim süreci, öğrencilerin eğitimine büyük katkı sağlayacaktır (Kavcar, 1999, s. 104-105).

Tiyatro ve edebiyat ilişkisi günümüz öğretim tekniklerinde de kendini göstermektedir. Günümüzün hızlı ve etkili eğitim yöntemi arayışında bazı tiyatro teknikleri, öğretim sürecinde kullanılmaya başlanmıştır (Uzgören, 2013, s. 2). Drama teknikleri olarak adlandırılan ve Türk dili ve edebiyatı öğretiminde de kullanılan bu yöntemin; duyuşsal yaşantılar kazandırmak, yaratıcılığı geliştirmek, empati kurma becerisi kazandırmak, sözlü iletişim ve dinleme becerilerini artırmak gibi işlevleri vardır.

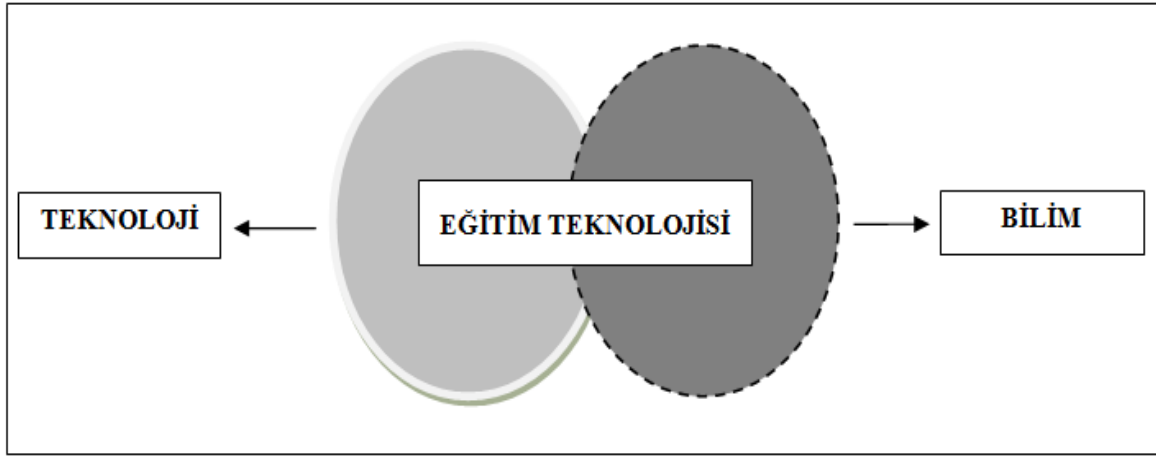
2.4. Eğitim ve Öğretim Teknolojisi

Eğitim teknolojisi ve öğretim teknolojisi kavramları üzerine farklı düşünceler vardır. Bazı araştırmacılar her iki kavramı da aynı anlamda kullanırken bazıları iki kavram arasında farklılıklar olduğunu belirtmektedir. Bu iki kavrama geçmeden önce eğitim, öğretim ve teknoloji kavramları arasındaki farkı belirlemek daha doğru olacaktır.

En bilindik tanımıyla eğitim, bireyin davranışlarında istendik değişiklikler meydana getirme sürecidir. En genel tanımıyla ise, “eğitme, öğretme ve öğretimi kapsamaktadır” (Kalelioğlu, 2013a, s. 2). Öğretim ise özel bir alanda planlı olarak düzenlenmiş eğitim sürecidir. İnsanoğlunun bitmek bilmeyen öğrenme arzusu ile ortaya çıkan öğretim, eğitim kurumları ile sistemli bir hâl almıştır.

Teknoloji, belli amaçlara ulaşmada, belli sorunları çözmede, gözleme dayalı ve kanıtlanmış bilgilerin uygulanmasıdır. Eğitim ve teknolojinin ortak ögesi insandır. İnsanlar eğitim ile teknoloji yaratmış ve daha sonra teknolojiyi eğitimin gelişimi için kullanmaya başlamıştır. Eğitim ve teknolojinin yakın ilişkisi zamanla eğitim teknolojisi diye ayrı bir alan ortaya çıkarmıştır (Alkan, 1997, s. 11).

Eğitim teknolojisi, öğrenmeyle ilgili bütün problemleri analiz etmek, bunlara çözümler üretmek üzere insan gücü, bilgi, yöntem ve tekniği, materyalleri kullanarak uygun tasarımlar geliştiren, uygulayan, değerlendiren ve yöneten karmaşık bir süreçtir (Yalın, 2015, s. 5-6).

Şekil 1. Eğitim Teknolojisi (İşman, 2005, s. 26).

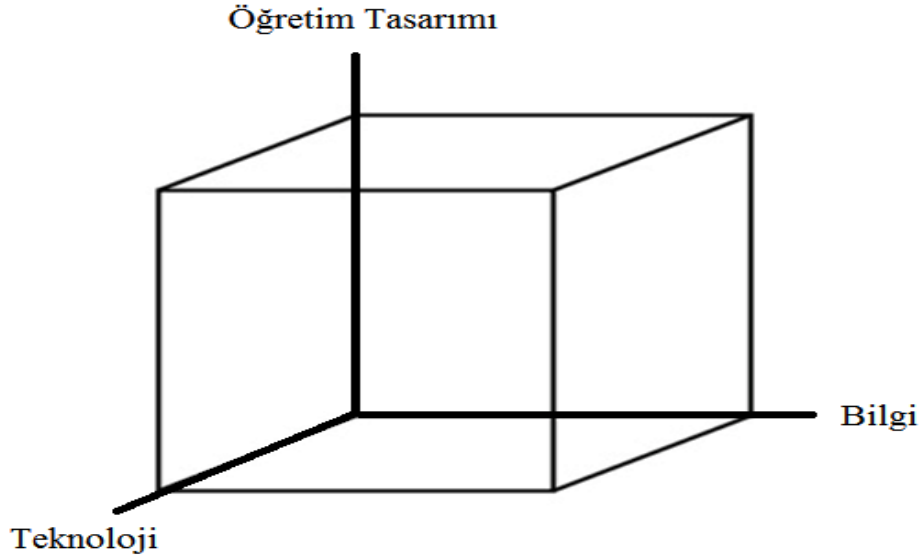
Öğretim teknolojisi, teknolojik imkânların bir konu ya da dersin öğretim sürecinde kullanılmasıdır. Örneğin, Türk dili ve edebiyatı öğretimi teknolojisi, dil öğretimi teknolojisi gibi. Eğitim teknolojisi öğretme-öğrenme süreçlerini vurgularken öğretim teknolojisi bir konunun öğretimini vurgular (Alkan, 1997, s. 16; Vural, 2004, s. 313).

Öğretim teknolojisi, Reiser tarafından şöyle tanımlanmıştır: “Daha etkili bir öğretim sağlamak amacıyla, öğrenme ve iletişim ile ilgili araştırmalara dayalı, insan ve maddi kaynakları birlikte kullanarak öğretme ve öğrenme süreci bütünüünün belirli hedefler açısından sistematik olarak tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesidir” (Aktaran Yalın, 2015, s. 4).

Öğretimde teknoloji iki farklı şekilde kullanılır. İlki, öğretmenin sunuş yoluyla ders anlatırken materyal kullanmasıdır. İkincisi, öğrencinin kendisine verilen öğretim materyalini kullanması ya da tasarlamasıdır. İkinci tip teknoloji kullanımı, öğrenciyi aktifleştirir ve öğretim süreci daha zevkli, öğrenme daha kalıcı olur. Ancak öğretim sürecinde teknolojinin öğretmen ya da öğrenci tekelinde olmasının bazı sakıncaları vardır. Birinci tip kullanımda öğrencinin pasif olması öğretim sürecinde istenmeyen durumlardan biridir. İkinci tip kullanımda ise öğrencinin teknolojiyi doğru kullanmaması kazanımlara ulaşılmasını engelleyebilir. Her iki tipte kullanım da geleneksel yöntemlerle yapılan öğretime tercih edilir. Ancak teknolojinin öğretmenin rehberliğinde öğrenciyi sürece dahil edecek şekilde kullanılması en etkili kullanım olacaktır (Perkmen ve Tezci, 2011, s. 1-4).

Liu ve Velazquez-Bryant, öğretim ortamında teknolojiden faydalanmanın üç boyutu olduğundan bahseder. Bunlar bilgi, teknoloji ve öğretim tasarımıdır. Bir Türk dili ve edebiyatı öğretmenin halk şiiri konusunu bilmesi bilgi boyutu, teknolojiden nasıl

faaydalanabileceğini bilmesi teknoloji boyutu, halk şiiri konusunu anlatırken hangi teknolojiden yararlanacağını bilmesi öğretim tasarımı boyutu ile ilgilidir (Perkmen ve Tezci, 2011, s. 5). Bunlardan birinin eksikliği öğretim sürecinde etkili teknoloji kullanımına engel olacaktır.

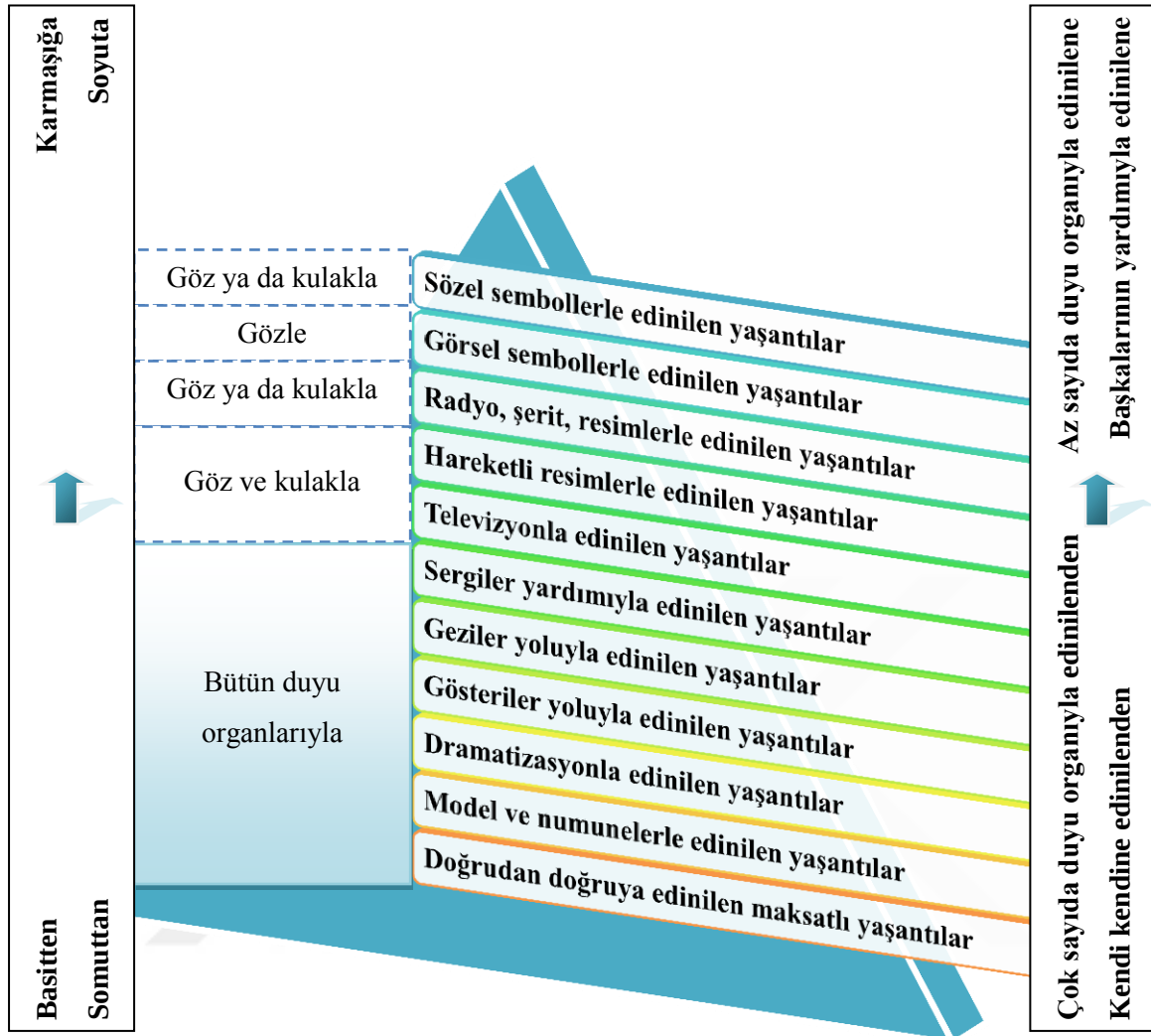

Şekil 2. Üç Boyutlu Teknoloji Entegrasyon Modeli (Perkmen ve Tezci, 2011, s. 5).

Öğretim süreci; bilgi, öğretmen ve materyallerin değişimi ile sürekli kendini yenileyen bir yapıya sahiptir. Bundan yüz yıl önce kara tahta en etkili öğretim materyaliyken, yirmi yıl önce CD-Rom, Tepegöz ya da disketler en çok kullanılan yardımcı öğretim materyalleriydi. Bugün ise bahsi geçen materyallerin yerini çok daha gelişmiş olanları almıştır. Teknoloji gelecekte de eğitim ve öğretimi etkileyecek ve öğrenci, öğretmen ve materyalleri geliştirecektir.

2.4.1. Materyal Destekli Öğretim

Materyal, bilginin öğrenciye ulaştırılabileceği araç-gereç, yöntem ve ortamlardır. Öğretim sürecinde, öğretmen ile öğrenci arasında bilgi taşıyan her unsur öğretim materyali olarak kabul edilir. Materyaller, öğretim ortamlarında farklı amaçlar için kullanılabilir. Bazen öğretmeni destekleyici bir rol üstlenen materyal, bazen öğretmenin rehberliğinde kaynak görevini üstlenmektedir. Farklı öğretim materyallerinin öğretim ortamındaki işlevleri Edgar Dale'nin 1969 yılında oluşturduğu "yaşantı konisi"nde gösterilmiştir (Yanpar ve Yıldırım, 1999, s. 12; Yalın, 2015, s. 92).

Şekil 3. Yaşantı Konisi (Aktaran Çilenti, 1991, s. 56).

Çilenti (1991) yaşantı konisinin dayandığı bilimsel ilkeleri şöyle sıralamıştır:

“1-Öğrenme işlemine katılan duyu organlarımızın sayısı ne kadar fazla ise o kadar iyi öğrenir ve o kadar geç unuturuz.

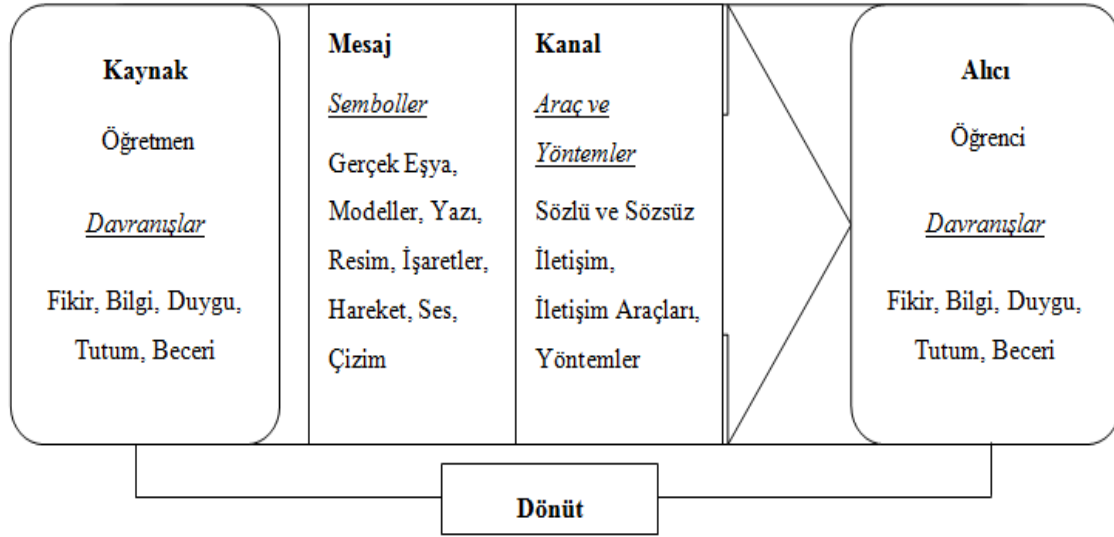
2-En iyi öğrendiğimiz şeyler, kendi kendimize –yaparak- öğrendiğimiz şeylerdir.

3-Öğrendiğimiz şeylerin çoğunu gözlerimizin yardımıyla öğreniriz.

4-En iyi öğretim, somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğrudur” (s. 57).

Davranış kazandırmak amacıyla bilgi, tutum, duygu ve becerilerin paylaşılması iletişim olarak tanımlanmaktadır. Bu iletişim; iletişim kuramları, yöntem ve teknikler, iletişim araçları, iletişim becerilerinin ve davranışların kazandırılması, iletişimi engelleyen faktörlerin giderilmesi gibi farklı alanlarda incelenebilir. Kısacası öğretim süreci

içerisindeki tüm etkinliklerin temelinde iletişim vardır (Demirel ve Yağcı, 2011, s. 20; Yalın, 2015, s. 92).

Şekil 4. İletişim süreci ve iletişim sürecinin temel öğeleri. “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” Demirel ve Altun. (2011) Ankara: Pegem kaynağından uyarlanmıştır.

Öğrenme ortamında öğretmen ile öğrenci sürekli iletişim hâlinindedir. Kazandırılmak istenen davranışlar farklı sembol, araç ve yöntemler aracılığıyla öğretilir. Bu öğretim sürecinde ne kadar çok duyu organından yararlanılırsa öğrenme o kadar iyi olur.

“Ted Cobun’a göre; öğrendiklerimizin,

% 83’ünü görme,

% 11’ini işitme,

% 3,5’ini koklama,

% 1,5’ini dokunma,

% 1’ini tatma duyularımızla edindiğimiz yaşantılar yoluyla öğrenmekteyiz” (Koşar, 2002, s. 21).

Zaman sabit tutulmak üzere insanlar,

“Okuduklarının % 10’unu,

İşittiklerinin % 20’sini,

Gördüklerinin % 30’unu,

Hem görüp hem işittiklerinin % 50’sini,

Söylediklerinin % 70'ini,

Yapıp söylediklerinin % 90'ını hatırlamaktadır” (Aktaran Çilenti, 1991, s. 35-36).

Öğretimde daha fazla duyu organından yararlanmak için öğretim yöntemlerinden ve materyallerden faydalanmak gerekir. Öğretimde materyal kullanımının başlıca yararları şunlardır:

- 1-Öğrenme işlemine katılan duyu sayısını artırarak çoklu öğrenme ortamı sağlar.
- 2-Öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimi artırarak olumlu bir sınıf ortamı oluşturur.
- 3-Öğretimin merkezine öğrenciyi koyarak farklı öğrenme biçim ve süresine sahip öğrencilerin bireysel farklılıklarının yarattığı olumsuzlukları giderir ve öğretimde eşitlik sağlar.
- 4-Öğrenme ortamını zenginleştirerek öğrencilerin yaratıcılığına katkıda bulunur.
- 5-Geleneksel yöntemlerle yapılan öğretimin aksine öğrencilerin ilgisini çeker.
- 6-Bilginin sözel ve görsel olarak kaydedilmesini sağlar ve kalıcılığı artırır.
- 7-Öğretim ortamına getirilmesi, doğrudan gözlenmesi tehlikeli ya da mümkün olmayan cisim, olay ve işlemleri güvenli bir şekilde öğrenciyle buluşturur.
- 8-Soyut kavramları somutlaştırarak içeriği basitleştirir ve öğrenmeyi kolaylaştırır.
- 9-Etkili bir öğrenme ortamı yarattığı için zamandan, tekrar tekrar kullanılarak maliyetten tasarruf sağlar.
- 10-Farklı ortam ve zamanlarda benzer öğretim yapma imkânı sağlar (Alkan, 1997, s. 41-42; Yalın, 2015, s. 82-90).

2.4.2. Materyal Kullanımında Dikkat Edilmesi Gerekenler

Öğretmen, öğretim ortamında istediği materyali kullanabilir. Ancak seçilecek ya da geliştirilecek materyaller; kazanımlar, öğretim ortamı, öğretim yöntemi, öğretmen ve öğrenci özelliklerine uygun olmalıdır. Belli amaçlar doğrultusunda hazırlanmayan ve öğrenci özelliklerini dikkate almayan materyallerin öğretime olumlu yönde katkı sağlaması mümkün değildir.

2.4.2.1. Kazanımlar

Kazanımlar, öğretim süreci sonunda öğrencinin bilmesi ve yapması istenen davranışlar olarak tanımlanır. Öğretim sürecinin en temel unsurlarındandır. Süreç içerisinde kullanılacak materyaller, ders kazanımlarına ulaşmaya yardımcı olmalıdır. Ayrıca bir kazanım için uygun olan bir materyal başka bir kazanıma uygun olmayabilir. Öğretmen süreci tasarlarken o dersin kazanımlarına dikkat etmelidir (Çelik, 2011, s. 31; Yiğit, Alev, Özmen, Altun ve Akyıldız, 2007, s. 85-86). Kazanımlar dikkate alınmadan geliştirilip kullanılan materyaller, öğretim sürecini ve öğrenciyi olumsuz etkiler ve zaman kaybına yol açar.

Her kazanım için uygun materyaller vardır. Öğretim kazanımları Bloom Taksonomisi'ndeki bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda olabilir:

1-Bilişsel alan, zihinsel öğrenmelerin gerçekleştiği alandır. Örneğin; tasavvuf edebiyatı sanatçıları, Türk edebiyatının dönemlerini, roman türünün özelliklerini, İslamiyet öncesi Türk edebiyatının özelliklerini bilmek gibi bilişsel alanla ilgili kazanımlar için yazılı materyal, resim, PowerPoint sunusu, harita gibi materyaller kullanılabilir.

2-Duyuşsal alan; sevgi, korku, ilgi, tutum gibi duygusal yönlerle ilgili alandır. Türk edebiyatını sevmek, kitap okumaktan zevk almak, şiir dinlemekten hoşlanmak gibi duyuşsal alanla ilgili kazanımlar için etkileşimli tahta, bilgisayar, internet, radyo, ses kayıt cihazları, video gibi materyaller kullanılabilir.

3-Psiko-motor alan, zihinsel ve fiziksel becerilerle ilgili alandır. Örneğin, şiir okuma, tiyatrodan görev alma, kukla oynatma gibi bireyin doğrudan edindiği yaşantılar için duyuşsal materyaller kullanılabilir (Çelik, 2011, s. 31).

2.4.2.2. Öğretim Yöntemi

Kazanımlara ulaşmak için izlenen yola öğretim yöntemi denir. Öğretimde konu, kazanımlar, öğretim ortamı, öğretmen ve öğrenciler değiştiği için tek bir yöntemden söz etmek mümkün değildir.

Öğretim yöntemleri, öğretmen ve öğrenci merkezli olarak ikiye ayrılır. Bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alan kazanımlarından alt düzey kazanımlarda öğretmen merkezli, üst düzey kazanımlarda ise öğrenci merkezli yöntemler kullanılır (Yiğit vd., 2007, s. 90). Bu farklılıklar öğretim yöntemini, öğretim yöntemi de öğretim materyallerinin seçimini doğrudan etkilemektedir.

2.4.2.3. Öğretim Ortamı

Öğretim ortamı, öğrencinin bilgiyle etkileşimde bulunduğu, öğrenmenin meydana geldiği yerdir. Öğretim sürecinde tasarlanan uygun eğitim ortamları öğrenciyi aktifleştirir, algıyı güçlendirir, kalıcılığı artırır ve öğrenmeyi kolaylaştırır (Alkan, 1997, s. 25).

Öğretmen bütün unsurları göz önünde bulundurarak uygun öğretim ortamını oluşturmak zorundadır. Ortam özellikleri fiziksel ve psikolojiktir. Öğretim ortamının büyüklüğü, aydınlığı, akustiği, öğrenci sayısı, oturma düzeni fiziksel özelliklerdir. Öğretim ortamını yalnızca dersliklerle sınırlandırmak mümkün değildir. Günümüz öğretim ortamları; yazılı, görsel ve işitsel materyallerle donatılmış, dinamik, birçok kanala hitap eden, sınıf içi ve dışı etkinlikler için düzenlenmiş olmalıdır. Öğretim ortamlarının teknoloji ile donatılması gerektiğini Skinner şöyle vurgulamaktadır: “Eğer eğitim ortamlarımızı mutfaklarımız kadar teknolojik materyallerle donatabilseydik, eğitimdeki sorunları büyük ölçüde azaltabilecektik” (Aktaran Fer, 2009, s. 265; Atabay, 2014, s. 39).

Öğretim ortamının kazanımlara uygun tasarlanması gerekir. Çünkü bazı konular sınıf ortamında, bazıları laboratuvarlarda, bazıları da materyal destekli olarak öğretilirse etkili bir öğrenme oluşur. Öğretmenin sınıf yönetimindeki tutumu ortamın psikolojik özellikleridir. Öğretmenin sert tutumu öğrencilerin materyalleri kullanımını olumsuz yönde etkileyecekken hoşgörülü bir tutum öğrencilerin sürece katılımını ve süreçten zevk almasını sağlayacaktır (Yalın, 2015, s. 95; Yiğit vd., 2007, s. 93).

2.4.2.4. Öğretmen Özellikleri

Mesleğe başlamadan önce çok iyi eğitilmiş, meslek yaşantısı boyunca sürekli kendisini geliştirecek bilgileri araştıran, düşünen, teknolojiyi kullanabilen, işbirliği yapabilen yaratıcı öğretmen tipi, çağdaş eğitimin en önemli unsurudur (Vural, 2004, s. 309).

Öğretmen, bilgi ve iletişim teknolojisini kullanan, öğrencilerin zevkle öğrenmesini sağlayan, öğrenme ortamlarını oluşturan, kalıcı öğrenme sağlayacak öğretim süreçlerini planlayan ve öğrencilere rehberlik eden kişi olmalıdır (Çelik, 2011, s. 33-34).

Öğretimde kullanılan materyaller öğretmenin yedeği değildir. Öğretimde kullanılacak bir materyalin başarısı, onu kullanacak olan öğretmenin bilgi, beceri ve tutumuna bağlıdır (Yiğit vd., 2007, s. 92). Materyaller etkili kullanıldığında sürecin verimini artırır.

Yorgunluk, hayal kırıklığı, güdülenme eksikliği olarak tanımlanan tükenmişliğin en çok görüldüğü mesleklerden biri de öğretmenliktir. Öğrenci başarısızlıkları, kalabalık sınıflar, maddi ve manevi yetersizlikler bu tükenmişliğin başlıca sebepleridir (Avcı ve Seferoğlu, 2011, s. 14). Bir öğretmen tükenmişlik hissine kapılmışsa, materyal kullanma becerisine sahip değilse ya da materyallerin faydalı olduğuna inanmıyorsa öğretimde materyal kullanmayacak ve öğretimi olumsuz yönde etkileyecektir.

Öğretim sürecinde öğretmenin materyal kullanımı başarıyı artıracak ve kalabalık sınıflarda sınıf yönetimini kolaylaştıracak ve öğretim süreci boyunca bu tükenmişlik hissini en aza indirecektir.

2.4.2.5. Öğrenci Özellikleri

Öğretimde materyal kullanılırken en çok dikkat edilmesi gerekenlerin başında öğrenci özellikleri gelmektedir. Kazanımları, kullanılacak materyalleri ya da öğretim yöntemini öğretmen seçebilir fakat öğrenci özelliklerini öğretmen seçemez. . Bu nedenle öğrenciye en uygun materyal, en iyi materyaldir. Öğrencilerin genel özellikleri, giriş davranışları ve öğrenme biçimleri birbirinden farklıdır. Her öğrenci bireysel farklılıklara sahiptir. Öğretim ortamında pek çok duyu organına hitap edecek ses, resim ve hareket gibi öğelerin bir arada kullanılması bireysel farklılığı olan öğrencilere avantaj sağlayacaktır (Çelik, 2011, s. 33; Tezci, 2011, s. 17; Yiğit vd., 2007, s. 85).

Tablo 1.

Öğrenci Özellikleri

Öğrencilerin genel özellikleri	Öğrenci giriş davranışları	Öğrenme biçimleri
Yaş	Hazır bulunuşluk düzeyi	Görsel
Sağlık	Öğrenme hızı ve kapasitesi,	İşitsel
Okuma ve dinleme yeteneği	Çalışma alışkanlıkları, İlgi alanı	Devinimsel
Sosyo-Kültürel yapı	Beceri, Tutum, İhtiyaç,	
Ekonomik yapı	Motivasyon	

Çelik, L. (2011). Öğretim materyallerinin hazırlanması ve seçimi. Demirel, Ö. ve Altun, E. (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (s. 27-64). Ankara: Pegem, s. 33).

2.4.2.6. Materyal Tasarım Özellikleri

Materyal seçiminde ya da geliştirilmesinde dikkat edilmesi gerekenlerden biri de materyal tasarım özellikleridir. Materyalin tasarım öğeleri şekil, boyut, doku ve renktir.

Öğretimde kullanılan materyaller, öğrencilerin dikkatini çeker, öğretilmek istenen bilgileri düzenler ve anlaşılması güç bilgileri somutlaştırır. Bu amaçlara ulaşmak için materyalin etkili bir tasarıma sahip olması gerekir. Materyalin basit, anlaşılır ve belirli bir düzen içinde tasarlanması, görsellerin bütünlüğü, kullanılan öğelerin dengesi, önemli noktaların vurgusu ve uzaklık-yakınlık ilişkisi, ilgi çekici ve etkili bir materyal için gereken tasarım ilkeleridir (Fer, 2009, s. 256; Yalın, 2015, s. 106-119).

Materyalin şekli, dokusu ve materyalde kullanılan yazı tipi kazanımlara uygun olduğunda öğrencilerin ilgisini artırarak konunun daha iyi anlaşılmasını ve hatırlanmasını sağlar (Yiğit vd., 2007, s. 104). Materyalin en önemli tasarım özelliği renklerdir. Renklerin insan üzerindeki etkisi üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Winarski, “Bir resim binlerce kelimeye eşdeğerdir.” sözü resmin ve renklerin ifade gücüne dikkat çekmektedir (Aktaran Vural, 2004, s. 110).

Ortamdaki renkler bireyi güdüler, harekete geçirir, hırçınlaştırır, sakinleştirir. Öğretim ortamının ve materyallerin tasarımında renk kullanımına dikkat edilmesi gerekir. Öğrenciyi olumlu yönde etkileyecek renklerin kullanımı, öğretimin kalitesini artırır (Dilci, 2015, s. 144). Öğretim sürecinde kullanılacak materyallerin eğitim ortamına hâkim olan renklerle uyumu ve öğrencide yaratacağı etkiye dikkat edilmelidir. Renklerin insan psikolojisine etkileri şu şekilde belirtilmiştir:

Renk	Psikolojik Etkisi
Mavi	Yatıştırıcı
Yeşil	Çok yatıştırıcı
Kırmızı	Uyarıcı
Turuncu	Uyarıcı
Sarı	Uyarıcı
Kahverengi	Uyarıcı
Menekşe Rengi	Saldırgan, huzursuzluk verici, cesaret kırıcı

Şekil 5. Renklerin insan psikolojisine etkileri (Dilci, 2015, s. 44).

Ayrıca öğretimde kullanılacak materyal seçilirken ya da geliştirirken materyalin ekonomik ve dayanıklı olmasına dikkat edilmelidir

2.4.3. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminde Kullanılabilecek Materyaller

Türk dili ve edebiyatı dersleri dilin en yoğun şekilde kullanıldığı derslerdendir. Öğretimin daha etkili olabilmesi için öğretim süreci, öğrencilerin ilgisini çekecek birden fazla duyu organına hitap eden materyallerle tasarlanmalıdır. “Araç gereçler; çoklu öğrenme ortamı sağlar; öğrencilerin dikkatini çeker, hatırlamayı kolaylaştırır, soyut işlemleri somutlaştırır, bireysel ihtiyaçların karşılanmasına yardımcı olur, zamandan tasarruf sağlar, tekrar tekrar kullanılabilir ve içeriği basitleştirerek anlaşılmayı kolaylaştırır” (Yücel, İnce ve Demiral, 2015, s. 292).

MEB, bütün öğretim kurumlarını FATİH projesi kapsamında etkileşimli tahta ile donatmaktadır. Ancak daha kalıcı ve etkili bir öğretim için etkileşimli tahtalar tek başına yeterli değildir. Öğrencilere daha etkili ve kalıcı bir öğretim sunabilmek için öğrenciyi derste aktif hâle getirecek, öğrenciye daha üst düzey yaşantılar kazandıracak materyaller kullanılmalıdır.

Gelişen teknolojiyle birlikte öğrenciler okulu pek çok uyarıcıya sahip dış dünyaya göre daha az ilgi çekici bulmaktadır (Şimşek, 2002, s. 12). Yine öğrenci sayısındaki artış ile ortaya çıkan kalabalık ve değişik nitelikteki sınıflar da ilgiyi azaltmakta ve öğrenciye ulaşmayı güçleştirmektedir (Fowlkes, 1979, s. 2). Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal kullanımı; başarı ve kalıcılığı sağlamak, dersi ilgi çekici duruma getirmek, öğrencilerin motivasyonunu ve derse katılımını artırmak için oldukça önemlidir.

Türk dili ve edebiyatı derslerinin öğretiminde kullanılabilecek materyaller şunlardır:

2.4.3.1. Yazılı Materyaller

Maliyetinin az olması, kolay ulaşılabilir ve taşınabilir olması gibi özellikler yazılı materyalleri en çok kullanılan materyallerden biri yapmıştır (Baytekin, 2004, s. 94). Öğretmenin en temel yardımcısı bu tip materyallerdir. Dersin daha sistemli ilerlemesini sağlar. Öğrencinin sık sık tekrar yapabilmesine olanak tanır.

Yazılı materyallerin faydalarının yanında bazı kısıtlamaları da vardır. Öğrenciyi pasif duruma düşüren bu materyaller öğretim sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Görsellerle zenginleştirilmiş bir yazılı materyal, sadece metinlerden oluşan bir yazılı materyalden daha etkili olacaktır. Bu yüzden yazılı materyallerin seçiminde ve kullanımında dikkatli olunmalıdır. Ders kitabı, öğretmen kitabı, alıştırma kitabı, sözlük, yazım kılavuzu, ansiklopediler, edebî kitaplar, dergi, gazete, bulmaca vd. Türk dili ve edebiyatı derslerinde kullanılabilecek yazılı materyallere örnek verilebilir (Başboğaoğlu, 2011, s. 69; Koşar, 2002, s. 39; Küçükahmet, 2011, s. 147-148; Yanpar ve Yıldırım, 1999, s. 21-21).

2.4.3.2. Görsel Materyaller

Beyindeki görme yolları, işitme yollarından daha gelişmiştir (Calvin ve Ojeman, 2009, s. 192). İnsanlar öğrendiklerinin % 83'ünü görme yoluyla edinirler. Görme duyusunun bu etkisi görsel materyalleri öğretim ortamlarının vazgeçilmez materyalleri yapmaktadır. Görsel materyaller; dikkat çekmek, farklı bakış açıları oluşturmak, konuyu basitleştirmek, düşünmeyi canlandırmak, önemli yerleri vurgulamak, karşılaştırma yapmak, detayları açıklamak amacıyla kullanılır (Çelik, 2011, s. 42). PowerPoint sunusu, resim, poster, kavram haritası, yazı tahtası, bülten tahtası, karikatür, gerçek eşyalar başlıca görsel materyallerdir.

2.4.3.3. İşitsel Materyaller

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte işitsel materyallere olan ilgi azalmıştır. Hemen hemen her alanda işitsel materyaller görsellerle desteklenmiştir. Bu materyallerin taşınması kolay, maliyeti ucuzdur. Ancak sadece ses olarak tek yönlü yararlanılması ve seslerin yanıltıcı olabilmesi gibi dezavantajları, işitsel materyallerin kullanım sıklığını azaltmıştır (Koşar, 2002, s. 54-55). Öğretimi zenginleştirmek, öğrenciye farklı deneyimler yaşatmak amacıyla müzik aletleri, ses kayıt cihazları, teyp, radyo, mp3, CD, DVD gibi işitsel materyaller Türk dili ve edebiyatı derslerinde kullanılabilir.

2.4.3.4. Görsel-İşitsel Materyaller

Görsel-işitsel materyaller, öğrenmenin kalıcılığını artıran önemli materyallerdir. Mayer'e göre, bilginin resimler ve sözcüklerin birleşimi olarak sunulması, yalnızca sözcüklerle ya da resimlerle sunulmasından daha iyidir. Çünkü öğrenmede sözel ve görsel iki kanal vardır. Bilgi her iki kanaldan gelirse öğrenme daha etkili olur (Aktaran Perkmen ve Tezci, 2011, s. 69). Yapılan araştırmalarda, insanların hem görüp hem işittiklerinin %50'sini hatırlayabildiği belirtilmiştir. Görsel ve işitsel materyaller, karmaşık fikirleri basitleştirir, öğretimi zenginleştirir, öğrencilerin ilgi ve dikkatini artırır, öğretimi canlandırır, zamandan ve sözden ekonomiklik sağlar (Başboğaoğlu, 2011, s. 69; Küçükahmet, 2011, s. 135). Televizyon, bilgisayar, etkileşimli tahta, videolar, kukla, Karagöz sahnesi, animasyon, çizgi film gibi araçlar bu tip materyallere örnektir.

2.4.3.5. Duyuşsal Materyaller

Çilenti, Dale'nin yaşantı konisinden hareketle en iyi öğrenmelerin yaşantı yoluyla edindiklerimiz olduğunu belirtir. Öğretim sürecine katılan duyu organımız ne kadar fazla ise o kadar iyi öğrenir ve o kadar geç unuturuz (Çilenti, 1991, s. 56). Şiir dinletisi, tiyatro, gezi, müze ziyareti, kütüphane, konser gibi öğrencinin bütün duyu organları ile sürece katıldığı organizasyonlar, Türk dili ve edebiyatı derslerinde kullanılabilecek duyuşsal materyallere örnektir (Başboğaoğlu, 2011, s. 72).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplama aracı, veri toplama aracının uygulanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi tiyatro ünitesinin materyal destekli öğretimle yapılmasının başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, “deneysel desen” modelindedir.

Nicel araştırmalarda kullanılan deneysel desen modeli, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini ortaya koymak için kullanılır. Bu model, bütün yöntemler içerisinde en çok tercih edilenidir. Çünkü değişkenin etkilerini gözlemede kullanılacak tek yoldur ve doğru kullanıldığında en güvenilir yöntemdir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s. 195-196).

Deneysel desen modellerinin ortak özelliği, değişkenlerin etkilerini belirlemek amacıyla, yansız atama yöntemiyle belirlenen en az birer deney ve kontrol grubunun bulunmasıdır. Deney grubu, araştırma sürecinde deneysel işlemin yapıldığı; kontrol grubu, deneysel işlem yapılmayan ve uygulamanın yarattığı farkı belirleyen gruptur (Karasar, 2002, s. 97).

Kıncal (2010) deneme modellerini üçe ayırır:

- “1. Öntest-sontest kontrol gruplu model,
2. Sontest kontrol gruplu model,
3. Solomon dört grup modeli.” (s. 115).

Bu araştırmada, “sontest kontrol gruplu model” kullanılmıştır. Bu model, “katılımcılara öntest uygulamasının gerekli olmadığı ya da verilecek olan öntestin uygulama içerisinde veya uygulama sonunda olumsuz bir etkisinin olacağının tahmin edildiği durumlarda etkili olarak kullanılır” (Tanrıöğen, 2009, s. 41). Bu modelde önce deneysel işlemler yapılır. Deneysel işlemlerin ardından deney ve kontrol gruplarına sontest uygulanır. Bağımsız değişkenin etkisi, deney ve kontrol gruplarının ölçme işlemlerinden elde edilen değerlerin karşılaştırılması ile bulunur (Kıncal, 2010, s. 116).

Tablo 2.

Sontest Kontrol Gruplu Model Deseni

	Grup	İşlem	Sontest
R	D	X	O ₁
			O ₂
R	K		O ₁
			O ₂

Büyüköztürk, ř., akmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, ř. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem, s. 206)

R: Yansızlık

D: Deney Grubu

K: Kontrol Grubu

X: Materyal Destekli Öğretim

O: Ölçme

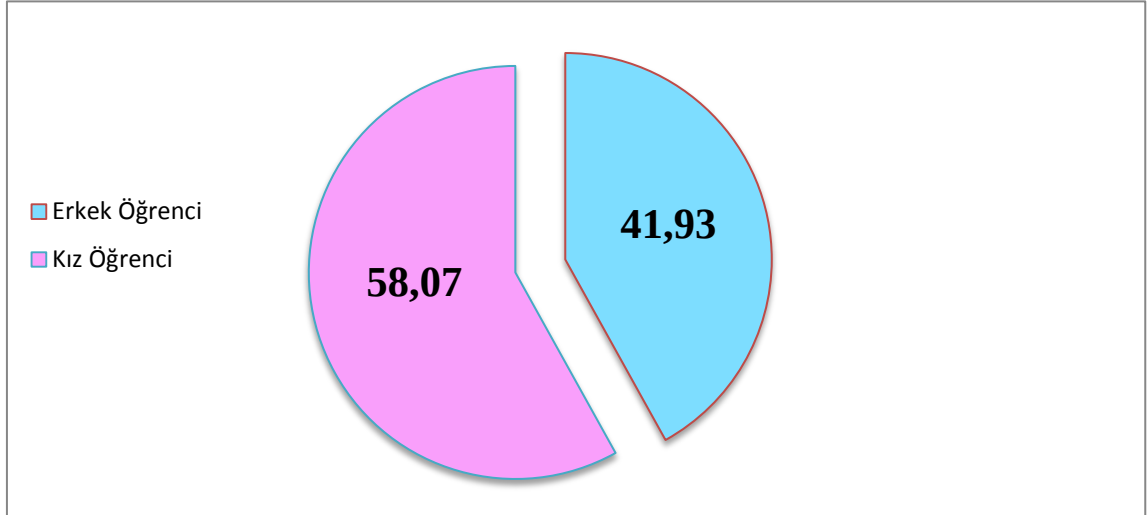
Araştırmanın deneysel işlemi, öğretim materyal destekli olarak yapılmasıdır. Araştırma konusu deney grubuna materyal destekli, kontrol grubuna geleneksel yöntemlerle öğretilmiştir. Öğretim sürecinin ardından Akademik Başarı Testi gruplara öntest olarak uygulanmış ve başarı ölçölmüştür. Aynı test üç hafta sonra sontest olarak tekrar uygulanmış ve kalıcılık ölçölmüştür. Öntest ve sontest puan ortalamaları ve puan ortalamaları arasındaki fark ile materyal destekli öğretim başarı ve kalıcılığa etkisi belirlenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2016-2017 eğitim öğretim yılı içerisinde Ordu ilinde öğrenim gören 9. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Ordu ilinin Altınordu, Gököy, Gülyalı, Gürgentepe ve Ulubey ilçelerinde öğrenim gören 248 öğrenci oluşturmuştur.

Deney ve kontrol gruplarını oluşturacak sınıfların belirlenmesinde nitelik ve nicelik denkliği ile Türk dili ve edebiyatı dersi öğretmenlerinin aynı olması etkili olmuştur. Okullarda oluşturulan gruplardan hangisinin deney ya da kontrol grubu olacağı yansız atama yolu ile belirlenmiştir. Araştırmada yer alan üç okulda 9. sınıf düzeyinde iki şube bulunduğu için kontrol ve deney grupları kura ile belirlenmiştir. Şube sayısı ikinin üzerinde olan okullarda deney ve kontrol grupları, Türk dili ve edebiyatı dersi öğretmenleri aynı olan sınıflar arasında çekilen kura belirlenmiştir. Araştırma yapılan okulların birinde 9. sınıf düzeyinde tek şube olması sebebiyle sınıf listesi tek ve çift sayılara göre iki gruba ayrılmış ve kura ile gruplardan biri deney, diğeri kontrol grubunu oluşturmuştur. Araştırmaya katılan 248 öğrencinin % 58,07'si kız, % 41,93'ü erkektir. Araştırma için belirlenen okullardan birinin kız lisesi olması, örneklemin cinsiyete göre dağılımını etkilemiştir.

Şekil 6. Örneklemin cinsiyete göre dağılım grafiği.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, tiyatro ünitesinin okuma kazanımları göz önünde bulundurularak geliştirilen Akademik Başarı Testi adlı ölçekle toplanmıştır. Buna ek olarak araştırmacının öğretim sürecindeki gözlem ve görüşmelerinden nitel veriler elde edilmiştir.

3.3.1. Akademik Başarı Testi

Sosyal bilim araştırmalarında kullanılan ölçekler, belirli bir amaç için hazırlanan maddelerden oluşur (Sümer, Demirutku ve Özkan, 2007, s. 23). Araştırmacı tarafından araştırma konusuyla ilgili başarı ve kalıcılığı belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Akademik Başarı Testi adı verilen bu ölçek, materyal destekli öğretim yapılan deney grubu ve geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol grubuna öğretim sürecinin hemen ardından başarıyı ölçmek amacıyla öntest olarak uygulanmıştır. Aynı test öntest olarak uygulandıktan üç hafta sonra, üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan, sontest olarak bir kez daha uygulanmıştır.

Akademik Başarı Testi'nde yer alan maddeler, MEB'in 2015 yılında yayımladığı Türk Dili ve Edebiyatı (9-12. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı'nda yer alan tiyatro ünitesinin okuma kazanımlarına uygun olarak hazırlanmıştır (MEB, 2015, s. 45).

Akademik Başarı Testi geliştirilmeden önce kapsam geçerliği göz önünde bulundurularak bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu havuzda 10 boşluk doldurma, 8 doğru-yanlış ve 30 çoktan seçmeli soru tipi madde yer almıştır. Hazırlanan ölçek maddeleri uzman görüşüne sunulmuş; görüş, eleştiri ve öneriler dikkate alınarak 6 boşluk doldurma, 4 doğru-yanlış ve 13 çoktan seçmeli maddeden oluşan Akademik Başarı Testi geliştirilmiştir.

Bir testin iki kez uygulanmasıyla elde edilen puanlar arasındaki ilişki, ölçeğin kararlılık ve güvenilirliğini gösterir. İki uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki ilişki 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenilirliği artar, 0'a yaklaştıkça güvenilirlik azalır. (Büyüköztürk vd., 2014, s. 113). Akademik Başarı Testi'nin kararlılık ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla örneklem dışında kalan bir gruba ölçme işlemleri yapılmıştır. Akademik Başarı Testi, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Gürgentepe Şehit Ahmet Yaşar Anadolu Lisesinde öğrenim gören 10. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Ölçek, üç hafta sonra aynı gruba üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan tekrar uygulanmıştır. Bu ölçmelerden elde edilen veriler arasındaki

ilişki test-tekrar test yöntemiyle hesaplanmış ve ölçeğin güvenirlik korelasyon katsayısı 0,712 bulunmuştur.

Ölçeğin iç tutarlılık güvenirliğini belirlemek amacıyla KR formülleri (Kuder-Richardson) kullanılmıştır. Elde edilen KR-20 ve KR-21 güvenirlik değerleri, ölçekteki maddelerin aynı yeterliliği ölçtüğünü ve ölçekten elde edilen verilerin tesadüfî hatalardan arınık olduğunu göstermiştir.

Tablo 3.

Akademik Başarı Testi'nin Güvenirlik Değer Tablosu

	Öntest	Sontest
KR-21	0,91	0,90
KR-20	0,92	0,91

Ölçeğe ait madde güçlük ve ayırt edicilik testleri sonucunda ölçekte yer alan 21. maddenin zayıf olduğu belirlenmiş ve bu madde ölçekten çıkarılmıştır.

Tablo 4.

Madde Güçlük ve Ayırt Edicilik İndeksi

Madde	Madde Güçlüğü	Ayırt Edicilik	Madde	Madde Güçlüğü	Ayırt Edicilik
1	0,851	0,224	14	0,645	0,433
2	0,673	0,776	15	0,593	0,582
3	0,677	0,836	16	0,649	0,478
4	0,653	0,806	17	0,399	0,612
5	0,770	0,612	18	0,782	0,478
6	0,702	0,761	19	0,516	0,716
7	0,786	0,522	20	0,952	0,090
8	0,839	0,313	22	0,766	0,239
9	0,790	0,433	23	0,569	0,478
10	0,681	0,627			
11	0,637	0,687			
12	0,484	0,612			
13	0,415	0,597			

3.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmmanın temel veri toplama aracı olan Akademik Başarı Testi, Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri ve akademisyenlerin görüş ve önerileriyle son şeklini almıştır. Ölçek ve araştırma önerisi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kuruluna sunulmuş ve oybirliği ile kabul edilmiştir (EK 1).

Araştırma ölçeğı ve önerisi, uygulamaların MEB'e bağılı ortaöğretim kurumlarında yapılacak olması ve örneklemin bu kurumlarda öğrenim gören öğrencilerden oluşması sebebiyle Ordu İl Milli Eğitim Müdürlüğüne sunulmuştur. Kuruma ait Araştırma Değerlendirme Komisyonu, öğrenci bilgilerinin saklı olması gerektiğini belirterek ölçekte yer alan "adı-soyadı" bölümünün ölçekten çıkarılmasını istemiştir. Bu bölüm ölçekten çıkarılmış ve araştırma izni alınmıştır (EK 2).

Araştırmanın deneysel işlemlerine geçmeden önce her okulda deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney grubunun öğretim sürecinde, kontrol grubundan farklı olarak, ders kitabının yanı sıra öğretimi destekleyici yardımcı materyaller kullanılmıştır. Başarı ve

kalıcılığı artırması beklenen bu materyaller ile öğretim ortamı zenginleştirilmiş ve öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmıştır.

Kontrol gruplarının öğretim sürecinde geleneksel yöntemler kullanılmıştır. Öğretim süreci ders kitabı ve yazı tahtası materyallerinden yararlanılmıştır.

Tablo 5.

Araştırmanın Deneysel Deseni

Grup		İşlem	Öntest	Sontest
R	D ₁	X ₁	O _{1.1}	O _{1.2}
R	D ₂	X ₁	O _{2.1}	O _{2.2}
R	D ₃	X ₁	O _{3.1}	O _{3.2}
R	D ₄	X ₁	O _{4.1}	O _{4.2}
R	D ₅	X ₁	O _{5.1}	O _{5.2}
R	D ₆	X ₁	O _{6.1}	O _{6.2}
R	K ₁		O _{7.1}	O _{7.2}
R	K ₂		O _{8.1}	O _{8.2}
R	K ₃		O _{9.1}	O _{9.2}
R	K ₄		O _{10.1}	O _{10.2}
R	K ₅		O _{11.1}	O _{11.2}
R	K ₆		O _{12.1}	O _{12.2}

3.4.1. Öğretim Sürecinde Kullanılan Materyaller

Öğretim materyali, ders kazanımlarını gerçekleştirmek amacıyla araçlardan yararlanılarak yapılan öğretim içeriklerini kapsar. Öğretmen ile öğrenci arasındaki bilgi alışverişine katkıda bulunan her unsur öğretim materyali olarak kabul edilir (Çelik, 2011, s. 30).

9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi tiyatro ünitesinin materyal destekli öğretimle yapılmasının başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada kullanılan öğretim materyalleri; tiyatro ünitesinin kazanımları, uygulama yapılacak okulların öğretim ortamı, öğretim yöntemi, öğretmen ve öğrenci özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol grubunun öğretim sürecinde, ders kitabı ve yazı tahtasından yararlanılmıştır. Materyal destekli öğretim yapılan deney grubunun öğretiminde ders kitabı ve yazı tahtası gibi materyallerin yanında araştırmanın amaçları doğrultusunda hazırlanan yazılı materyal, resim, poster, kavram haritası, video, bulmaca, PowerPoint sunuları ve etkileşimli tahta gibi çoklu öğrenme ortamı oluşturan materyallere yer verilmiştir.

3.4.1.1. Yazılı Materyaller

Yazılı materyallerin ucuzluğu, kolayca çoğaltılıp taşınabilmesi ve geliştirilebilmesi, her konuda sayısız örneğe sahip olması gibi özellikleri, yazılı materyalleri öğretim sürecinde en çok kullanılan materyal yapmaktadır. Öğretimde kullanılan ders kitapları, edebî kitaplar, alıştırma kitapları, ansiklopediler, yazım kılavuzu ve basılı her türlü araç-gereç, yazılı materyal olarak kabul edilir.

Öğretimde kullanılan materyaller üzerine yapılan araştırma sonuçları, öğretmenlerin öğretim sürecinde en fazla ders kitaplarından yararlandığını göstermektedir. Öğretmenin en önemli kaynağı ve rehberi ders kitaplarıdır. Maliyetinin düşük olması, bütün öğretmen ve öğrencilerin aynı öğretim materyaline sahip olmasına imkân tanımaktadır. Herkeste aynı öğretim materyalinin bulunması öğretimde birlik ve eşitlik sağlamaktadır. Türk dili ve edebiyatı derslerinin materyal destekli yapılmasının başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Kurulunun 25.07.2015 gün ve 7873844 sayılı yazısıyla ders kitabı olarak kabul edilen 9.

sınıf Türk dili ve edebiyatı öğretim materyali (ders kitabı) kullanılmıştır (Çelik, Kurt, Yargı ve Uyar, 2016).

Araştırmada kullanılan kitap, Talim Terbiye Kurulunun 29.07.2015 gün ve 59 sayılı yazısıyla Türk edebiyatı ve dil ve anlatım derslerinin Türk dili ve edebiyatı dersi olarak birleştirilmesinden sonra hazırlanan ilk kitaptır. Çok kısa bir sürede hazırlanan kitabın baskısı 2016 yılının Ağustos ayında yapılmıştır.

9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabı, hem deney hem de kontrol gruplarının öğretim sürecinde kullanılan en temel öğretim materyali olmuştur. Geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol gruplarında öğretim sürecine dahil edilen tek yardımcı materyal olması, bu gruplarda ders kitabının önemini bir kat daha artırmıştır.

Ders kitapları öğrencilerin kendi kendine öğrenebilmesi için fırsat sunmalı ve öğrenciye yaşantı kazandırmalıdır (Yanpar ve Yıldırım, 1999, s. 53). Hazırlanan 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabı, öğrencilere yaşantı kazandırmaktan ziyade bilgi yüklemek için hazırlanmıştır. Seçilen metinlerin oldukça uzun ve öğrencilere yaşantı kazandırmaktan uzak olduğu görülmektedir.

Yalın (2015) bir ders kitabının öğretimdeki etkililiğinin üç temel değişkene bağlı olduğunu belirtmektedir:

“1-Materyalin okunabilirlik düzeyi,

2-Materyalin içeriği,

3-Materyalin tasarımı” (s. 150).

Ders kitabında yer alan metinlerin okunabilirlik düzeyi iyidir. Konulara uygun olarak Türk edebiyatının seçkin eserlerinden metin örneklerine yer verilmiştir. Ancak kitapta yer alan uzun ve bilgi yüklü metinlerin öğrencileri öğretim sürecinden uzaklaştırdığı gözlemlenmiştir. Ayrıca ders kitabı öğretmenleri materyal kullanmaya yönlendirmemektedir.

Ders kitabında aynı sayfa düzeni, yazı boyutu ve tipi kullanılmıştır. Ders kitabının tasarımında yatıştırıcı özelliği olan yeşil renk kullanılmıştır. Her ünite girişinde konuyla ilgili sayısız kitabın yer aldığı fotoğrafların kullanıldığı görülmektedir. Bu kitapta yer alan metinler; resim, fotoğraf, grafik, kavram haritası gibi görsellerle desteklenmemiştir. Ders

kitabının özensiz tasarımının öğrencilerin derse olan ilgisini azalttığı gözlemlenmiştir (EK 6).

Öğretim sürecinde ders kitabının yanında bazı eserlere de yer verilmiştir. Öğrencilerin tiyatro metinlerini daha detaylı inceleyebilmesi için Türk edebiyatının önemli tiyatro eserleri öğretim ortamına getirilmiştir.

Ders kitabında yer alan metinlerin yeterli görülmediği konularda araştırmacı tarafından hazırlanan yazılı materyallere yer verilmiştir. Yazılı materyaller, tiyatro metinleri ile tarihî metinler arasındaki farka dikkat çekmek amacıyla kullanılmıştır (EK 7).

3.4.1.2. Resim ve Fotoğraf

Öğretim ortamını zenginleştirmek için en çok kullanılan materyallerden biri de resim ve fotoğraftır. “Resimler; varlıkların, olayların, anlatılmak istenilen konuların gerçeğe en yakın hâlleridir” (Çelik, 2011, s. 52).

Derslerin giriş bölümlerinde öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla tiyatro sahne ve türlerini yansıtan maske resimleri kullanılmıştır. Tiyatro eserlerini ve yazarları tanıtmak amacıyla resimli kartlar kullanılmıştır. Ayrıca etkileşimli tahta ve PowerPoint sunularında da resim ve fotoğraflardan yararlanılmıştır. Fotoğraf ya da resim ile kelimelerin birleşiminden oluşan posterler, derslerin giriş bölümlerinde dikkat çekmek için kullanılmıştır. Öğretim sürecinde Nalınlar, IV. Murat ve Çalığışu adlı oyunlara ait afişler kullanılmıştır (EK 8).

3.4.1.3. Kavram Haritası

Kavram haritaları, önceki bilgiler ile yeni öğretilecek kavramlar arasındaki bağlantıları gösteren ve bilgiyi düzenleyen materyallerdir (Kaya, 2003, s. 269). Anlamlı öğrenmelerin gerçekleşmesi için kavramlar arası ilişkilerin anlaşılması gerekir. Bu ilişkilerin doğru şekilde gösterildiği kavram haritaları, bilginin daha kolay öğrenilmesini ve kalıcılığını sağlar.

Araştırmada, tiyatronun metin türleri arasındaki yerini ve tiyatro ile ilgili temel kavramları ve tarihsel süreci belirtmek amacıyla kavram haritalarından faydalanılmıştır (EK 10).

3.4.1.4. Karikatür

Karikatür, gerçek ya da hayalî insan, hayvan ya da olayların eğlendirerek düşündürme amacıyla anlatıldığı çizimlerdir (Kalelioğlu, 2013b, s. 72). Öğretim materyali olarak kullanılan karikatürler, öğrencilerin ilgisini çeken ve öğretim ortamına olumlu yönde etki eden eğlenceli materyallerdir. Karikatürün görselliği, dikkat çekilen konu ya da durumun hatırlanmasını kolaylaştırır. Öğretim sürecinde öğrencilerin hem dikkatini çekmek hem de hoş vakit geçirmelerini sağlamak amacıyla karikatürlerden yararlanılmıştır (EK 11).

3.4.1.5. Videolar

Videolar, hareketin öğrenme için önemli olduğu konuların öğretiminde kullanılan materyallerdendir. Duyuşsal etkileri, öğrencilere daha somut yaşantılar kazandırarak başarı ve kalıcılığı artırır (Yalın, 2015, s. 140).

Öğretim sürecinde, Geleneksel Türk Tiyatrosu türlerinden meddah ile ilgili bir videoya yer verilmiştir. Öğrencilerin sahnelenen bir oyun ile edebî bir metni karşılaştırabilmesi için ders kitabında yer alan ve Ankara Devlet Tiyatrosu oyuncularının sahnelediği Nalınlar ve IV. Murat adlı oyunların tanıtım videolarına yer verilmiştir.

Öğrencilerin tür ile ilgili bilgilerini artırmak ve dikkatini toplamak amacıyla öğretim sürecinde bir pandomim sanatçısına ait video kullanılmıştır. Ünlü yazar, yönetmen ve oyuncuların tiyatronun ne olduğuyla ilgili görüşlerinin yer aldığı bir video ve tiyatro türleri hakkında bilgi veren bir video öğretimin geliştirme bölümlerinde yer kullanılmıştır.

3.4.1.6. PowerPoint Sunuları

PowerPoint sunuları; konuyu tanıtmak, ilgi uyandırmak, konunun aşamalar hâlinde öğretilmesine yardımcı olmak ve konuları gözden geçirmek için kullanılan materyallerdendir (Yalın, 2015, s. 137). Özellikle öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda öğretimi kolaylaştırır. Yazılı, görsel ve işitsel özellikler yüklenebildiği için çoklu öğrenme ortamı oluşturmaya yardımcı olur.

Ders kitabında yer alan uzun ve bilgi yüklü bölümler, öğrencileri sıkmamak ve daha kalıcı öğrenmeler sağlamak için görsellerle zenginleştirilen PowerPoint sunuları ile anlatılmıştır. Öğretim sürecinde, tiyatronun temel kavramları, tiyatro türleri ve edebî akımlar konuları

PowerPoint sunusu ile anlatılmıştır. Öğrencilerin güdülerini artırmak amacıyla üniversite sınavlarında çıkmış sorular PowerPoint sunuları kullanılarak çözülmüştür.

3.4.1.7. Bulmaca

Bulmacalar, öğrenciler için eğlenceli öğrenme deneyimlerindendir. Onların çalışma alışkanlıklarını değiştirebilecek, derse olan ilgilerini artırabilecek nitelikte materyallerdir. Bulmacalar; kavram gelişimini sağlar, grupça çözüldüğünde öğrenciler arasındaki ilişkileri geliştirir, dersi anlaşılır ve zevkli hâle getirir. Öğretim sürecinin kapanış bölümünde kullanılarak konunun basitçe özetlenmesine yardımcı olur (Kaya, 2015, s. 233).

Tiyatro türlerinden trajedi ve komedi ile ilgili dikkat çeken renkler olan kırmızı ve turuncu renkte bulmacalar hazırlanarak öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmıştır. Hazırlanan bulmacalar, öğrenciler tarafından tahtada çözülmüştür. Böylece hem öğrencilerin özgüveni artırılmış hem de ders eğlenceli bir hâle getirilmiştir. Materyalde, bilginin hatırlanmasını kolaylaştırdığı için kırmızı ve turuncu renk kullanılmıştır (Yalın, 2015, s. 113). Öğretim sürecinin sonunda konu tekrarı için hazırlanan kavram bulmacalarından faydalanılmıştır (EK 12).

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, araştırmadan elde edilen verilerin uygun istatistik yöntemleri kullanılarak nesnel sonuçlar çıkartma sürecidir. Araştırmanın istatistik yöntemlerini; araştırmanın amacı ve özellikleri belirlemektedir. Bir araştırmada, bağımlı değişken üzerindeki etkisi belirlenmek istenen bir değişken var ise, tek faktörlü analizler kullanılmaktadır. Bu tek faktöre göre oluşan iki alt gruba ait ortalama puanların karşılaştırılması için de tek faktör analizleri kullanılır. Kullanılan yöntemlerin örnekleme uygun olması, araştırma sonuçlarının doğruluğu için önemlidir. Örneklemenin çok büyük ya da küçük olduğu gruplarda farklı istatistik yöntemleri kullanılmaktadır. Büyüköztürk (2017), sosyal bilimlerde yapılan deneysel araştırmalarda “alt grupların her birinin 15 ve daha yüksek olması durumunda parametrik bir istatistiğin kullanılmasının, analizde hesaplanacak anlamlılık “p” anlamlılık düzeyinde önemli bir sapma yol açmadığına ilişkin incelemelere rastlanılmaktadır” diyerek t-testlerinin bu tür araştırmalar için uygun olduğunu belirtmiştir (s. 8).

Akademik Başarı Testi için, maddelere verilen her doğru cevaba 1, yanlış, boş ya da birden fazla işaretlenmiş maddeler için 0 puan verilerek matris oluşturulmuştur. Bu değerler, araştırmaya uygun istatistik yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın alt amaçlarına bağlı olarak aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimleyici istatistikler kullanılmıştır. Grupların başarı ve kalıcılık ortalamalarının karşılaştırılmasında bağımlı t-testi, bağımsız t-testi analizlerinden yararlanılmıştır. Araştırma yapılan gruplar arasındaki farkın hangi okullardan kaynaklandığı varyans analizi ve Tukey testi ile belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizi ile ortaya çıkan bulgulara ve bu bulguların yorumları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı; kontrol ve deney gruplarının puan ortalamalarını ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemektir. Bu amaca yönelik bulgulara ulaşmak için bağımsız gruplarda t-testi yapılmıştır.

Tablo 6.

Kontrol ve Deney Gruplarının Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Öntest	Kontrol	124	11,75	4,23	-7,886	0,000
	Deney	124	16,01	4,27		
Sontest	Kontrol	123	10,33	4,33	-8,977	0,000
	Deney	122	15,27	4,29		

N: Birey sayısı

$\bar{X}$: Aritmetik ortalama

S: Standart sapma

t: Hesap değeri

p: Anlamlılık düzeyi

Kontrol ve deney gruplarının öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olup deney grupları öntest ve sontest puan ortalamaları, kontrol grupları ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksektir.

4.2. İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı; kontrol ve deney gruplarının öntest ile sontest puan ortalamaları arasındaki farkı ve bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemektir. Bu amaca yönelik bulgulara ulaşmak için bağımlı gruplarda t-testi yapılmıştır.

Tablo 7.

Kontrol ve Deney Gruplarının Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark

	Grup	N	$\bar{x}$	S	t	p
	Kontrol	123	-1,48	2,31	-2,183	0,030
	Deney	122	-0,84	2,25		

Kontrol ve deney gruplarının öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olup kontrol gruplarının öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki fark, deney gruplarının ortalamaları arasındaki farktan anlamlı derecede daha fazladır.

4.3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı; kontrol ve deney gruplarının puan ortalamalarını ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını okullar özelinde belirlemektir. Bu amaca yönelik bulgulara ulaşmak için bağımsız gruplarda t-testi yapılmıştır.

Tablo 8.

Gölköy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

	Grup	N	$\bar{x}$	S	t	p
Öntest	Kontrol	17	9,82	4,16	-2,618	0,013
	Deney	17	13,35	3,69		
Sontest	Kontrol	17	8,82	3,88	-2,727	0,010
	Deney	16	12,56	4,00		

Gölköy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol ve deney grubu öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olup deney grubu öntest ve sontest puan ortalamaları, kontrol grubu ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 9.

Gülyalı Turnasuyu Kız Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Öntest	Kontrol	28	13,43	2,67	-1,820	0,074
	Deney	27	15,00	3,67		
Sontest	Kontrol	28	12,04	2,66	-2,585	0,013
	Deney	27	14,11	3,27		

Gülyalı Turnasuyu Kız Anadolu Lisesi kontrol ve deney grupları öntest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmazken deney grubu sontest puan ortalaması, kontrol grubu ortalamasından anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 10.

Gürgentepe Şehit Ahmet Yaşar Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Öntest	Kontrol	14	6,79	2,58	-7,032	0,000
	Deney	15	14,27	3,10		
Sontest	Kontrol	14	6,07	2,56	-6,927	0,000
	Deney	14	13,07	2,79		

Gürgentepe Şehit Ahmet Yaşar Anadolu Lisesi kontrol ve deney grubu öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olup deney grubu öntest ve sontest puan ortalamaları, kontrol grubu ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 11

Gürgentepe Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Öntest	Kontrol	9	6,56	2,74	-1,298	0,213
	Deney	9	8,44	3,40		
Sontest	Kontrol	8	4,88	3,14	-1,636	0,123
	Deney	9	7,67	3,81		

Gürgentepe Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi deney grubu öntest ve sontest puan ortalamaları, kontrol grubu ortalamalarından daha yüksektir. Ancak deney ve kontrol grubu öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı düzeyde değildir.

Tablo 12.

Ordu Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Öntest	Kontrol	28	11,61	3,33	-9,363	0,000
	Deney	28	18,82	2,36		
Sontest	Kontrol	28	9,29	3,77	-11,233	0,000
	Deney	28	18,54	2,19		

Ordu Anadolu Lisesi kontrol ve deney grubu öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olup deney grubu öntest ve sontest puan ortalamaları, kontrol grubu ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 13.

Ulubey Anadolu Lisesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

	Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Öntest	Kontrol	28	15,54	2,43	-6,268	0,000
	Deney	28	19,14	1,84		
Sontest	Kontrol	28	14,25	3,00	-6,019	0,000
	Deney	28	18,21	1,77		

Ulubey Anadolu Lisesi kontrol ve deney grubu öntest ve sontest puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olup deney grubu öntest ve sontest puan ortalamaları, kontrol grubu ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksektir.

4.4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı; kontrol ve deney gruplarının öntest ile sontest puan ortalamaları arasındaki farkı ve bu farkın anlamlı olup olmadığını okullar özelinde belirlemektir. Bu amaca yönelik bulgulara ulaşmak için bağımlı gruplarda t-testi yapılmıştır.

Tablo 14.

Gölköy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark

	Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
	Kontrol	17	-1,00	2,24	0,244	0,809
	Deney	16	-1,19	2,17		

Gölköy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalaması arasındaki fark, deney grubu ortalamasından daha azdır. Öntest ve sontest puan ortalamaları farkı, deney ve kontrol gruplarında anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tablo 15.

Gülyalı Turnasuyu Kız Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Kontrol	28	-1,39	2,22	-0,781	0,438
Deney	27	-0,89	2,56		

Gülyalı Turnasuyu Kız Anadolu Lisesi kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalaması arasındaki fark, deney grubu ortalamasından daha fazladır. Öntest ve sontest puan ortalamaları farkı, deney ve kontrol gruplarında anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tablo 16.

Gürgentepe Şehit Ahmet Yaşar Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Kontrol	14	-0,71	0,83	0,858	0,399
Deney	14	-1,39	2,68		

Gürgentepe Şehit Ahmet Yaşar Anadolu Lisesi kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalaması arasındaki fark, deney grubu ortalamasından daha azdır. Öntest ve sontest puan ortalamaları farkı, deney ve kontrol gruplarında anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tablo 17.

Gürgentepe Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Kontrol	8	-1,88	2,03	-1,343	0,199
Deney	7	-0,78	1,30		

Gürgentepe Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalaması arasındaki fark, deney grubu ortalamasından daha fazladır. Öntest ve sontest puan ortalamaları farkı, deney ve kontrol gruplarında anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

Tablo 18.

Ordu Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Kontrol	28	-2,32	2,97	-3,019	0,004
Deney	28	-0,29	1,98		

Ordu Anadolu Lisesi kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalaması arasındaki fark, deney grubu ortalamasından daha fazladır. Öntest ve sontest puan ortalamaları farkı, deney ve kontrol gruplarında anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir.

Tablo 19.

Ulubey Anadolu Lisesi Öntest ile Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Fark

Grup	N	$\bar{X}$	S	t	p
Kontrol	28	-1,29	2,17	-0,598	0,552
Deney	28	-0,93	2,29		

Ulubey Anadolu Lisesi kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalaması arasındaki fark, deney grubu ortalamasından daha fazladır. Öntest ve sontest puan ortalamaları farkı, deney ve kontrol gruplarında anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir.

4.5. Beşinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacı; okulların öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkın hangi okullardan kaynaklandığını belirlemektir. Puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 20.

Okulların Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

	Grup	N	$\bar{x}$	S	F	p
Öntest	D_1 ve K_1	34	11,6	4,3	26,865	0,000*
	D_2 ve K_2	55	14,22	3,3		
	D_3 ve K_3	29	10,7	4,7		
	D_4 ve K_4	18	7,5	3,1		
	D_5 ve K_5	56	15,2	4,6		
	D_6 ve K_6	56	17,3	2,8		
Sontest	D_1 ve K_1	34	10,6	4,3	21,821	0,000*
	D_2 ve K_2	55	13,1	3,1		
	D_3 ve K_3	29	9,6	4,4		
	D_4 ve K_4	18	6,4	3,7		
	D_5 ve K_5	56	13,9	5,6		
	D_6 ve K_6	56	16,2	3,2		

Tek yönlü varyans analizine göre, öntest ve sontest puan ortalamaları okullara göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Farklılığın hangi okuldan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi yapılmıştır.

Tukey testine göre, Ulubey Anadolu Lisesi puan ortalaması bütün okullardan anlamlı derecede daha yüksektir. Ordu Anadolu Lisesi ve Gülyalı Turnasuyu Kız Anadolu Lisesi arasında anlamlı bir fark yoktur ama bu iki okulun puan ortalamaları diğer okulların puan ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksektir.

9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi tiyatro ünitesinin materyal destekli öğretimle yapılmasının başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın bulgularından hareketle şunlar söylenebilir:

1-Materyal destekli öğretim yapılan deney gruplarının öntest ve sontest puan ortalamaları, geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol gruplarının ortalamalarından anlamlı

derecede daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgulardan hareketle öğretimde materyal kullanımının başarı ve kalıcılığı artırdığı gözlemlenmiştir.

2-Materyal destekli öğretim yapılan deney grupları ile geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol grupları okullar özelinde değerlendirildiğinde öğretimde materyal kullanımının bütün okullarda başarıyı artırdığı görülmüştür. Okulların öntest ve sontest puanlarının farklarından elde edilen bulgular, materyal destekli öğretimin bütün okullarda anlamlı düzeyde olmasa da kalıcılığı etkilediğini göstermiştir. Kalıcılığın anlamlı bulunduğu tek okul Ordu Anadolu Lisesi olmuştur.

3-Öntest ve sontest puan ortalamaları en yüksek okullar, Anadolu lisesi türündeki okullar olmuştur. Bu bulgular, ders başarısı yüksek öğrencilerin öğretimde materyal kullanımının başarı ve kalıcılığı daha fazla etkilediğini göstermektedir. En düşük farkın meslek lisesi türündeki okullarda görülmesi de bu düşüncüyü desteklemektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi tiyatro ünitesinin materyal destekli öğretimle yapılmasının başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmaların bulgularından elde edilen sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Araştırmada, 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin başarı ve kalıcılığa etkisi incelenmiştir. Kazanımlar, öğretim ortamları, öğrenci özellikleri dikkate alınarak hazırlanan materyallerle öğretim yapılan deney grubu ve geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol grubu öntest puan ortalamaları ile başarı ölçülmüştür. Öntest uygulandıktan üç hafta sonra aynı test her iki gruba da sontest olarak uygulanmıştır. Her iki ölçmeden elde edilen veriler arasındaki fark ile kalıcılık ölçülmüştür.

Deney ve kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalamalarını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplarda t-testi ile, materyal destekli öğretim yapılan deney grubu (N:124) öntest ($\bar{X}$:16,01) ve sontest ($\bar{X}$:15,27) puan ortalamasının, geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol grubu (N:124) öntest ($\bar{X}$:11,75) ve sontest ($\bar{X}$:10,33) puan ortalamasından daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak materyal destekli öğretimin ders başarısını olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Deney ve kontrol grubunun öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan bağımlı gruplarda t-testi ile deney grubunun (N:123) öntest ve sontest puan ortalaması arasında -0,84'lük puan farkı bulunmuştur. Kontrol grubunun (N:122) öntest ve sontest puan ortalaması arasındaki fark -1,48 olarak bulunmuştur. İki grubun

öntest ve sonest puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüş ve materyal destekli öğretimin kalıcılığı olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Okulların deney ve kontrol grubu öntest puan ortalamaları değerlendirildiğinde okulların tamamında, materyal destekli öğretim yapılan deney grubu puan ortalamalarının geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol grubu puan ortalamalarından yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bütün okullarda materyal destekli öğretimin başarıyı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber meslek lisesi türündeki okulların, öntest ve sonest puan ortalamaları en düşük okullar olduğu görülmüştür.

Okulların deney ve kontrol grubu öntest ve sonest puan ortalamaları arasındaki fark değerlendirildiğinde, kontrol gruplarının öntest ve sonest puan ortalamaları arasındaki farkın, deney gruplarının puan ortalamalarındaki farktan daha fazla olduğu görülmüştür. Bu farkın bütün okullarda anlamlı olmadığı, anlamlı düzeydeki tek farkın Ordu Anadolu Lisesi deney grubuna ait olduğu belirlenmiştir. Materyal destekli öğretimin başarı seviyesi yüksek okullarda kalıcılığı anlamlı düzeyde etkilediği ancak meslek lisesi türündeki okullarda kalıcılığı anlamlı düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

9. sınıf Türk dili ve edebiyatı derslerinde geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan kontrol gruplarında, öğrencilerin sık sık öğretim sürecinden koptuğu gözlemlenmiştir. Öğretimde kullanılan tek materyal olan ders kitabında çok uzun metinlere yer verilmesi öğrencilerin derse olan ilgisini azaltmıştır. Soru-cevap ve tartışma yöntemleri kullanılarak öğrencilerin ilgisi çekilmeye çalışılmıştır.

Materyal destekli öğretim yapılan deney gruplarında öğrencilerin dersi ilgiyle takip ettikleri görülmüştür. Öğretim ortamı ise; kazanımlara ve öğrenci özelliklerine uygun olarak geliştirilen materyaller ile zenginleştirilmiş ve bireysel farklılıklar dikkate alınmıştır. Bu çoklu öğrenme ortamıyla öğrenme biçimi, öğrenme hızı, hazır bulunuşluk düzeyi gibi bireysel farklılıklar en aza indirilerek etkili bir öğretim yapılmıştır. Süreçten hem öğrencilerin hem de öğretmenin keyif aldığı görülmüştür.

Materyal destekli öğretim ile öğretmen süreyi daha ekonomik kullanmıştır. Öğretim zamanı konusunda sorun yaşanmayan deney gruplarında, öğrencilerle daha yoğun iletişim kurulmuş ve daha çok öğrenci materyaller ile aktifleştirilmiştir. Böylece öğrencilerin okuma, yazma ve sözlü iletişim becerilerine katkıda bulunulmuştur.

9. sınıf Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin başarı ve kalıcılığa etkisini araştıran bu çalışmanın sonucu; ilköğretim fen bilgisi, sosyal bilgiler, yabancı dil, inkılap tarihi, matematik derslerinde görsel, işitsel ya da bilgisayar tabanlı materyal kullanımının başarı ve kalıcılığa etkisini ölçen çalışmaların sonuçlarını desteklemektedir.

5.2. Öneriler

Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretim ile öğrencilerin başarısı ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığı arasında materyal destekli öğretim yapılan deney grubu lehine anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna dayanarak Türk dili ve edebiyatı öğretiminde materyal kullanımı ile ilgili şu önerilerde bulunulabilir:

- 1-Örneklemin ve uygulama süresinin daha fazla olduğu çalışmalar yapılabilir.
- 2-Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin farklı sınıf düzeylerinde ve konularda başarı ve kalıcılığa etkisi ölçülebilir.
- 3-Türk dili ve edebiyatı derslerinin bilgisayar destekli öğretimi ile diğer yardımcı materyallerle öğretimi arasındaki farkı ölçen araştırmalar yapılabilir.
- 4-Öğretmen ve öğrencilerin EBA (Eğitim Bilişim Ağı) ile ilgili görüşleri alınarak iyileştirme çalışmalarında bulunulabilir. Tiyatro konusu ile ilgili materyaller yenilenebilir. EBA'dan faydalanan öğrenci ve öğretmenler ödüllendirilebilir.
- 5-Öğrencilerin Türk dili ve edebiyatı ve tiyatroya ilgilerini artırmak amacıyla dikkat çeken, ilgi uyandıran görsel materyaller okul koridorlarına asılabilir.
- 6-Öğretimin en temel materyali ders kitaplarıdır ve bu kitaplar öğretim sürecinin planlanmasında kılavuz görevi üstlenmelidir. 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitapları, öğretmenleri tiyatro ünitesinde yardımcı materyal kullanmaya yönlendirecek şekilde hazırlanabilir.
- 7-Ders kitaplarında tiyatro ünitesine uygun resim, fotoğraf, kavram haritası ve alıştırmalar kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Aça, M., Ekici, M. ve Yılmaz, A. M. (2015). Anonim halk edebiyatı. M. Ö. Oğuz (Ed.), *Türk halk edebiyatı el kitabı* içinde (133-238). Ankara: Grafiker.
- Agan, Ş. İ. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal destekli yabancı dil (İngilizce) öğretiminin, ilköğretim okul öncesi eğitimi anasınıfı öğrencilerinin öğrenme ve hatırlama düzeyleri üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Akçay H., Tüysüz C., Feyzioğlu B. ve Oğuz B. (2008), Bilgisayar tabanlı ve bilgisayar destekli kimya öğretiminin öğrenci tutum ve başarısına etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 169-181.
- Akdağ, M. ve Tok, H. (2008). Geleneksel öğretim ile powerpoint sunum destekli öğretimin öğrenci erişimine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 26-34.
- Alkan, C. (1997). *Eğitim teknolojisi*. Ankara: Anı.
- Altınok, Ş. (2011). *Orta öğretim 9. sınıf öğrencilerine şiir okuma zevki kazandırılmasında görsel ve işitsel materyal kullanımının rolü (Mamak ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- And, M. (2014). *Başlangıcından 1983'e Türk tiyatro tarihi*. İstanbul: İletişim.
- Arıkan, A. (2009). Edebiyat Öğretiminde Görsel Araç Kullanımı: Kısa Öykü Örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (27), 1-16.
<https://ardaarikan.weebly.com/uploads/1/0/2/9/10295113/vic.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- Arslan, Ö. (2008). *İlköğretim 8. sınıf T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde görsel ve işitsel materyal kullanımının öğrencilerin akademik başarıları ve hatırdan tutma düzeyleri üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Atabay, S. (2014). Mekan ve Mimarının Eğitimde Başarıya Etkisi. Binat, B. ve Şık, N. (Ed.), *Eğitim Yapıları içinde* (s. 36-40). İstanbul: Vitra Çağdaş Mimarlık.
- Avcı, Ü. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Bilgi Toplumunda Öğretmenin Tükenmişliği: Teknoloji Kullanımı ve Tükenmişliği Önlemeye Yönelik Alınacak Önlemler. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (9), 13-26.
- Aydın, Y. (2004). *Sosyal bilgiler dersinde görsel materyal kullanımının başarıya ve derse tutuma etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Aydoğan, S. (2007). *Meslek liselerinde derslerde elektronik materyal kullanımının dersin etkinliğindeki rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aytaç, G. (2016). *Genel edebiyat bilimi*. İstanbul: Papirüs.
- Banarlı, N. S. (2013). *Türkçenin sırları*. İstanbul: Kubbealtı.
- Barani, G. H. Z. (2014). *Bilgisayar destekli animasyonla öğretim yönteminin fen bilgisi öğretmenliği Fizik 4 (modern fizik) dersi ile ortaöğretim 11. sınıf Modern fizik dersindeki akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Başak, A. (2002). *Materyal kullanımının ilköğretim okulu öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başaran, İ. E. (2013). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Siyasal.
- Başboğaoğlu, U. (2011). Öğretim sürecinde kullanılan araçlar ve görsel-işitsel araçlar. Demirel, Ö. ve Altun, E. (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı içinde* (s. 68-85). Ankara: Pegem.
- Baytekin, Ç. (2004). *Öğrenme öğretme teknikleri ve materyal geliştirme*. Ankara: Anı.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.

- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Calvin, W. H. ve Ojeman, G. A. (2009). *Neil'in Beyniyle Konuşmalar*. (Çev. G. Koca). İstanbul: Metis.
- Can (2009). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal bilgiler dersinde (araç-gereç) materyal kullanımının öğrenci başarısına etkisi (Kars ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Çakır, Ö. (2009). Servet-i Fünûn Edebiyatı'nın öğretiminde görsel materyal kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 211-236.
- Çalışlar A. (2009). *Tiyatronun ABC'si*. İstanbul: Say.
- Çapar, T. (2012). *Coğrafya öğretmenlerinin etkili materyal kullanımının öğrencilerin tutum, akademik başarı ve hatırd tutma düzeylerine etkisi (İzmir örneği)*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çelik, T. (2010). *Dil ve edebiyat öğretimi*. Ankara: Anı.
- Çelik, L. (2011). Öğretim materyallerinin hazırlanması ve seçimi. Demirel, Ö. ve Altun, E. (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (s. 27-64). Ankara: Pegem.
- Çelik, Y., Kurt, M., Yargı U., Ş. ve Uyar, M. (2016). *Türk dili ve edebiyatı 9. sınıf öğretim materyali*. MEB Yayınları.
- Çetin, İ. (2015). Öğretim yöntem ve teknikleri. İ. Çetin (Ed.), *Dil ve edebiyat öğretim yöntemleri* içinde (s. 81-94). Ankara: Nobel.
- Çiftçi, Ü. (2002). *Sosyal bilgiler 6. 7. ve 8. sınıf derslerinde materyal kullanımının öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çilenti, K. (1991). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Kadioğlu.
- Demircioğlu, İ. H. (2015). Tarih öğretimi, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. İ. H. Demircioğlu (Ed.), *Tarih öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (1-12). Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö. ve Altun, E. (2011). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem.

- Demirel, Ö. ve Yağcı, E. (2011). Eğitim, öğretim teknolojisi ve iletişim. Demirel, Ö. ve Altun, E. (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (s. 1-25). Ankara: Pegem.
- Dilci, T. (2015). *Eğitimin mekansal boyutu*. Kayseri: Geçit.
- Düzgün, D. (2000). Osmanlı döneminde Geleneksel Türk Tiyatrosunun genel görünümü. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (14), 63-69. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/32730> sayfasından erişilmiştir.
- Elçin, Ş. (1981). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Ergen, M. (2006). *Sahneleme önerileri*. İstanbul: Papirüs.
- Ergin, A. (2010). *Eğitimde etkili iletişim*. Ankara: Anı.
- Eroğlu, S. (2006), *Görsel ve işitsel materyal kullanımının ortaöğretim 3. sınıf öğrencilerinin biyoteknoloji ile ilgili kavramları öğrenmeleri ve tutumları üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erşen, A. N. (2014). *Materyal destekli matematik öğretiminin ortaokul 6. sınıf öğrenci başarısına, tutumuna, kaygısına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Ertem, İ. S. (2014). *Okuma yazma eğitimi ve teknoloji*. Ankara: Nobel.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- Fer, S. (2009). *Öğretim tasarımı*. Ankara: Anı.
- Fowlkes, J. G. (1979). *Görsel-işitsel araçlar*. (İ. Özdi, Çev.). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Güner, M. (2016). *Türkçe dersinde otantik görev temelli materyal kullanımının öğrencilerin okuduğunu anlama, yazma becerileri ve yazma motivasyonları üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Güney N. ve Aytan T. (2013). *Aktif Öğrenme Teknikleriyle Dil Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Nobel.

- Günindi, Y. (2005). *Kullanılan yöntem ve araç-gereçlerin ilköğretim sosyal bilgiler dersinin işlenmesine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güven, G. ve Sülün, Y. (2012). Bilgisayar destekli öğretimin 8. sınıf fen ve teknoloji dersindeki akademik başarıya ve öğrencilerin derse karşı tutumlarına etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9(1), 68-79.
- Güvener, A. R. (2005). *Öğretim materyallerinin başarıya, tutuma ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güzel, A. ve Torun, A. (2014). *Türk halk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Akçağ.
- Güzel, A. (2014). Edebiyat eğitiminde amaçlar ve bu amaçlara yönelik yöntem, teknik ve örnek uygulamalar. İ. Çetin (Ed.), *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatları Öğretimi Sempozyumu Bildirileri*. 101-104.
- Güzel, A. (2015). Edebiyat eğitiminde amaçlar ve bu amaçlara yönelik yöntem, teknik ve örnek uygulamalar. İ. Çetin (Ed.), *Dil ve edebiyat öğretim yöntemleri içinde* (95-110). Ankara: Nobel.
- İçel, R. (2011), *Bilgisayar destekli öğretimin matematik başarısına etkisi: GeoGebra örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- İnce Yakar, H. G. (2011). *Destanların öğretiminde film kullanımının ortaöğretim Türk edebiyatı derslerindeki akademik başarıya etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İslam K., A. (2009). Cumhuriyet dönemi Türk tiyatrosu. R. Korkmaz (Ed.), *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı* içinde (379-398). Ankara: Grafiker.
- İşman, A. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Sempati.
- Kacar, A. Ö. ve Doğan N. (2007). Okulöncesi eğitimde bilgisayar destekli öğretimin rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Akademik Bilişim*, 1-11.
<http://ab.org.tr/ab07/bildiri/43.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Kalelioğlu, F. (2013a). Temel kavramlar. E. Cabı (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (1-14). Ankara: Pegem.

- Kalelioğlu, F. (2013b). Öğrenmeyi görsel, ses, video ve çoklu ortam uygulamaları ile destekleme. E. Cabı (Ed.), *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (65-100). Ankara: Pegem.
- Kaplan, M. (2012). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergah.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karasar, N. (2014). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Ankara: Nobel.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin.
- Kaya, O. N. (2003). Eğitimde alternatif bir değerlendirme yolu: kavram haritaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (25), 265-271. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/hunefd/article/view/5000048813/5000046133> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, R. (2015). Tarih derslerinde alternatif materyal kullanımı. İ. H. Demircioğlu ve İ. Turan (Ed.), *Tarih öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (225-248). Ankara: Pegem.
- Keser, M. Ş. (2012), *Sosyal bilgiler dersinde bilgisayar destekli eğitimin akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Kıncal, R. Y. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Koşar, E. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Bursa: Ezgi.
- Kulaberoğlu, N. (1999). *İlköğretim II. kademe fen derslerinde kavram haritalarının başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kunos, I. (2001). *Türk halk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Küçükahmet, L. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Meydan, A. (2001). *İlköğretim birinci kademe sosyal bilgiler ünitelerinin işlenişinde laboratuvar ve görsel-işitsel materyal kullanımının öğrencilerin niteliksel gelişimine etkisinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Millî Eğitim Bakanlığı (1973). *Millî Eğitim Temel Kanunu*. 12(14574). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2015). *Türk Dili ve Edebiyatı Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Nutku, Ö. (1990). *Dram sanatı*. İstanbul: Kabalcı.
- Nutku, Ö. (1997). *Meddahlık ve meddah hikâyeleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Önal, M. (2011). *Edebiyat ve iletişim*. Ankara: Kurgan.
- Öztürk, M. (2011), *Bilgisayar destekli öğretim yönteminin oran orantı konusunun öğretiminde akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Perkmen, S. ve Tezci, E. (2011). *Eğitimde teknoloji entegrasyonu*. Ankara: Pegem.
- Sakaoğlu, S. (2011). *Türk gölge oyunu Karagöz*. Ankara: Akçağ.
- Sekman, M. (2016). *Her şey beyinde başlar*. İstanbul: Alfa.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı.
- Sönmez, Ö. F. (2006), *İlköğretim sosyal bilgiler 7. sınıf Karadeniz Bölgesi konusunun görsel araç-gereçlerle öğretiminin öğrencilerin akademik başarısına etkisinin değerlendirilmesi (Tokat örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sülükçü, Y. (2011), *Yabancılar Türkçe öğretiminde (temel seviye A1) bilgisayar destekli materyal geliştirme ve bunun öğrenci başarısına etkisi*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sümer, N., Demirutku, K. ve Özkan, T. (2007). *Araştırma teknikleri*. İstanbul: Morpa.
- Şimşek, N. (2002). *Derste eğitim teknolojisi kullanımı*. Ankara: Nobel.
- Şimşek, N. (2007). *Öğretim teknolojileri kullanımı ve materyal geliştirme*. Ankara: Asil.
- Tanpınar, A. H. (2013). *Edebiyat dersleri*. (A., Uçman, Haz.). İstanbul: Dergah.
- Tanrıöğen, A. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.

- Taş, H. Y., Demirdöğmez, M. ve Küçüköğlu, M. (2017). Geleceğimiz olan z kuşağının çalışma hayatına muhtemel etkileri. *Uluslar arası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 7(13). 1031-1048
- Tekmen, S. (2006), *Fizik dersinde, bilgisayar destekli eğitimin öğrencilerin erişimine, derse karşı tutumlarına ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Temel, T. (2016). Türk modernleşmesinin taşıyıcı gücü: Tiyatro. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 5(26), 1763-1776.
- Tezci, E. (2011). Öğretim materyallerinin tasarımı. S. Perkmen ve E. Tezci (Ed.). *Eğitimde teknoloji entegrasyonu içinde* (s. 15-56). Ankara: Pegem.
- Tokgöz, İ. F. ve Taşkın, Ç. Ş. (2015), Sınıf öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecinde materyal kullanımlarının öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(16), 422-440.
- Tolga, A. (2000). *Ortaöğretim biyoloji eğitiminde görsel ve işitsel materyal kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Töre, E. (2009). Türk tiyatrosunun kaynakları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 1-II Winter, 4, 2181-2348.
- Uçan, H. (2015). *Dilbilim, göstergebilim ve edebiyat eğitimi*. İstanbul: İz.
- Uzgören, S. (2013). *Teknik ve örnekleri ile ilköğretimde tiyatro*. Ankara: Nobel.
- Ün Açıkgöz, K. (2002). *Aktif öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası.
- Veyis, F. (2016). *Millî edebiyat dönemi Türk edebiyatı'nın etkileşimli çoklu ortam materyaliyle öğretiminin Türk edebiyatı dersine yönelik tutuma ve akademik başarıya etkisi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Vural, B. (2004). *Eğitim-öğretimde teknoloji ve materyal kullanımı*. İstanbul: Hayat.
- Yalçın, A. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Akçağ.
- Yalçın, A. (2018). *Türkçenin öğretimi yöntemleri*. Ankara: Akçağ.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2012). *Tiyatro ve canlandırma*. Ankara: Akçağ.

- Yalın, H. İ. (2015). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel.
- Yanpar Şahin, T. ve Yıldırım, S. (1999). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Anı.
- Yeşiltaş, E. (2006), *Sosyal bilgiler fiziki coğrafya konuları öğretiminde araç-gereç kullanımını öğrencilerin başarı düzeylerine etkisi (Kars ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Yıldız, N. H. (2014). *Türkçe öğretmenlerinin derslerde materyal kullanımına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yiğit, N., Alev, N., Özmen, H., Altun, T. ve Akyıldız, S. (2007). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Trabzon: Akademi.
- Yörük, S. ve Verim, G. (2014). Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öğretim teknolojileri ve materyal tasarımlarına ilişkin görüşleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 14, 1-8. <http://dx.doi.org/10.5578/fmbd.6557>
- Yücel Çetin, A. (2015). Aktif öğrenme tekniklerinin Türk edebiyatı ile dil ve anlatım öğretim programları konularında kullanımına yönelik bir uygulama. *X. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri*, 790-796.
- Yücel Çetin, A., İnce Yakar, H. G. ve Demiral, H. (2015). Türk edebiyatı öğretiminde araç-gereç ve kullanımları. İ. Çetin (Ed.), *Dil ve edebiyat öğretim yöntemleri içinde* (s. 289-315). Ankara: Nobel.

EKLER

EK 1: Etik Kurul Onayı

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

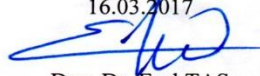
OTURUM TARİHİ	OTURUM SAYISI	KARAR SAYISI
16.03.2017	03	3

KARAR NO: 2017-03

Ekin Devrim AÇIKGÖZ'ün "Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin başarı ve kalıcılığa etkisi" araştırma önerisinin etik yönden incelenmesi konusu görüşüldü;

Ekin Devrim AÇIKGÖZ'ün "Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin başarı ve kalıcılığa etkisi" araştırma önerisinin etik yönden uygun olduğuna, toplantıya katılanların oybirliğiyle karar verildi.

ASLI GİBİDİR
16.03.2017

Doç. Dr. Erol TAŞ
Başkan

EK 2: Araştırma İzni

T.C.
ORDU VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 18802389-44-E.3550295
Konu : Araştırma İzni

16.03.2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün
07.03.2012 tarihli ve 3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Ekin Devrim AÇIKGÖZ 'ün 13.03.2017 tarihli başvurusu

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ekin Devrim AÇIKGÖZ 'ün "Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Materyal Destekli Öğretimin Başarı ve Kalıcılığa Etkisi (9. Sınıf 6. Ünite Tiyatro Örneği)" adlı tez çalışması Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından ilgi (a) genelge hükümleri doğrultusunda incelenmiş olup uygulanmasında sakınca görülmemiştir.

Söz konusu çalışmanın Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans Öğrenci Ekin Devrim AÇIKGÖZ tarafından; eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmamak, uygulamalarda Onay ekinde yer alan mühürlü formun kullanılması ve araştırmada elde edilen sonuçların Müdürlüğümüze dijital ortamda teslim edilmesi kaydıyla, İlimiz genelinde 9. Sınıf öğrencilerine 2016 - 2017 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde Okul Müdürlüğünün sorumluluğunda gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olur 'larınıza arz ederim.

Serdar YURDABAKAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
16.03.2017

Dr. Şaban KARATAŞ
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Saray Mah. Ulu Konak Cad. No:5 52089 ORDU
Telefon : (0 452) 223 16 29 / (1401) Faks : (0 452) 225 01 44
e-posta: arge52@meb.gov.tr Elektronik Ağ: http://ordu.meb.gov.tr

Güvenli Elektronik İmza
Aşiret Arslan
Bilgi
Murat KAHRAMAN
V.H.K.İ.

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 2085-ab36-3f5b-8b34-ad77 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3: Akademik Başarı Testi

Akademik Başarı Testi

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi VI. Ünite: Tiyatro

Sevgili Öğrenciler,

Cevaplayacağınız sorular ile “*Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde materyal destekli öğretimin başarı ve kalıcılığa etkisi*” araştırılacaktır. Cevaplarınız sadece araştırma amacıyla kullanılacağından testte yer alan soruları cevaplarken göstereceğiniz önem, araştırmanın güvenilirlik düzeyini yükseltecektir. Test, dört boşluk doldurma, dört doğru-yanlış ve on üç çoktan seçmeli sorudan oluşmaktadır. Başarılar.

Ekin Devrim AÇIKGÖZ
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

1. Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

Herhangi bir olay, durum veya tasarının sahnede canlandırılması amacı ile yazılmış eserlere denir.

Tiyatro türleri ele aldıkları konu ve konuyu işleyiş biçimlerine göre, ... ve adlarını alır.

Şinasi'nin adlı eseri Batılı anlamda tiyatronun edebiyatımızdaki ilk örneği kabul edilmektedir.

Sahnenin arkasında duran ve gerektiğinde oyunculara sözlerini fısıltıyla söyleyip hatırlatan görevliye adı verilir.

2. Konuşmaya yer verilmeyen, konuların jest ve mimiklerle anlatıldığı tiyatro çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vodvil B) Trajedi C) Pantomim D) Dram E) Opera

3. “Nahınlar” adlı tiyatro eserinin yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Turan Ofazoğlu
B) Recep Bilginer
C) Haldun Taner
D) Necati Cumalı
E) Orhan Asena

4. "Bir eser, acısıyla tatlısıyla tüm yaşamı sahnede sunmalıdır." cümlesi hangi tiyatro türünü işaret etmektedir?

- A) Söylev B) Komedi C) Pantomim D) Dram E) Trajedi

5. Aşağıdakilerden hangisi trajedinin bir özelliği değildir?

- A) Konular mitoloji ve tarihten alınır.
B) Üç birlik kuralına uyulur.
C) İzleyicilerde acıma duygusu uyandırır.
D) Erdem ve ahlak her şeyden üstün tutulur.
E) Kahramanları sıradan halk arasından seçilir.

6. Tiyatroda oyuncuların bir defada yaptıkları uzun konuşmalara ne ad verilir?

- A) Tırat B) Prömiyer C) Jest D) Mimik E) Replik

7. Aşağıdakilerden hangisi tiyatro eserinin yapı unsurlarından biri değildir?

- A) Dramatik Örgü
B) Yer
C) Perde
D) Zaman
E) Çatışma

8. Toplumun gülünç ve aksak yönlerini yansıtan oyunlara ne ad verilir?

- A) Sosyal Komedi
B) Töre Komedi
C) Gelenek Komedi
D) Entrika Komedi
E) Halk Komedi

9. Aşağıdakilerden hangisi Geleneksel Türk Tiyatrosu türlerinden biri değildir?

- A) Karagöz
B) Orta Oyunu
C) Halk hikâyeleri
D) Meddah hikâyeleri
E) Köy seyirlik oyunları

10. Trajedi türü aşağıda verilen akımlardan hangisinden etkilenmiştir?

- A) Realizm
- B) Romantizm
- C) Naturalizm
- D) Klasisizm
- E) Sembolizm

11. Tiyatroda 19. yüzyıldan sonra trajedinin yerini hangi tiyatro türü almıştır?

- A) Dram
- B) Komedi
- C) Pantomim
- D) Karagöz
- E) Kukla

“Ziba Dudu: Ağlama sen ağlayacağına düşmanların ağlasın.

Müştak Bey: Ah, düşmanlarım bu halimi görse nasıl gülerler.

Ziba Dudu: Haydi oğlum gelin hanımın duvağını aç da yüzünü gör. Biraz gönlün açılır.

Müştak Bey: Şeytan görsün yüzünü!

Ziba Dudu: Aç evladım, aç!

Müştak Bey: İstemem! (elini çekerken Sakine Hanımın duvağı ile iğreti saç elinde kalır.)

Ziba Dudu: Vaaay! Zavallı kızcağızın sırma gibi nazik saçlarını yolup çıkardı.

Müştak Bey: Haklısın, beyaz saçları sırma gibi. Baksana nasıl parlıyor.”

Şinasi – Şair Evlenmesi

12. Yukarıda verilen metin, aşağıda verilen tiyatro türlerinden hangisinin özelliklerini taşımaktadır?

- A) Trajedi
- B) Komedi
- C) Dram
- D) Efsane
- E) Orta Oyunu

- I. Olay birliği
- II. Mekan birliği
- III. Karakter birliği
- IV. Çatışma birliği
- V. Zaman birliği

13. Aşağıdakilerden hangisinde üç birlik kuralı ile ilgili olan maddeler bir arada verilmiştir?

- A) I-II-III
- B) I-II-V
- C) II-III-IV
- D) II-IV-V
- E) I-III-V

“Geri gönderiyorum Hermiyon’u... Koyarak
Alnına taç yerine ebedî zillet ancak.
Düğünü hazır, hazırlanan mabede gidip hemen
Ona yapılan tacı size giydireyim ben.
Madam, bu hor görülür bir ihsan değil fakat,
Size söylüyorum ben; ya ölüm, ya saltanat.
Kalbim, tam bir senelik nankörlükten bezgin,
Tereddüdünü artık çekemez kaderinin.” *Racine (Rasin) - Andromak*

14. Yukarıdaki metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Trajedi
- B) Komedi
- C) Dram
- D) Opera
- E) Pantomim

15. Aşağıdaki boşluklara, cümlelerde verilen bilgiler doğruysa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

- () Sahnelenmek üzere ortaya konan tiyatro metni, edebiyatın konu alanına girmektedir.
- () Tiyatro kendine özgü kuralları olan edebiyattan ayrı bir sanat dalıdır.
- () Tiyatro metinleri sadece oynanmak için yazılır.
- () Dramda üç birlik kuralına uyulur.

EK 4: Ders Planları

BIÇIMSEL BÖLÜM

Sınıf: 9

Ders: Türk Dili ve Edebiyatı

Konu: Tiyatro

Süre: 40 Dakika

Materyaller: Ders Kitabı, Etkileşimli Tahta, PowerPoint Sunusu, Tiyatro Afişi, Fotoğraflar, Video, Kavram Haritası.

Kazanımlar: Göstermeye bağlı metinleri tanır.

Tiyatronun güzel sanatlar içindeki yerini belirler.

Tiyatro, tiyatro metni, dram, drama, dramatik tür, oyun kelimelerinin anlamlarını ve kullanımlarını belirler.

Edebî türlerin Türk ve dünya edebiyatındaki önemli eserlerini tanır.

Metnin türünün edebiyat tarihi içindeki gelişimini kavrar.

ÖĞRETİM SÜRECİ

Dikkat Çekme: Öğretmen sınıfa bir tiyatro afişi ile gelir. Aştiğı afişin ne ile ilgili olduğunu sorar. Öğrencilere daha önce hiç tiyatroya gidip gitmedikleri sorulur. Etkileşimli tahtada gösterilen tiyatro ile ilgili bir karikatür yorumlanır.

Güdüleme: Tiyatronun insanın karakterini geliştiren bir sanat dalı olduğu belirtilir.

Gözden Geçirme: Tiyatronun tanımı ve tiyatro ile ilgili genel kavramlar üzerinde durulur. Olay çevresinde gelişen edebî metinlerle ilgili hazırlanan kavram haritaları incelenir. Göstermeye bağlı edebî metinler kısaca tanıtılır.

Derse Geçiş: Öğrencilere gelenek ve modern kavramlarının zihinlerinde neler çağrıştırdığı sorulur. Nerede ve nasıl ortaya çıktığı belirtilir. Diğer sanatlarla tiyatro ilişkisi üzerinde durulur. Geleneksel Türk tiyatrosu ile ilgili hazırlanan video izlenir. Türk tiyatrosunun tarihî gelişimi özetlenir. Batı tiyatrosu tanıtılır.

Geliştirme: Tiyatro ile ilgili genel bilgileri içeren PowerPoint sunusu ile öğretim süreci zenginleştirilir. Ülkemizde yer alan antik tiyatrolar ve tiyatronun tarihi gelişimi üzerine fotoğraflar eşliğinde bilgi verilir. Konuyla ilgili kısa bir video seyredilir. Tiyatronun sahne ve sanat olarak gelişiminden bahsedilir.

Kapanış: Anlatılanlar kısaca tekrar edilir. Öğrenciler, kullandığı malzeme ve ifade biçimi bakımından tiyatroyu diğer sanatlarla karşılaştıran kısa bir yazı yazmaları konusunda ödevlendirilir.

BİÇİMSEL BÖLÜM

Sınıf: 9

Ders: Türk Dili ve Edebiyatı

Konu: Tiyatro

Süre: 40 Dakika

Materyaller: Ders Kitabı, Etkileşimli Tahta, PowerPoint Sunusu, Video, Bulmaca.

Kazanımlar: Tiyatro, tiyatro metni, dram, drama, dramatik tür, oyun kelimelerinin anlamlarını ve kullanımlarını belirler.

Trajedi, komedi, dram türlerinin genel özellikleri ve bu türlerin edebî akımlarla ilişkisi hakkında bilgi verir.

Konularına göre tiyatro metinlerini ayırır ve gruplandırır.

ÖĞRETİM SÜRECİ

Dikkat Çekme: Öğrencilerden “Tiyatro toplumun okuludur.” sözünü yorumlamaları istenir.

Güdüleme: Tiyatronun insanı hayata hazırladığı belirtilir.

Gözden Geçirme: Tiyatro konusuyla ilgili önceki bilgiler kısaca tekrar edilir. Tiyatro türleri ve edebî akımlar üzerinde durulacağı belirtilir.

Derse Geçiş: Tiyatro türlerinin gelişimi ile ilgili bilgiler verilir. Tiyatro türleri ve edebî akımlarla ilgili hazırlanan PowerPoint sunusu kullanılır. Trajedi, komedi ve dram türlerine ait kısa videolar izlenir ve bu türü örnekleyen kısa metinler okunur.

Geliştirme: Sununun ardından tiyatro türleri ile ilgili hazırlanan boşluk doldurmalar herkesin görebileceği bir yere asılır. Öğrencilerden bu boşlukları uygun kelimelerle doldurması istenir.

Kapanış: Öğrenilenlerin pekiştirilmesi, eksik ve yanlış bilgilerin düzeltilmesi sağlanarak ders bitirilir.

BİÇİMSEL BÖLÜM

Sınıf: 9

Ders: Türk Dili ve Edebiyatı

Konu: Tiyatro

Süre: 40 Dakika

Materyaller: Ders Kitabı, Etkileşimli Tahta, Afiş, Video, Fotoğraflar, Kitap, Yazılı Materyaller, Sözlük.

Kazanımlar: Sahnelenmek üzere ortaya konan eser metninin, edebiyatın konusu olduğunu kavrar.

İzlediği tiyatrolar ile okuduğu tiyatro metnlerinin ortak özelliklerini belirler ve sıralar.

Seyretmenin, edebiyattan ayrı bir sanat dalı olduğunu farkına varır.

ÖĞRETİM SÜRECİ

Dikkat Çekme: Bir tiyatro eserinin; televizyondan izlenmesi, tiyatro sahnesinden seyredilmesi ve edebî bir yapıt olarak okunması arasında ne gibi farklılıklar olduğu sorulur.

Güdüleme: Bu derste öğrenilenlerin hem genel kültür hem de Türk dili ve edebiyatı ve tarih dersi için önemli olduğu belirtilir.

Gözden Geçirme: Tiyatronun edebiyat ve tarih ile ilişkisi ve trajedi üzerinde durulacağı vurgulanır.

Derse Geçiş: Bütün öğrencilerin görebileceği bir yere Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği IV. Murat adlı oyunun afişi asılır. Öğrencilere tarihî olaylar ve kişilerin edebî eserlere konu edilmesi hakkındaki düşünceleri sorulur. Afişi asılarak dikkat çekilen IV. Murat adlı oyunun prova videosu izletilir. Ardından III. Selim ile ilgili bilgilerin yer aldığı yazılı bir materyal dağıtılır. Bu metin okunur ve ders kitabındaki tiyatro metnine geçilir.

Geliştirme: Ders kitabında bulunan III. Selim Kılıç ve Ney adlı metin okunur. III. Selim dönemi ile ilgili yazılmış olan öğretici metin ile edebî metin arasındaki farklar üzerinde durulur. Metinde geçen bilinmeyen kelimeler belirlenir ve metnin bağlamı dikkate alınarak bu kelimelerin anlamları bulunur. Metinden hareketle trajedi türünün özellikleri üzerinde durulur.

Kapanış: Anlatılanlar özetlenir. III. Selim Kılıç ve Ney adlı metnin yazarı Turan Oflazoğlu hakkında kısaca bilgi verilerek ders bitirilir.

BİÇİMSEL BÖLÜM

Sınıf: 9

Ders: Türk Dili ve Edebiyatı

Konu: Tiyatro

Süre: 40 Dakika

Materyaller: Ders Kitabı, Etkileşimli Tahta, PowerPoint Sunusu, Kitap, Duyuşsal Materyaller.

Kazanımlar: Tiyatronun yapı unsurlarını seçilen metinler çerçevesinde değerlendirir.

Tiyatro metinlerinde olay örgüsüne ne ad verildiğini belirler.

Dramatik örgüyü meydana getiren parçalar arasındaki ilişkiyi belirler.

ÖĞRETİM SÜRECİ

Dikkat Çekme: Muhsin Ertuğrul'un "Hastane gövdelerin, tiyatro ruhların şifa kaynağıdır." sözü tahtaya yazılarak öğrencilerin yorumlaması istenir. Öğrencilere daha önce izledikleri tiyatro oyunlarında ya da okudukları tiyatro metinlerinde dikkatlerini çeken kişiler olup olmadığı sorulur.

Güdüleme: Tiyatronun yapı unsurları üzerinde durulacağı belirtilir. Bu türün yapı unsurları ile daha önce gördükleri edebî türlerin yapı unsurları arasındaki benzerlik ve farklılıklara dikkat etmeleri istenir.

Gözden Geçirme: III. Selim Kılıç ve Ney adlı tiyatro metni üzerinden tiyatronun yapı unsurları üzerinde durulacağı belirtilir.

Derse Geçiş: Bir önceki ders üzerinde durulan III. Selim Kılıç ve Ney özetlenir. Öğrencilere tartışma yöntemi ile metnin tema ve konusu buldurulur. Metinden hareketle metnin tür özellikleri sıralanır. Metindeki açık ve örtük iletiler belirlenir.

Geliştirme: Tiyatronun yapı unsurları konusuna giriş yapılır. Konu, hazırlanan PowerPoint sunusu ile anlatılır. Dramatik örgü ile olay örgüsü kavramlarına değinilir. Öğrencilere rehberlik edilerek III. Selim Kılıç ve Ney adlı metnin dramatik örgüsü etkileşimli tahtada oluşturulur. Metinde zaman ve yer unsurları belirlenir. Kişi özellikleri belirlendikten sonra metinde geçen kısa bir bölüm öğrenciler tarafından dramatize edilir. Metindeki çatışmalar bulunur ve yazı tahtasına yazılır.

Kapanış: Anlatılanlar kısaca tekrar edilir. Metnin edebî gerçekliği ile dönemin gerçekliği arasındaki ilişkiye vurgu yapılarak ders bitirilir.

BİÇİMSEL BÖLÜM

Sınıf: 9

Ders: Türk Dili ve Edebiyatı

Konu: Tiyatro

Süre: 40 Dakika

Materyaller: Ders Kitabı, Etkileşimli Tahta, PowerPoint Sunusu, Video, Bulmaca

Kazanımlar: Temel tiyatro terimleri açıklanır.

Tiyatro metinlerinin biçimsel özelliklerini açıklar.

Metinsiz tiyatronun olup olamayacağını açıklar.

Tiyatro metinlerini anlatmaya bağlı edebî metinler gibi inceler.

ÖĞRETİM SÜRECİ

Dikkat Çekme: Öğrencilerden bir sabah uyandıklarında çok zengin ya da fakir olduklarını düşünmeleri ve neler hissedebileceklerini anlatmaları istenir. Düşündükleri durumu sınıfta sessiz olarak canlandırmaları istenir.

Güdüleme: Tiyatro terimleri ve dil özellikleri üzerinde durulacağı belirtilir.

Gözden Geçirme: Tiyatronun kendine özgü bir sanat olduğundan ve tiyatroya ait kavram ve terimlerden bahsedileceği belirtilir.

Derse Geçiş: Tiyatronun biçimsel özellikleri ile derse geçilir. III. Selim Ney ve Kılıç adlı metinden hareketle eserin dil ve anlatım özellikleri üzerinde durulur. Metinden örneklerle anlatım desteklenir. Öğrencilerin metnin dil ve anlatım özelliklerini yorumlaması istenir. Tiyatro ile ilgili kavram ve terimler, hazırlanan PowerPoint sunusu ile tanıtılır.

Geliştirme: Jest, mimik, suflör gibi terimlerin anlatımı fotoğraflarla desteklenir. Öğrencilere pandomim ile ilgili bir video ile tiyatro terimlerinin ön planda olduğu kısa bir video izletilir. Tiyatro terimlerinin tanımları ile uygun görsellerin eşleştirilmesi etkinliği yapılır.

Kapanış: Hazırlanan kavram bulmaca öğrenciler tarafından çözülür. Eksikler ve yanlışlar belirlenip düzeltilerek ders bitirilir.

BİÇİMSEL BÖLÜM

Sınıf: 9

Ders: Türk Dili ve Edebiyatı

Konu: Tiyatro

Süre: 40 Dakika

Materyaller: Ders Kitabı, Etkileşimli Tahta, PowerPoint Sunusu, Afiş, Kitap.

Kazanımlar: Tiyatronun yapı unsurlarını seçilen metinler çerçevesinde değerlendirir.

Konularına göre tiyatro metinlerini ayırır ve gruplandırır.

ÖĞRETİM SÜRECİ

Dikkat Çekme: Nalınlar adlı oyunun afişi asılır ve afiş üzerinden tiyatro metni ile ilgili tahminlerde bulunulur. Nalın sözcüğü açıklanır.

Güdüleme: Konuyla ilgili üniversite sınavlarında sorular çıktığı belirtilir.

Gözden Geçirme: Necati Cumalı'ya ait olan Nalınlar adlı eserden alınan metin üzerinde durulacağı belirtilir. Ankara Devlet Tiyatrosu'nun sahnelediği Nalınlar adlı oyuna ait kısa video izlenir.

Derse Geçiş: Ders kitabında yer alan Nalınlar başlıklı metin okunur. Metinde geçen bilinmeyen kelimeler açıklanır. Metnin yapı unsurları belirlenir. Metnin anlam özelliklerini belirleyen kültürel unsurlar üzerinde durulur. Metindeki şahıs kadrosu belirlenir ve karakterlerin olumlu ve olumsuz özellikleri tahtaya yazılır. Dramatik örgü etkileşimli tahtada oluşturulur.

Geliştirme: Nalınlar adlı metin ile III. Selim Kılıç ve Ney adlı eser içerik ve üslup bakımından karşılaştırılır. Her iki eserin özellikleri öğrencilere dağıtılan tabloya yazdırılır. Komedi türünün özellikleri metinden hareketle bulunur. Hazırlanan bulmaca öğrenciler tarafından doldurulur. Nalınlar adlı eserde eleştirilen değerler sıralanır.

Kapanış: Nalınlar adlı metnin yazarı Necati Cumalı hakkında bilgi verilir. Üniversite sınavında çıkmış sorular PowerPoint sunusu kullanılarak çözülür ve ders bitirilir.

EK 5: Materyal Destekli Öğretimden Görüntüler

İÜM:

Tut ki bir tohum dömek özene toprağa,
Yeşertmeye bak Mahmut, yeşertmeye!
(Mahmutun bir gül alıp Mahmut'a uzatarak)

Bu kınan geneline bu gül.

(Mahmut gülü alıp koklayarak)

Kokusu daha sonra daha güzel duyulacaktır.

MAHMUT (kın dolusu)

Ta'mi salbenat nâ'ib ederse
kut kut dâstâr-ı'm hâle'nâ!

İÜM:

Ödümün alınması değil, ate mimesi düşlerin
kutsal ödemelerimin gerginleşmesi
çok daha mutlu kokulardır beni
(Ardı kokar alır.)

MAHMUT:

Tek anıma olacak ol

(Üzün)

Efendim! Efendim!

İÜM (Kızın Mahmut'un beline tokarak):

Ödümün en mutlu kın bu
neden paylaştıyorsun?

MAHMUT:

Devletli amam, soyu efendim, yâ'neh önküm,
izin verin de belâ'ıyl biriktir kâ'şâyâyım.

İÜM:

Negizel yapıldık birliğe, ama
birlikte ölmeye hakkımız yok, çünkü
artık sena e'menat bu hale, bu devlet,
bu hayat, bu dünya, süfen Mahmut!
İyi bir hükümdar olamam, fakat
çok iyi bir vâris bırakıyorum ardıma...
Buysa bütün çekidöğümün zahiri güdüyün.

211

(Özünde diz çökmek isteyen Mahmut'u önlüyor.)

Bu toplumun geçiyim ben,
onda edimim, çıdımın ne varsa
benimle gömülecek...

(Mahmut'un önünde diz çöküp)

...ve toprağın altında

Yitik güşerine yeniden kavuşan ulusumuz
seninle dirilecek... büyük geleceğimizin yefesli

(Doğulur.)

Hadi artık. Kardeyin tahtın tek vâ'isi kalmak isteyecektir.

Aklemir Paşa kapıyı kırma'ya dek kaybet ilmi.

(Mahmut hâli durumayınca)

Sonsuza dek ölmemi istemiyorsun, gitti

Padişahın buyruğudur; terk et bunayı!

MUSAHER:

Buysuk dinleyen

buysuk sehbî olur çok geçmeden.

(Selim, Mahmut'u kendiliğince Musa'ya veriyor)

Damla yokluk kapısını gilecek indirdi.

Beniğini silmek kendini buldu.

(Çıkar. Selim oturup ney çalmaya başlar. Ödem dolu sağılar. Kâ'şâir delâ'î'ye gâ'şâir. Selim'i o halde gördü anık kâ'şâir biriktirine bakarak; denin denin önkü, sonra kâ'şâir, atâ'şâir önkü. Selim kendini neyle vararak önkü. Neyin kâ'şâir gâ'şâir gibi yâ'şâir önkü...)

PERDE

Turan Oflazoğlu, El. Selim Kılıç ve Ney

Metinde Geçen Kelimeler:

Babömede: Topkapı Sarayının öyküsü kapıcı **musahip:** Sohbet, arkadaşlık eden kimse, yıl kadeşi **salbenat:** Bir ölkede hükümdardan, padişahın, sultanın ağemen olması **dâ'î'ye:** Kızın gâ'şâir olarak, yâ'şâir kâ'şâir

TURAN OFLAZOĞLU (1932-): Tarihî edebiyatın önemli oyun yazarlarından. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Mitoloji ve Felsefe Bölümünde yüksek öğrenimini tamamladıktan sonra Washington Üniversitesinde oyun yazarlığı ve tiyatro dersleri gördü. TİT İstanbul Radyo Tiyatro Bölümünde dramaturg olarak çalışan yazar, konusunu Osmanlı tarihinden alan ve televizyona da uyarlanan oyunları ile tanınmıştır. "Delil İbrahim", "N. M. Mehmet", "Genç Osman" ve "Kazım" adlı eserleri vardır.

212

Metin ve Türle İlgili Açıklamalar

Okuduğunuz metnin bir tiyatro eserinden alınmıştır. Tiyatro metinleri sahnede canlandırılmak amacıyla yazılır. İçin diğer edebî türlerden farklı özellikler taşır. Bu özellikleri kavrayarak metnin özelliğiyle tiyatro ve onun diğer türlerle ilişkisi hakkında açıklanması gerektirir. Tiyatro ile ilgili temel kavram ve bilgiler şöyle sıralanabilir:

Tiyatro: Eski Yunan'da "oyunların olduğu yer" anlamına gelen tiyatro, "Bir hikâye-yi, sahne olarak aynılık bir yerde, oyunlunun söz ve hareketleriyle canlandırma sanatı." olarak tanımlanabilir. Görsel ve işitsel sahnede oynamak üzere yazılan eserler de "tiyatro", "oyun" veya "piyes" olarak adlandırılmaktadır. Sahnede oynamak üzere yazılan eserlere genel olarak "dramatik metinler" de denir. Dramatik metinlerin merkezinde bir olay ve bu olayı katan kişiler yer alır. Bu tür metinler "senaryo, doğum, çözümler" bölümleri ile ifade edilen üç aşamada gelişir. Senaryo bölümünde, olaylara katılan kişilerin kimlikleri, olayla ilgili ve konunun ne olduğu ortaya konur. Doğum bölümünde kişiler arasındaki ilişkiler sergilenir ve olayın gelişimi merak duygusu uyandırılır. Çözüm, olaydaki gelişme ve sonuçların bir sonucu olarak çözüldüğü bölümdür.

Dramatik eserler olayın gelişimine göre "perde" ve "sahne" ile ayrılır. Perde, konunun ana bölümlerinden her birine verilen addır. Sahne ise her perdenin içinde yer alan küçük bölümlerdir. Türk edebiyatında sahne yerleri "fıkra" ve "medya" terimleriyle tanımlanmıştır.

Dramatik eserler, trajedi ve komedi olmak üzere başlıca iki tür altında incelenir. Diğer bütün türler bu iki ana türün gelişimi ve değişimi ile ortaya çıkmıştır. Tiyatronun türleri ve bu türlerin özellikleri şunlardır:

a) Trajedi (Tragedya): Konusu efsanelerden veya tarihi olaylardan alan, adı bir yekilde sonuçlanan tiyatro eserlerine verilen addır. Adını, Yunanca "büyük töre" anlamına gelen "tragos" kelimesinden alan bu türün ilk örnekleri Eski Yunan'da görülür. Başlangıçta meşum olarak yazılan trajediler zamanla 17. yüzyılda İtalyan'da nesir halinde de yazılmaya başlanmıştır. 19. yüzyıldan sonra trajedinin yerini dram türünde eserler almıştır.

Tör olarak trajedinin en önemli özelliği kendisine özgü kurallara bağlı olmasıdır. Bu kurallardan en önemlisi "Öz birlik kurallarıdır. Bunlardan ilki olan "zaman birliği" kuralları, bir trajede olayın en çok bir gün (24 saat) içinde geliştiği, "Mekân birliği" kuralları ise oyunun tek bir yerde geçtiğini, "Zaman birliği" ise trajedinin tek bir olay çevresinde geliştiğini ifade eder. Trajedi içinde genel ilke dışı tabakadan insanları konu edilebilir ve seçkin bir sülaleye kulaklanmasına dayanır. Oyunun sonunda deniz vermek ve hükme istatistiklerle trajedilerin en acıyan aralarında yer alır. Trajedi türü, klasikizm olarak adlandırılan edebî akımın içinde geliştiği için onun bütün özelliklerini taşır. Ancak Türk edebiyatında trajedi yazan yazarlar, klasikizmin pek çok özelliğini bilerek terk eder ve kendi benzerlerini metinlerine yansıtır. Klasikizme karşı çıkan romantizm akımının edebiyatında yazılan tiyatro metinleri ise romantizmin coşku, duygusallık, iyi ve kötüyü bütün ayrımlarıyla tanıma gibi özelliklerini taşır.

213

El. Selim ile ilgili okuduğunuz metin, trajedi türünün pek çok özelliğini taşımaktadır. Oyun, konusunu tarihi olaylardan alması ve onları sahne uygun olarak sahneye taşımıştır.

Dünya edebiyatında çok eski bir tür olan trajedi alanında; Ahişyalar (Ahişlar) "Zincir Vuruşu Prometheus", Sophokles'in (Sofokles) "Antigona (Antigone)", Comelle'nin (Komey) "Atilla" ve Racine'nin (Rasin) "Andromaque (Andromak)" adlı eserleri bu türün önemli örnekleri arasında yer alır. Türk edebiyatında ise Ali Haydar, Abdülhak Hâmid ile Öhan Asena trajedi türünde eserler vermiştir.

b) Komedi (Komedya): İnsan, olay ve durumların gülünç yönlerini ele alıp eğlenme oyununa "komedi" adı verilir. Komedi pek çok tiyatro türü gibi Eski Yunan'daki çeşitli türlerle de oynanan oyunlardan oluşur. Komedi ele aldıkları konulara göre çeşitli olabilir. Buna göre, insan karakterinin gülünç ve alçak yönlerini ele alan oyunlar "karakter komedisi", toplumun gülünç ve alçak yönlerini yansıtan oyunlar "tür komedisi", mizah ve gülünç ama o güden oyunlar ise "entrik komedisi" olarak adlandırılır.

Komedi türünün ilk temsilci, Eski Yunan edebiyatı sanatçısı Aristophanes'tir (Aristofanes). Fransız sanatçı Moliere'nin (Molyer) "Cimri" ile "Kibarlık Budalası", Rus yazar Gogol'un "Möhtesil" adlı eseri bu türün en önemli eserleri arasında yer alır. Türk edebiyatında Baki Arıkan ile tiyatro sanatçısı Şinasi'nin "Şair Evlenmesi", Halidun Tamer'in "Gösterimi Kapanmı Vaziyetini Yapalım" ile "Senem Köken Kurmaz Kere", Turgut Özalp'in "Ah Şu Gençler" gibi eserleri bu türün bilinen örnekleri arasında yer alır.

c) Dram: Hayatın bütün gerçeklerini yansıtmaya çalışarak ve her şeyden insanı yer veren oyunlar "dram" olarak adlandırılır. Dramlarda, trajedi ve komedi türlerinin özellikleri bir arada yer alır. Dramlarda, gerçekçi dramatik yönü "Öz birlik kuralları"na uyulmaz. Dram türündeki eserde hayatın iyi veya kötü yönleri yansıtılır.

Dram türünde İngiliz yazar Shakespeare (Şekspier) ve Fransız sanatçı Victor Hugo'nun eserleri bu türün önemli örnekleri arasında yer alır. Nâkiri Kemâl'in "Vatan yahut Silistre" adlı eseri ile Abdülhak Hâmid Tahiroğlu'nun bazı eserleri bu türün örnekleri arasında yer alır.

Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi'nde giren tiyatro türünde; Şinasi, Nâkiri Kemâl, Abdülhak Hâmid, Reşat Nuri Güntekin, Faruk Nafiz Çamlıbel, Ahmet Kutsi Tamer, Halidun Tamer, Turan Oflazoğlu, Recep Bilginer ve Öhan Asena gibi isimler, önemli eserler yazmışlardır.

Tiyatro Metinlerinin Diğer Özellikleri: Tiyatro metinlerinin kendine özgü biçim ve yazım özellikleri vardır. "El. Selim Kılıç ve Ney" adlı metinde de görüldüğü gibi tiyatro metinleri genellikle konuşmalarla oluşur. Bu konuşmalar, sahnede canlandırıldığı için diyaloglar ve anlatılar olmasına neden olurlar. Tiyatro metinleri yansıtmaya çalışılan olay halinde sunar. Bu yüzden olayın yazılan eserden ayrılmaması, oyundaki kişiler tarafından oynatılmaya çalışılır. Ancak bazı metinlerde "anlatıcı" veya "konu" olaylarla ilgili gelişmelerle ilgili olarak yazılır. Oyunda yer alacak olaylar, metnin başında "Göçler" başlığı altında listelenir. Bazı tiyatro metinlerinde bu kişilerin birbiriyle ilişkileri ve ilişkileri hakkında bilgiler de yer alır. Her perdenin başında o sahnenin nerede geçtiği ve dekorun nasıl düzenlendiği ayrıntılı olarak açıklanır. Kişilerin birbirleriyle konuşulan her şey tonunu kullanımları ve nasıl davranacakları metin içinde ve parantezde verilir. Metnin başında, oyunun kaç perde ve sahne içinde geçtiği de ayrıntılı belirtilir.

214

EK 7: Yazılı Materyal

Sultan III. Selim

III. Selim Avrupa'yı temelinden sarsacak olan Fransız İhtilali'nin eşiğinde tahta çıktı. III. Selim tahta çıktığında Osmanlı Devleti hem Avusturya hem de Rusya ile savaş halindeydi. Başarısızlıkla sonuçlanan bu savaşlar 1792 yılında Avusturya'yla yapılan Zıştovi Antlaşması ve 1792 yılında Rusya'yla yapılan Yaş Antlaşması ile son buldu. Böylece III. Selim Osmanlı Ordusu'nda çoktandır yapmak istediği yenilikleri yapma fırsatı buldu ve 1793 yılında Nizam-ı Cedid ordusunu kurdu.

1807 yılında Nizam-ı Cedid ordusunun kaldırılmasını isteyen yeniçeriler, Kabakçı Mustafa'nın önderliği altında ayaklandılar. III. Selim Nizam-ı Cedid ordusunu dağıtmak ve 29 Mayıs 1807 tarihinde de tahttan çekilmek zorunda kaldı. III. Selim'in yerine geçen amcaoğlu IV. Mustafa, III. Selim'i tekrar kafese gönderdi. 28 Temmuz 1808 tarihinde III. Selim'i tekrar tahta çıkarmak amacıyla Rusçuk ayanı Alemdar Mustafa Paşa saraya yaklaşırken III. Selim padişah IV. Mustafa'nın emriyle boğduruldu.

EK 8: Resimler

Assos Antik Tiyatro, Çanakkale

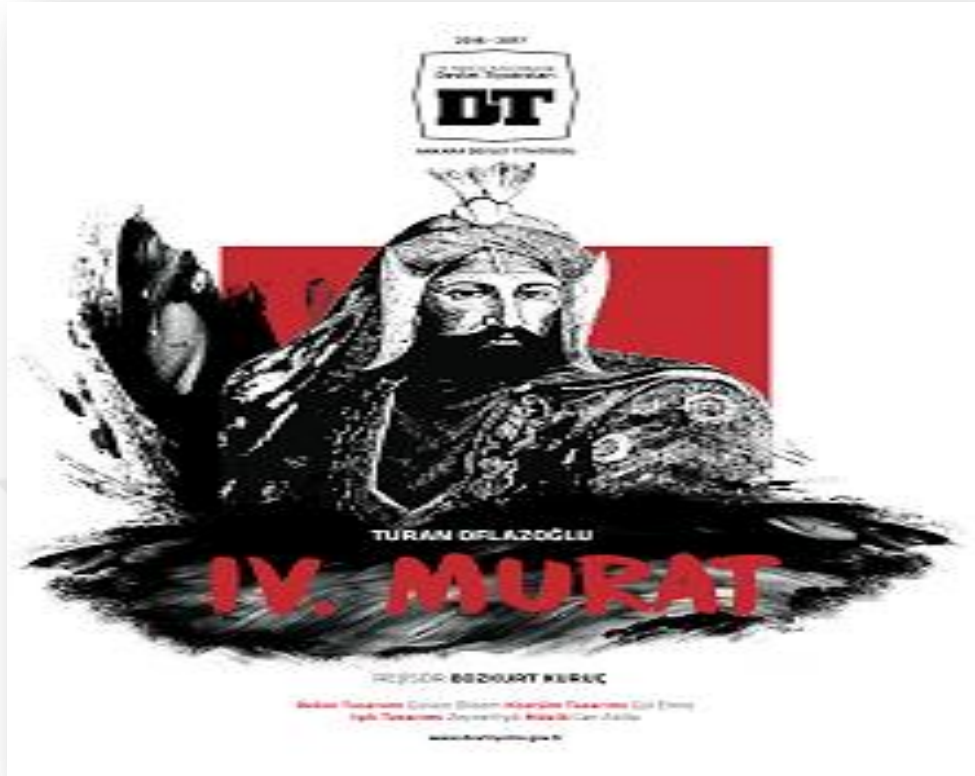
Aspendos Antik Tiyatro, Antalya

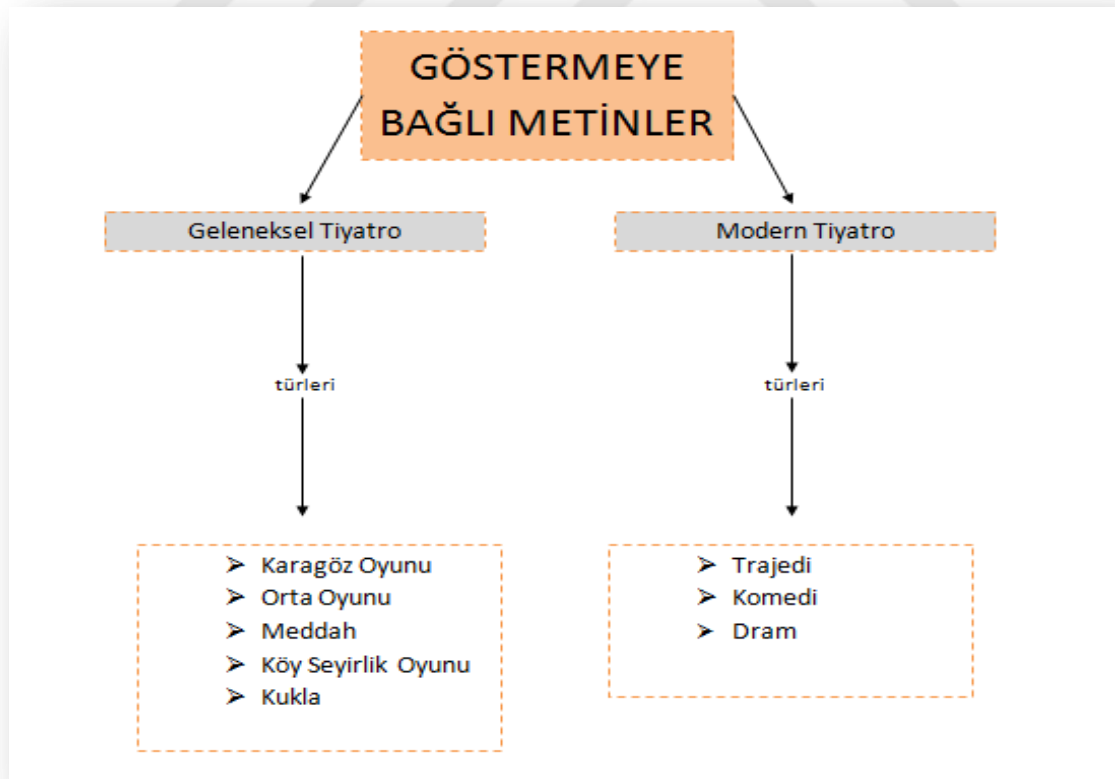
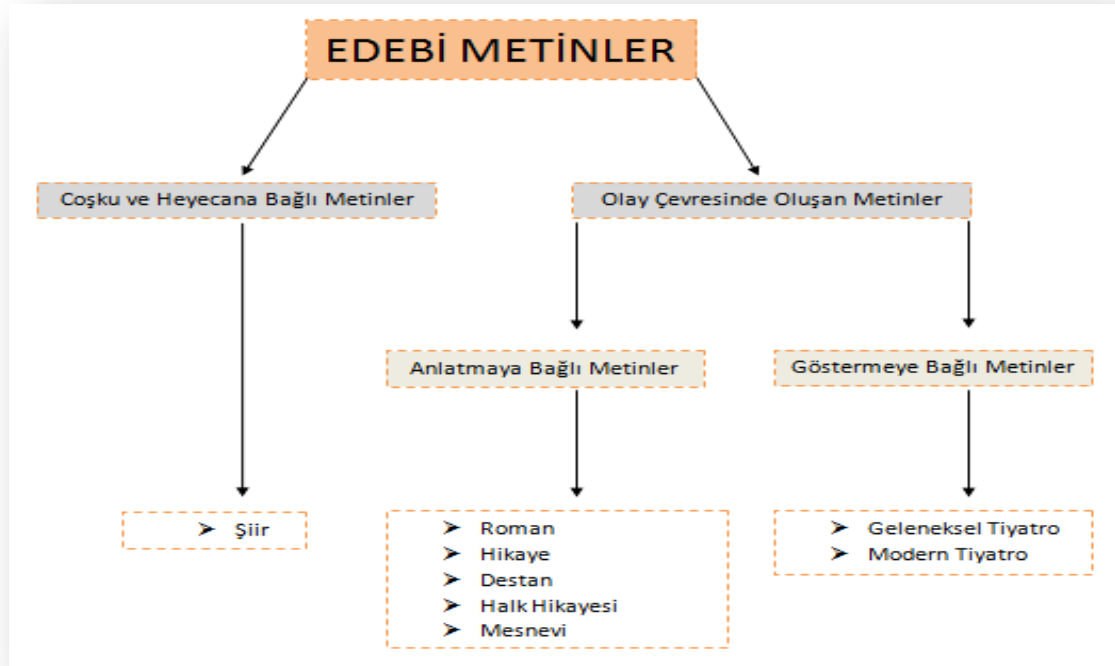

EK 9: Afişler

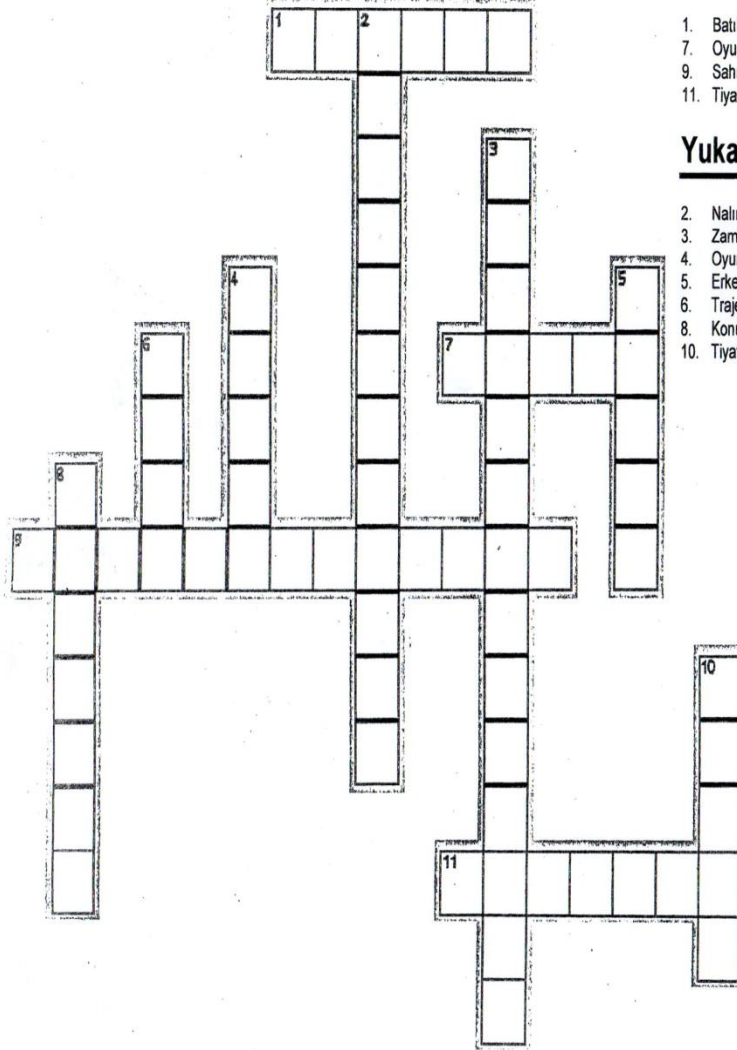
EK 10: Kavram Haritaları

EK 11: Karikatürler

EK 12: Bulmaca

Sağdan Sola

1. Batılı anlamda ilk tiyatro eserimizin yazarı.
7. Oyuncuların duygu ve düşüncelerini yüz hareketleriyle anlatması.
9. Sahnede canlandırılması amacıyla yazılmış metin.
11. Tiyatroda merak duygusunu canlı tutan yapı unsuru.

Yukarıdan Aşağıya

2. Nalınlar adlı oyunun yazarı.
3. Zaman, mekân ve olay birliği kuralı.
4. Oyuncuların bir seferde yaptıkları uzun konuşma.
5. Erkek oyuncu.
6. Trajedi ve Komedi türlerinin özelliklerini kendisinde toplayan tür.
8. Konusunu mitoloji ve tarihten alan klasik tiyatro türüdür.
10. Tiyatronun gelişip çeşitlendiği millet.